

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
(Α.Τ.Ε.Ι.) ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.
Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.
ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ : ΜΗΤΡΟΥΛΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑ (Α.Μ 5792)
ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΑΚΗ ΛΑΜΠΡΙΝΗ (Α.Μ 6076)**

ΠΑΤΡΑ 2005

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	4343
----------------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
--------------------------	----------

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
-----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

1.1 Τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση	5
1.2 Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	5
1.3 Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης	7
1.4 Το Σύνταγμα της Ευρώπης	15
1.4.1 Η επικύρωση της Συνθήκης για τη θέσπιση του Συντάγματος της Ευρώπης	15
1.4.2 Η πορεία της διαδικασίας επικύρωσης στην Ελλάδα	16
1.4.3 Η πολιτική του Ευρωσυντάγματος για το περιβάλλον	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Η ιστορική πορεία της νομοθεσίας για το περιβάλλον στην Ελλάδα	20
2.2 Η έννοια του περιβάλλοντος- Το νομικό πλαίσιο	24
2.3 Η Ελληνική νομοθεσία για το περιβάλλον	25
2.3.1 Το Σύνταγμα 1975/86/2001. Άρθρα 24,25 και 117	25
2.3.2 Ο Νόμος 360/1976. Άρθρα	27
2.3.3 Ο Νόμος 1650/1985. Βασικές έννοιες, άρθρα, ορισμός	28
2.3.4 Ο Νόμος 1126/1981. Άρθρα	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

3.1 Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη	31
3.2 Η Συνθήκη του Μάαστριχ	32
3.3 Η Συνθήκη του Άμστερνταμ	34
3.4 Η Συνθήκη της Νίκαιας	35
3.5 Τα άρθρα 174,175 και 176 της Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟ ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

4.1 Τα είδη των κοινοτικών διατάξεων	40
4.2 Διεθνείς Συμβάσεις στις οποίες προσχωρεί η κοινότητα	41
4.3 Οι τομείς περιβαλλοντικής πολιτικής - οι υποχρεώσεις των κρατών	41
4.4 Η δημοσίευση του κοινοτικού δικαίου	41
4.5 Κανονισμοί – Οδηγίες – Αποφάσεις	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ

ΕΠΙΠΕΔΟ

5.1 Το Διεθνές Δίκαιο του φυσικού περιβάλλοντος	48
5.2 Το Διεθνές Δίκαιο του πολιτιστικού περιβάλλοντος	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε

6.1 Η Ευρωπαϊκή πολιτική σε θέματα περιβάλλοντος	53
6.2 Στόχοι, αρχές και όρια της κοινοτικής πολιτικής	54

6.3 Τα κοινοτικά θεσμικά όργανα και ο ρόλος τους στο περιβάλλον.....	56
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

8.1 Η χρηματοδότηση του περιβάλλοντος στην Ευρώπη.....	64
8.2 Η χρηματοδότηση του περιβάλλοντος στην Ελλάδα	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

9.1 Τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος	69
9.2 Η διαδικασία της ποινικής δίωξης	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

10.1 Σε εθνικό επίπεδο	
10.1.1 Προσφυγή στη διοικητική δικαιοσύνη	73
10.1.2 Προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικράτειας.....	73
10.1.3 Προσφυγή στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.....	75
10.2 Σε Κοινοτικό επίπεδο	
10.2.1 Σε περίπτωση παραβίασης διάταξης των Συνθηκών ή Κανονισμού.....	75
10.2.2 Σε περίπτωση παραβίασης διάταξης οδηγίας	75
10.2.2.1 Καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή	76
10.2.2.2 Αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	79
10.2.2.3 Καταγγελία στο Διαμεσολαβητή	81
10.3 Προσφυγή των πολιτών στο Δ.Ε.Κ	84
10.4 Αποζημίωση από τη μη εφαρμογή οδηγίας από ένα κράτος μέλος	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

11.1 Τα περιβαλλοντικά προβλήματα.....	87
11.2 Η περιβαλλοντική εκπαίδευση.....	87
11.3 Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά της Π.Ε	88
11.4 Στόχοι της Π.Ε	89
11.5 Πως μπορούμε ως ενεργοί πολίτες να δράσουμε για την προστασία του περιβάλλοντος.....	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12: ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

12.1 Αποφάσεις Ελληνικών Δικαστηρίων σχετικές με το περιβάλλον	92
--	----

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....94

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ98

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....106

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο της λειτουργίας των Α.Τ.Ε.Ι. έχει καθιερωθεί η κατάρτιση μιας πτυχιακής εργασίας, η οποία συντάσσεται από τους σπουδαστές και αποτελεί προϋπόθεση χορήγησης πτυχίου.

Έτσι μας ανατέθηκε η παρούσα εργασία με θέμα "Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Περιβάλλον. Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πηγές χρηματοδότησης", για την πραγματοποίηση της οποίας εργαστήκαμε και τα δυο μέλη της ομάδας με σκοπό την ολοκληρωμένη παρουσίαση του θέματος.

Η φύση, το περιβάλλον, η προστασία και η ανάπτυξη του είναι θέματα με τα οποία ασχολείται η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών που με την πολιτική που ασκούν σε θέματα περιβάλλοντος και την νομοθεσία που έχουν θεσπίσει γι' αυτό το σκοπό προσπαθούν να διαφυλάξουν -ίσως το πολυτιμότερο- αγαθό στις μέρες μας.

Παρ' όλο που η περιβαλλοντική πολιτική έχει μόλις λίγες δεκαετίες που έχει τεθεί σε εφαρμογή έχουν γίνει σημαντικά βήματα από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και κρατών μελών για την προώθηση της.

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι υψίστης σημασίας για την ανθρωπότητα και γι' αυτό γίνονται πολλές προσπάθειες για τη διαφύλαξη του μέσω των χρηματοδοτήσεων που δίνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, από τις Κυβερνήσεις των κρατών αλλά και από άλλους Διεθνείς και μη Οργανισμούς.

Η εργασία μας αποτελείται από δυο μέρη. Το κύριο υλικό της, 12 κεφαλαίων, βρίσκεται στο πρώτο μέρος ενώ ένα παράρτημα με έννοιες που συναντήσαμε κατά την εκπόνηση της θα διαβάσει ο αναγνώστης στο δεύτερο μέρος της.

Το μέγεθος του υλικού και των πληροφοριών που συλλέξαμε και είχαμε στην διάθεση μας ήταν πολύ μεγάλο και κατόπιν προσεκτικής μελέτης, έρευνας και επεξεργασίας των δεδομένων προσπαθήσαμε να αναλύσουμε το θέμα -που είναι ιδιαίτερης σημασίας για τον άνθρωπο- τόσο σε Κοινοτικό όσο και σε Εθνικό επίπεδο.

Σκοπός μας είναι ο αναγνώστης να αποκτήσει μια εμπειριστατωμένη άποψη για την Ελληνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία και πολιτική για το περιβάλλον, να μάθει τα δικαιώματα αλλά και τις υποχρεώσεις του ως Ευρωπαίος πολίτης. Μαθαίνοντας για τα προγράμματα δράσης έχει τη δυνατότητα μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης να ενεργήσει είτε μόνος του είτε με ομάδες για την προστασία του περιβάλλοντος. Στόχος μας είναι η αφύπνιση για η δραστηριοποίηση του για κάτι το οποίο αποτελεί πηγή ζωής για όλους μας.

Θεωρούμε υποχρέωση να ευχαριστήσουμε όλους όσοι μας βοήθησαν με την παροχή στοιχείων για την εκπλήρωση της εργασίας αυτής καθώς και τον καθηγητή κύριο Ιωάννη Παναγόπουλο Προϊστάμενο του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων και ταυτόχρονα εισηγητή της εργασίας για την βοήθεια και τη συνεργασία που μας παρείχε για την ολοκλήρωση της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) είναι μια οικογένεια δημοκρατικών χωρών, οι οποίες έχουν δεσμευτεί να συνεργάζονται για την ειρήνη και την ευημερία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι ένα κράτος που επιδιώκει να αντικαταστήσει τα υπάρχοντα κράτη και είναι μεγαλύτερη από κάθε άλλο διεθνή οργανισμό. Στη συνέχεια εξηγούμε συνοπτικά το θεσμό, τα όργανα που παράγουν νομοθεσία για το περιβάλλον και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μοναδική. Τα κράτη μέλη της έχουν θεσπίσει κοινά θεσμικά όργανα στα οποία εκχωρούν ορισμένες εξουσίες τους, έτσι ώστε να μπορούν να λαμβάνονται δημοκρατικές αποφάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο για συγκεκριμένα θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Αυτή η από κοινού άσκηση της εθνικής κυριαρχίας καλείται επίσης "Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση".

Οι ιστορικές ρίζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανάγονται στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ιδέα της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης σχεδιάστηκε για να μπορεί να αποτραπεί η επανάληψη ενός παρόμοιου αιματηρού και καταστροφικού πολέμου. Η ιδέα αυτή διατυπώθηκε για πρώτη φορά από το Γάλλο Υπουργό Εξωτερικών Robert Schuman σε ομιλία του στις 9 Μαΐου 1950. Η ημερομηνία αυτή, η οποία θεωρείται η γενέθλιος ημερομηνία της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης γιορτάζεται κάθε χρόνο ως "ημέρα της Ευρώπης".

1.2 ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει 5 θεσμικά όργανα έκαστο των οποίων έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες :

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (το οποίο εκλέγεται από τους πολίτες των κρατών μελών).
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το οποίο εκπροσωπεί τις κυβερνήσεις των κρατών μελών).
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (κινητήριο δύναμη και εκτελεστικό όργανο).
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (διασφαλίζει την τήρηση του δικαίου).
- Ελεγκτικό Συνέδριο (ελέγχει τη χρηστή και νόμιμη διαχείριση του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Τα ανωτέρω θεσμικά όργανα συμπληρώνονται από 5 αλλά σημαντικά όργανα :

- Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (εκφράζει τις απόψεις των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε οικονομικά και κοινωνικά θέματα).
- Επιτροπή των Περιφερειών (εκφράζει τις απόψεις των περιφερειακών και τοπικών αρχών).
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (αρμόδια για νομισματική πολιτική και τη διαχείριση του Ευρώ).
- Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής (ασχολείται με τις καταγγελίες πολιτών για περιπτώσεις κακοδιοίκησης από όργανα ή υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης).
- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων).

Αρχικά η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούνταν από 6 μόνο χώρες : το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω χώρες. Το 1973, προσχωρήσαν η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το 1981 η Ελλάδα, το 1986 η Ισπανία και η Πορτογαλία και το 1995 η Αυστρία, η Φιλανδία και η Σουηδία. Το 2004 πραγματοποιήθηκε η μεγαλύτερη ποτέ διεύρυνση νέων κρατών (Βουλγαρία, Κύπρος, Δημοκρατία της Τσεχίας, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία.)

Στα πρώτα χρόνια της Ευρωπαϊκής Ένωσης το μεγαλύτερο μέρος της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών αφορούσε το εμπόριο και τα οικονομικά θέματα. Σήμερα όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση ασχολείται με πολλά αλλά θέματα που επηρεάζουν άμεσα την καθημερινή μας ζωή, όπως τα δικαιώματα των πολιτών και η διασφάλιση της ελευθέριας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, η δημιουργία απασχόλησης, η περιφερειακή ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος, η προώθηση των θετικών επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσέφερε μισό αιώνα σταθερότητας, ειρήνης και ευημερίας. Συνέβαλε στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, στην οικοδόμηση ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, δημιούργησε το ενιαίο Ευρωπαϊκό νόμισμα, το Ευρώ και ενίσχυσε τη φωνή της Ευρώπης στον κόσμο.

Η Ευρώπη είναι μια ήπειρος με πολλές διαφορετικές παραδόσεις και γλώσσες, αλλά και με κοινές αξίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προασπίζει αυτές τις αξίες. Προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των λαών της Ευρώπης, επιδιώκοντας την ενότητα ενώ συγχρόνως διαφυλάσσει τη διαφορετικότητα και διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στους πολίτες.

Στο πλαίσιο των αυξανόμενων αλληλεπιδράσεων που χαρακτηρίζουν τον 21^ο αιώνα, κάθε Ευρωπαίος πολίτης θα πρέπει να συνεργάζεται με πολίτες άλλων χωρών σε ένα πνεύμα φιλοπραγμοσύνης, ανοχής και αλληλεγγύης.

1.3 ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ) ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- Αλιεία
- Ανάπτυξη
- Ανθρωπιστικά Δικαιώματα
- Ανθρωπιστική Βοήθεια
- Ανταγωνισμός
- Απασχόληση και κοινωνική πολιτική
- Απάτη
- Ασφάλεια των τροφίμων
- Γεωργία
- Δημόσια Υγεία
- Διεύρυνση
- Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις
- Εκπαίδευση -Κατάρτιση -Νεολαία
- Ενέργεια
- Εξωτερικές Σχέσεις
- Εξωτερική πολιτική και ασφάλεια
- Εξωτερικό Εμπόριο
- Επιχειρήσεις
- Ερευνά και καινοτομία
- Εσωτερική Αγορά
- Θεσμικά θέματα
- Καταναλωτές
- Κοινωνία της πληροφόρησης
- Μεταφορές
- Οικονομικά και Νομισματικά θέματα
- Οπτικοακουστικός Τομέας
- **Κοινή πολιτική στο Περιβάλλον**
- Περιφερειακή Πολιτική
- Πολιτισμός
- Προϋπολογισμός
- Τελωνεία
- Φορολογία

Κατωτέρω αναλύονται συνοπτικά οι πιο πάνω πολιτικές.

ΑΛΙΕΙΑ

Ο τομέας αλιείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί μια βασική πηγή θέσεων απασχόλησης και εφοδιασμού τροφίμων. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό να παρεμποδιστεί η υπεραλίευση από ορισμένους οι οποίοι βλάπτουν το σύνολο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει μια κοινή αλιευτική πολιτική που έχει ως στόχο τη διαχείριση του τομέα προς όφελος τόσο των αλιέων όσο και των καταναλωτών.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σχεδόν το ήμισυ του ποσού που δαπανάται για την παροχή βοήθειας στις φτωχές χώρες προέρχεται από την ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, πράγμα που την καθιστά τον μεγαλύτερο χορηγό βοήθειας παγκοσμίως. Αλλά η αναπτυξιακή πολιτική ξεπερνά την παροχή πόσιμου ύδατος και ασφαλοστρωμένων οδών, παρότι αυτές οι παροχές είναι πολύ σημαντικές. Η Ένωση χρησιμοποιεί επίσης το εμπόριο για να προωθήσει την ανάπτυξη, ανοίγοντας τις αγορές της στις εξαγωγές από φτωχές χώρες και ενθαρρύνοντας τις να συναλλάσσονται περισσότερο μεταξύ τους.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία και το κράτος δικαίου αποτελούν θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενσωματωμένα στη συνθήκη για την ίδρυση της και ενισχυμένα με τη θέσπιση του χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν προϋπόθεση τόσο για τις χώρες που επιδιώκουν την προσχώρησή τους στην Ένωση όσο και για τις χώρες που έχουν συνάψει εμπορικές ή άλλες συμφωνίες με αυτήν.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Εικόνες συγκρούσεων και καταστροφών γεμίζουν την οθόνη της τηλεόρασης μας και τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων κάθε εβδομάδα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στην καρδιά ενός δικτύου του οποίου ο ρόλος είναι η ελάφρυνση της ανθρώπινης δυστυχίας. Στόχος είναι η παροχή βοήθειας σε αυτούς που την χρειάζονται το ταχύτερο δυνατό, ανεξάρτητα από τη φυλή, τη θρησκεία ή τις πολιτικές πεποιθήσεις ή από το κατά πόσο η κρίση προκλήθηκε από την σύγκρουση ή από τη φυσική καταστροφή.

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Η ύπαρξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού έχει καθοριστική σημασία σε μια ανοικτή οικονομία αγοράς. Ο ανταγωνισμός μειώνει τις τιμές, αυξάνει την ποιότητα και διευρύνει τις επιλογές των καταναλωτών κάνοντας ταυτόχρονα την τεχνολογική καινοτομία. Για να γίνει αυτό είναι απαραίτητη η τήρηση ορισμένων κανόνων από τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκτεταμένες εξουσίες για να εξασφαλίζει την τήρηση των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τις συναλλαγές σε αγαθά και υπηρεσίες.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Οι έννοιες "περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας" καθώς και "ίσες ευκαιρίες" συνθέτουν το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής πολιτικής απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιθυμεί να διασφαλιστεί η συμμετοχή όλων, στην προσπάθεια της να αποτελέσει την ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της

γνώσης σε παγκόσμια κλίμακα. Το πλαίσιο διαμορφώνει η ατζέντα κοινωνικής πολιτικής που σχεδιάστηκε για την σύνδεση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης.

ΑΠΑΤΗ

Το λαθρεμπόριο τσιγάρων, η παραποίηση κερμάτων ευρώ, η υπεξαίρεση της βοήθειας για το Κοσσυφοπέδιο, κ.α, όλα αυτά διαπράττονται εις βάρος των ευρωπαϊκών φορολογούμενων. Η Ευρωπαϊκή Καταπολέμηση της Απάτης (OLAF) έχει δυναμικό άνω των 350 στελεχών, που μεριμνούν για την προάσπιση των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των φορολογούμενων της.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών για την ασφάλεια των τροφίμων κλονίστηκε μερικές φορές τα τελευταία χρόνια, λόγω των σωρευτικών επιπτώσεων υγειονομικών κρίσεων που οφείλονταν στα τρόφιμα. Για να ανταποκριθεί στην πρόκληση η Ευρωπαϊκή Ένωση μια ολοκληρωμένη στρατηγική με σκοπό να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη του κοινού στην ασφάλεια της τροφής του "από την παραγωγή ως την κατανάλωση".

ΓΕΩΡΓΙΑ

Ο στόχος της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής είναι η εξασφάλιση δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τους γεωργούς και τροφίμων υψηλής ποιότητας σε εύλογες τιμές για τους καταναλωτές. Ο τρόπος επίτευξης των στόχων αυτών εξελίχθηκε με την πάροδο των ετών. Οι έννοιες της ασφάλειας των τροφίμων, της διατήρησης του αγροτικού περιβάλλοντος και της σχέσης κόστους -αποτελεσματικότητας θεωρούνται πλέον καθοριστικής σημασίας.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ

Σε μια εποχή στην οποία οι άνθρωποι μετακινούνται τακτικά μεταξύ χωρών και ηπείρων οι απειλές για την υγεία των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από μεταδοτικές ασθένειες δεν μπορούν να μπου σε καραντίνα μέσα στα εθνικά σύνορα. Οι ασθένειες που προκαλούνται από το κάπνισμα, την κακή διατροφή ή τη μόλυνση ανησυχούν τους πολίτες όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε μια ενιαία αγορά η ασφάλεια των φαρμακευτικών προϊόντων ή η υγειονομική περίθαλψη που φέρουν τα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων.

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Η είσοδος 8 χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μαζί με την Κύπρο και τη Μάλτα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μαΐου 2004, αποτελεί ιστορικό επίτευγμα που θέτει τέρμα σε αιώνες διάσπασης. Η επανενοποίηση της Ευρώπης σημαίνει ισχυρότερη δημοκρατική και ακόμη σταθερότερη ήπειρο, με ενιαία αγορά που παρέχει οικονομικά οφέλη στο σύνολο των πολιτών της.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Είναι εύκολο να θεωρηθεί ως δεδομένη η ελευθέρια που απολαμβάνουν οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς τα ταξίδια, την εργασία και τη διαμονή οπουδήποτε εντός

της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να επωφεληθούν πλήρως αυτού του δικαιώματος, οι πολίτες χρειάζεται να ζουν και να ενεργούν εντός ενός πλαισίου απόλυτου ασφάλειας. Πρέπει να προστατεύονται από το διεθνές έγκλημα, να έχουν ίση πρόσβαση στη δικαιοσύνη και να τυγχάνουν σεβασμού των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων σε ολόκληρη την Ένωση. Αυτός είναι ο λόγος που η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί ένα χώρο ελευθέριας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ – ΝΕΟΛΑΙΑ

Οι ευκαιρίες διαβίωσης, σπουδών και εργασίας σε άλλες χώρες που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση στους πολίτες της συμβάλλουν σημαντικά στην κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών, στην προσωπική εξέλιξη και στην ανάπτυξη του πλήρους οικονομικού δυναμικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προγράμματα εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης της ενεργού άσκησης της ιδιότητας του πολίτη, που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση βοηθούν περισσότερους από 100.000 πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επωφεληθούν από αυτές τις ευκαιρίες κάθε χρόνο. Με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι βελτιώσεις της ποιότητας της εθνικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης και της συγκρισιμότητας μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, διευκολύνουν την κινητικότητα των προσώπων και είναι σημαντικές για τις θέσεις εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη.

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η ενέργεια θεωρείται σήμερα ως κάτι δεδομένο. Οι ελλείψεις καύσιμων και οι διακοπές παροχής, μολονότι σπάνιες, δεν παύουν ωστόσο να μας υπενθυμίζουν ότι εξαρτόμαστε από την ενέργεια για τις μεταφορές, τη θέρμανση των σπιτιών μας τον χειμώνα, του κλιματισμού το καλοκαίρι και την κίνηση των εργοστάσιων, τη λειτουργία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των γραφείων. Πολλές όμως από τις ενεργειακές πηγές είναι πεπερασμένες. Επιπλέον δε, η χρήση της ενέργειας αποτελεί συχνά πηγή ρύπανσης. Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει λιγότερη και ευφύτερη χρήση ορυκτών καύσιμων.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Το μέγεθος και μόνο της Ευρωπαϊκής Ένωσης από οικονομική, εμπορική και χρηματοοικονομική άποψη την καθιστά παγκόσμιο παράγοντα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δίκτυο διμερών και πολυμερών συμφωνιών που καλύπτει τις περισσότερες χώρες και περιοχές στον πλανήτη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι επίσης ο μεγαλύτερος εμπορικός παράγοντας και το νόμισμα της είναι το δεύτερο ισχυρότερο παγκοσμίως. Ξοδεύει ένα δισεκατομμύριο ευρώ κάθε μήνα σε προγράμματα παροχής βοήθειας και στις 5 ηπείρους. Η διαχείριση των εξωτερικών σχέσεων της Ένωσης αποτελεί κυριολεκτικά παγκόσμια ευθύνη.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η ιδέα από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να εκφράζεται με μια φωνή, όσον αφορά τα παγκόσμια θέματα είναι τόσο παλιά όσο και η ίδια η διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Η Ένωση όμως έχει σημειώσει μικρότερη πρόοδο σχετικά με τη χάραξη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας από ότι για τη δημιουργία ενιαίας αγοράς και κοινού νομίσματος. Οι γεωπολιτικές αλλαγές που ακολούθησαν την κατάρρευση του κομμουνισμού και οι περιφερειακές κρίσεις στα Βαλκάνια και πέραν αυτών, ανάγκασαν τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να πολλαπλασιάζουν τις προσπάθειες τους για να εκφράζονται και να δρουν ως ενιαίο σώμα και έτσι αρχίζει να δημιουργείται ένα νέο πλαίσιο.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος παγκοσμίως, δεδομένου ότι αντιπροσωπεύει το 20% του συνόλου των εισαγωγών και εξαγωγών. Το ελεύθερο εμπόριο μεταξύ των μελών της, ενίσχυσε το επιτυχές ξεκίνημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχεδόν πριν από 50 χρόνια. Συνεπώς η Ένωση ηγείται των προσπαθειών ελευθέρωσης του παγκόσμιου εμπορίου, για το αμοιβαίο όφελος των πλούσιων καθώς και των φτωχών χωρών.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ενώ είναι σύγχρονες και συχνά επιτυχημένες οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και η βιομηχανία δεν μπορούν να επαναπαύονται. Η πρόκληση για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και το συμβάδιμα με την τεχνολογία είναι μόνιμη. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της πρόκλησης έχει σημασία για τη βιώσιμη αύξηση και τη μεγαλύτερη ευημερία μας. Η επιχειρηματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης παίζει το ρόλο της με την ενθάρρυνση της καινοτομίας, του επιχειρηματικού πνεύματος και της ανταγωνιστικότητας στους κλάδους της κατασκευής και των υπηρεσιών.

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παράγει περίπου το 1/3 των παγκόσμιων επιστημονικών γνώσεων. Η έρευνα και η καινοτομία που υποστηρίζουν αυτές τις γνώσεις συμβάλλουν στην επίτευξη της ευημερίας και ποιότητας ζωής που προσδοκούν οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κοινά προγράμματα ενοποιούν τις δραστηριότητες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο κυριότερος οργανισμός είναι το 6^ο πρόγραμμα πλαίσιο, το οποίο χρηματοδοτεί ερευνητικά έργα στα κράτη μέλη και σε ορισμένες άλλες χώρες, καθώς και στο Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Εδώ και περισσότερο από 10 χρόνια, θεωρούμε δεδομένη την ευρωπαϊκή ενιαία αγορά. Μετά την εξάλειψη των παλιών εμποδίων, τα άτομα, τα αγαθά, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια κυκλοφορούν στην Ευρώπη τόσο ελεύθερα όσο και στο εσωτερικό μιας χώρας. Ταξιδεύουμε κατά βούληση μέσα στα εσωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επαγγελματικούς λόγους και για αναψυχή ή αν θέλουμε, μπορούμε να καθίσουμε στο σπίτι και να απολαύσουμε μια απίστευτη ποικιλία προϊόντων από όλα τα

κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1993 η ενιαία αγορά ήταν το μεγαλύτερο επίτευγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήταν επίσης και η μεγαλύτερη πρόκληση της.

ΘΕΣΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Τον Ιούνιο του 2004, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των 25 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν για ένα νέο σύνταγμα, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και ο δημοκρατικός χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σύνταγμα αυτό θα τεθεί σε ισχύ το 2006 αφού θα έχει επικυρωθεί από το σύνολο των 25 κρατών μελών. Παρόλο που θα τροποποιήσει ένα ορισμένο αριθμό διαδικασιών, το σύνταγμα αυτό δεν πρόκειται να αλλοιώσει την ισορροπία μεταξύ των θεσμικών οργάνων τα οποία εξασφαλίζουν τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εδώ και μισό αιώνα.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Όλοι οι πολίτες είναι καταναλωτές και η Ευρωπαϊκή Ένωση μεριμνά ιδιαίτερα για την προστασία της υγείας τους, της ασφάλειας τους και της οικονομικής τους ευημερίας. Προάγει τα δικαιώματα τους στην πληροφόρηση και την εκπαίδευση, θεσπίζει μέτρα προστασίας των συμφερόντων τους και τους ενθαρρύνει να ιδρύουν και να διαχειρίζονται ενώσεις αυτοβοήθειας καταναλωτών.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Ουσιαστικά ανύπαρκτα πριν από 15 χρόνια, τα κινητά τηλεφώνά βρίσκονται σήμερα παντού. Το Διαδίκτυο προσφέρει αδιάλειπτη ροή επιγραμμικών πληροφοριών. Χάρη στα ψηφιακά συστήματα υψηλής ταχύτητας τα οποία φέρνουν κοντά τους παλαιότερα χωριστούς κόσμους της ραδιοτηλεόρασης και των τηλεπικοινωνιών, υπάρχει μια απίστευτη γκάμα προγραμμάτων και υπηρεσιών. Αυτή η επανάσταση στην τεχνολογία των πληροφοριών διαμορφώνει σήμερα την κοινωνία της πληροφορίας στο σπίτι, στο σχολείο και στην εργασία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της πολιτικής και της δράσης της καθοδήγησε και υποστήριξε εξ αρχής αυτή την επανάσταση.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Τα ανοικτά σύνορα και οι φθηνές μεταφορές προκάλεσαν πρωτοφανή αύξηση της κινητικότητας των Ευρωπαίων. Τα εμπορεύματα φθάνουν ταχύτατα και αποτελεσματικά από το εργοστάσιο στον πελάτη, ο οποίος βρίσκεται συχνά σε διαφορετική χώρα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλε σ' αυτό μέσω του ανοίγματος των εθνικών αγορών στον ανταγωνισμό και της άρσης των φυσικών και τεχνικών φραγμών στην ελεύθερη κυκλοφορία. Τα σημερινά όμως μοντέλα και οι ρυθμοί, αύξησης των μεταφορών δεν είναι βιώσιμα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Για να εξασφαλιστεί μια σταθερή οικονομική ανάπτυξη και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας στην Ένωση, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών πρέπει να μεριμνούν ώστε οι οικονομίες τους να λειτουργούν σύμφωνα με τις βασικές αρχές της υγιούς οικονομικής διαχείρισης. Το ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, είναι ένα στοιχείο της διαδικασίας αυτής.

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Η τηλεόραση είναι η πρωταρχική μας πηγή ενημέρωσης και ψυχαγωγίας. Ο καθένας μας αφιερώνει κατά μέσο όρο, μέχρι 3 ώρες ημερησίως βλέποντας ειδήσεις, αθλητικά γεγονότα, ταινίες και αλλά προγράμματα. Ο οπτικοακουστικός τομέας προσφέρει 1.000.000 θέσεις εργασίας ανά την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σ' αυτόν εμπλέκονται μεγάλα εμπορικά συμφέροντα και θέματα πολιτιστικής ποικιλότητας, δημόσιων υπηρεσιών και κοινωνικής ευθύνης. Κάθε εθνική κυβέρνηση ασκεί τη δική της οπτικοακουστική πολιτική ενώ η Ένωση θεσπίζει κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές σε ότι αφορά τα κοινά συμφέροντα, όπως τα ανοικτά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο θεμιτός ανταγωνισμός.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η προστασία του περιβάλλοντος έχει καθοριστική σημασία για την ποιότητα ζωής των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Εντούτοις, σημαντική πρόκληση αποτελεί ο συνδυασμός της προστασίας του περιβάλλοντος με την συνεχιζόμενη οικονομική μεγέθυνση, κατά μακροπρόθεσμα αειφόρο τρόπο. Η περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης βασίζεται στην πεποίθηση ότι η ύπαρξη υψηλών περιβαλλοντικών προτύπων, τονώνει την καινοτομία και τις εμπορικές ευκαιρίες.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αν και η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα από τα πλουσιότερα μέρη του κόσμου, υπάρχουν μεταξύ των περιφερειών της, καταφανείς εσωτερικές ανισότητες εισοδημάτων και ευκαιριών. Η είσοδος 10 νέων κρατών μελών το Μάιο του 2004, τα εισοδήματα των οποίων είναι πολύ χαμηλότερα από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεύρυνε αυτές τις διάφορες. Η περιφερειακή πολιτική μεταφέρει πόρους από τις εύπορες στις φτωχότερες περιφέρειες. Αποτελεί ένα μέσο οικονομικής αλληλεγγύης όσο και μια ισχυρή δύναμη για την οικονομική ολοκλήρωση.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η γλώσσα, η λογοτεχνία, οι τέχνες του θεάματος, οι εικαστικές τέχνες, η αρχιτεκτονική, η χειροτεχνία, ο κινηματογράφος και οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές αποτελούν μέρος της πολιτισμικής ποικιλίας της Ευρώπης. Αν και ανήκουν σε μια συγκεκριμένη χώρα ή περιφέρεια, εκπροσωπούν μέρος της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης. Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι διττός: η διαφύλαξη και η υποστήριξη αυτής της ποικιλίας και η παροχή συνδρομής, ώστε αυτή να καταστεί προσπελάσιμη για τους άλλους.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Πολλές επιχειρήσεις, φορείς και οργανισμοί χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ασύγκριτα μεγαλύτερο μέρος του ετήσιου προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης δαπανάται προς όφελος διάφορων ανθρώπων και κοινοτήτων σε όλη την Ευρώπη. Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβάλλει στη χρηματοδότηση παραδείγματος χάρη των προσπαθειών που καταβάλλονται για να είναι καθαρός ο αέρας και το νερό, για να βελτιωθεί η ασφάλεια των τροφίμων και για να διεξάγονται έρευνες όσον αφορά τον καρκίνο.

ΤΕΛΩΝΕΙΑ

Η τελωνειακή ένωση αποτέλεσε ένα από τους πρώτους ακρογωνιαίους λίθους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατήργησε τους τελωνειακούς δασμούς στα εσωτερικά σύνορα και καθιέρωσε ένα ομοιόμορφο σύστημα φορολόγησης των εισαγωγών. Αποτέλεσμα ήταν να καταργηθούν οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα. Τελωνειακοί υπάλληλοι υπάρχουν τώρα μόνο στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτοί φροντίζουν τώρα όχι μόνο για την εξασφάλιση της ροής του εμπορίου αλλά βοηθούν στην προστασία του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και πολλών άλλων ακόμη.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης μόνο οι κυβερνήσεις έχουν αρμοδιότητα στα θέματα των άμεσων φόρων, τα ποσά που εισπράττουν με τη φορολόγηση του εισοδήματος φυσικών προσώπων και των εταιρικών κερδών. Η φορολογική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης εστιάζεται αντίθετα στους συντελεστές των έμμεσων φόρων όπως του φόρου προστιθέμενης αξίας και των ειδικών φόρων κατανάλωσης, οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν την ενιαία αγορά. Επίσης διασφαλίζει ότι οι φορολογικοί κανόνες δεν εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων ανά την Ευρωπαϊκή Ένωση και ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων δεν δημιουργεί ευκαιρίες προς αποφυγή του φόρου. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύει επίσης σε φορολογικούς κανόνες οι οποίοι μπορεί να περιορίσουν τα δικαιώματα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για οποιαδήποτε εργασία σε οποιαδήποτε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.4 ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Σύνταγμα της Ευρώπης αποτελεί ένα σημαντικό στάδιο της Ευρωπαϊκής "οικοδόμησης". Συντάχθηκε για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της Ευρώπης του αύριο : μια Ευρώπη με 25 κράτη μέλη και 450 εκατομμύρια κατοίκους, μια Ευρώπη δημοκρατική, διάφανη, αποτελεσματική και στην υπηρεσία των Ευρωπαίων.

Το Σύνταγμα της Ευρώπης αντικαθιστά με ένα ενιαίο κείμενο τις κύριες υφιστάμενες Ευρωπαϊκές Συνθήκες.

Το Σύνταγμα της Ευρώπης δεν αντικαθιστά τα συντάγματα που υπάρχουν ήδη στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες. Συνυπάρχει με τα συντάγματα αυτά και έχει δικό του λόγο ύπαρξης, τη δική του αυτονομία. Το Σύνταγμα της Ευρώπης καθορίζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να δρα η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρώπη έχει επίσης ένα ξεχωριστό θεσμικό σύστημα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο των Υπουργών, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κ.τ.λ.) και τέλος το Σύνταγμα της εφαρμόζεται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή επικράτεια.

1.4.1 Η ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Στις 29 Οκτωβρίου 2004, οι αρχηγοί κρατών των 25 κρατών μελών και των 3 υποψήφιων χωρών υπέγραψαν τη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, η οποία εγκρίθηκε ομόφωνα στις 18 Ιουνίου του ίδιου έτους. Αυτή η συνθήκη θα τεθεί σε ισχύ μόνο όταν θα έχει εγκριθεί από κάθε υπογράφουσα χώρα σύμφωνα με τις συνταγματικές της διαδικασίες : αυτό ονομάζεται επικύρωση από τα κράτη μέλη.

Ανάλογα με τις νομικές και ιστορικές παραδόσεις των χωρών, οι διαδικασίες που προβλέπουν τα συντάγματα γι' αυτό το σκοπό δεν είναι όμοιες, περιλαμβάνουν ένα ή και τους δυο ακόλουθους μηχανισμούς :

- την "κοινοβουλευτική" μέθοδο : το κείμενο εγκρίνεται μετά την ψήφιση κειμένου, με το οποίο επικυρώνεται μια διεθνής συνθήκη από το ή τα σώματα του Κοινοβουλίου του κράτους
- τη μέθοδο του "δημοψηφίσματος": διοργανώνεται δημοψήφισμα, κατά το οποίο οι πολίτες αποφασίζουν αν είναι υπέρ ή κατά της Συνθήκης.

Αυτές οι δυο μέθοδοι μπορούν να έχουν παραλλαγές ή να συνδυάζονται ανάλογα με τη χώρα ή ανάλογα με άλλες απαιτήσεις, όπως για παράδειγμα όταν η επικύρωση της Συνθήκης απαιτεί λόγω του περιεχομένου αυτού του κειμένου προηγούμενη προσαρμογή του Εθνικού Συντάγματος.

Μόλις επικυρωθεί η Συνθήκη και η επικύρωση κοινοποιηθεί επισήμως από όλα τα υπογράφοντα κράτη (με την κατάθεση των εγγράφων επικύρωσης), η Συνθήκη μπορεί να τεθεί σε ισχύ και να εφαρμόζεται στην πράξη κατ'αρχήν σύμφωνα με τη Συνθήκη, την 1^η Νοέμβριου 2006.

1.4.2 Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα η κυρωτική διαδικασία έγινε σύμφωνα με το άρθρο 28 του Συντάγματος, δηλαδή από την Βουλή των Ελλήνων. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης, ζήτησαν να διεξαχθεί και δημοψήφισμα σύμφωνα με το άρθρο 44 παράγραφος 2 του Συντάγματος, με κείμενο που υπογράφουν 133 βουλευτές. Η Ευρωπαϊκή Συνθήκη που συζητήθηκε από την ειδική Επιτροπή για την επεξεργασία και εξέταση του σχεδίου νόμου "Κύρωση Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης" συζητήθηκε και κυρώθηκε από την ολομέλεια της Βουλής σύμφωνα με το άρθρο 72 του Εθνικού Συντάγματος στις 19 Απριλίου 2005.

1.4.3 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

"Προστασία του περιβάλλοντος προς όφελος των σημερινών και μελλοντικών γενεών".

Το Σύνταγμα της Ευρώπης ενισχύει τις δυνατότητες προστασίας του περιβάλλοντος. Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης βρίσκεται στον πυρήνα του Ευρωπαϊκού σχεδίου. Η αρχή αυτή επικυρώθηκε κατά την πρώτη "Παγκόσμια Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη" που οργάνωσε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992. Βιώσιμη ανάπτυξη είναι "η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες".

Για το σκοπό αυτό, η Ευρώπη σκοπεύει να καταβάλλει προσπάθειες για μια "ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη" μια "κοινωνική οικονομία της αγοράς" και ένα "υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος".

Το Σύνταγμα της Ευρώπης θεσπίζει ως θεμελιώδες δικαίωμα την υποχρέωση ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλες τις ευρωπαϊκές πολιτικές.

Θεσπίζει αλληλεγγύη μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών μελών και του κράτους μέλους που επλήγει από φυσική ή ανθρώπινη καταστροφή.

Επιτρέπει στους ευρωπαίους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τους (όπως οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις) να γνωμοδοτούν, να διεξάγουν διάλογο και διαβουλεύσεις σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές (ιδίως την περιβαλλοντική πολιτική). Το δικαίωμα διατύπωσης αιτήματος εκ μέρους των πολιτών με πρωτοβουλία τουλάχιστον 1.000.000 ατόμων μπορεί επίσης να αφορά περιβαλλοντικό ζήτημα.

Υπόσχεται ενεργειακή απόδοση, οικονομίες ενέργειας και ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Αναλυτικότερα τα άρθρα είναι:

Άρθρο III-129

1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των εξής στόχων:

α) τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,

- β) την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- γ) τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- δ) την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

2. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας, σε αυτή δε συνεκτιμάται η ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινές διατάξεις υποκείμενες σε διαδικασία ελέγχου εκ μέρους της Ένωσης.

3. Κατά την εκπόνηση της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ένωση λαμβάνει υπόψη της:

- α) τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- β) τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Ένωσης,
- γ) τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,
- δ) την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ένωσης στο σύνολο της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Ένωσης μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνονται σύμφωνα με το άρθρο III-272.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο III-130

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο III-129. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου III-65, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκούς νόμους ή νόμους-πλαίσια που θεσπίζουν:

- α) μέτρα κυρίως φορολογικού χαρακτήρα,
- β) μέτρα που επηρεάζουν :

- ι) τη χωροταξία,
 - ii) την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων, ή που επιδρούν αμέσως ή εμμέσως στη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,
 - iii) τις χρήσεις της γης, εξαιρούμενης της διαχείρισης των αποβλήτων,
- γ) μέτρα που επηρεάζουν αισθητά σε κράτος μέλος την επιλογή μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εκδώσει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση προκειμένου να καταστήσει εφαρμόσιμη τη συνήθη νομοθετική διαδικασία στα θέματα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου.

Σε κάθε περίπτωση, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει προγράμματα γενικών δράσεων τα οποία θέτουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων θεσπίζονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή στην παράγραφο 2, κατά περίπτωση.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων που θεσπίζει η Ένωση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Με την επιφύλαξη της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», εάν ένα μέτρο που βασίζεται στις διατάξεις της παραγράφου 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το εν λόγω μέτρο προβλέπει, υπό την κατάλληλη μορφή:

- α) προσωρινές παρεκκλίσεις και/ή
- β) οικονομική στήριξη από το Ταμείο Συνοχής.

Άρθρο III-131

Οι διατάξεις προστασίας που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου III-130 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν διατάξεις ενισχυμένης προστασίας. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να είναι συμβατές με το Σύνταγμα και να κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Το περιβάλλον ως όρος είναι μια έννοια αόριστη που δύσκολα μπορεί να οριστεί. Η φύση, το νερό, ο αέρας, τα δάση ακόμη και τα μνημεία μπορούν να θεωρηθούν ως περιβάλλον.

2.1) Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ορόσημο για την Ελλάδα στο θέμα προστασίας περιβάλλοντος υπήρξε το έτος **1975** με την ψήφιση του ισχύοντος Συντάγματος (όπως τροποποιήθηκε το 1986 και το 2001) το οποίο με τα άρθρα 24 και 117 παράγραφο 3-4 καθιέρωσε για πρώτη φορά στη συνταγματική ιστορία της χώρας την άμεση συνταγματική προστασία στην ευρεία της μορφή. Όχι μόνο δηλαδή του φυσικού αλλά και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, γεγονός που φέρνει την Ελλάδα στην πρωτοπορία της συνταγματικής προστασίας του περιβάλλοντος ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Μέχρι τότε συνταγματικής προστασίας έχαιρε μόνο η ανθρώπινη ζωή με το άρθρο 13 του Συντάγματος του 1952 και το άρθρο 7 του Συντάγματος του 1927(Πάντες απολαύουν της απολύτου προστασίας της ζωής...) και επομένως μόνο έμμεσα συνήγετο το αναγκαίο της προστασίας του περιβάλλοντος, ώστε να εκπληρωθεί η βούληση του συντακτικού νομοθέτου "Περί απολύτου προστασίας της ζωής του ανθρώπου", η οποία ζωή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με ένα ισορροπημένο φυσικό περιβάλλον.

Στην Ελλάδα μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 η σχετική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος δεν περιλαμβάνετο κατά κύριο λόγο σε ειδικούς νόμους αλλά οι σχετικές με αυτήν διατάξεις εψηφίζοντο ευκαιριακά σε νομοσχέδια τα οποία εισηγούνταν τα διάφορα Υπουργεία.

Το έτος **1974** η χώρα μας κυρώνει με το νομοθετικό διάταγμα 191/1974 τη Σύμβαση RAMSAR η οποία θεωρείται από τους ειδικούς ως το "Ευαγγέλιο" για την προστασία των υδροτόπων. Η Σύμβαση αυτή είχε υπογραφεί το 1971 στην Ιρακινή πόλη Ramsar και κατέστη εσωτερικό δίκαιο με το νομοθετικό διάταγμα 191/1974 και οδήγησε στην αποδοχή του προγράμματος Natura 2000, το οποίο όμως μείωσε δραστικά τους προστατευόμενους βιότοπους.

Το **1976** υπήρξε έτος σημαντικό για την ψήφιση νομοθετημάτων, τα οποία αναφέρονται στην προστασία του περιβάλλοντος γενικά. Συγκεκριμένα ψηφίστηκε ο ΝΟΜΟΣ 314/1976 "Περί κυρώσεως της Διεθνούς Συμβάσεως των Βρυξελλών του 1969 "Περί αστικής ευθύνης συνέπεια ζημιών εκ ρυπάνσεως υπό πετρελαίου".

Αργότερα το Προεδρικό διάταγμα 666/82 καθορίζει τα της Ιδρύσεως, διαχειρίσεως και κατανομής του κεφαλαίου, Περιορισμού της αστικής ευθύνης του πλοιοκτήτου για ζημίες ρυπάνσεως από πετρέλαιο, όπως τροποποιήθηκε με το Προεδρικό διάταγμα 494/1989. Αυτό το έτος ψηφίστηκε επίσης ο ΝΟΜΟΣ 360/1976 "Περί Χωροταξίας και περιβάλλοντος" με κύρια επιδίωξη την προστασία, την κατάρτιση σχεδίων, και Προγραμμάτων Χωροταξίας, καθώς και την ανάπτυξη ορισμένων δραστηριοτήτων και λειτουργιών. Καθίσταται πλέον το Υπουργείο Χωροταξίας και περιβάλλοντος το αρμόδιο όργανο για την προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς όμως να αποκλείεται η άσκηση ανάλογων αρμοδιοτήτων και από άλλες κρατικές υπηρεσίες.

Το ίδιο έτος επίσης ψηφίσθηκε ο ΝΟΜΟΣ 468/1976 "Περί αναζητήσεως, ερεύνης και εκμεταλλεύσεως υδρογονανθράκων και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων" όπου με έμμεσο τρόπο επιδιώκεται η προστασία του περιβάλλοντος.

Το επόμενο έτος, το 1977 ακολουθεί η ψήφιση του ΝΟΜΟΥ 743/1977 "Περί προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων". Ο νόμος αυτός στηρίζεται στο άρθρο 24 του Συντάγματος και στο άρθρο ΙΧ της Διεθνούς Συμβάσεως του Λονδίνου του 1954 "Περί προλήψεως της ρυπάνσεως της θαλάσσης δια πετρελαίου (OilPol)". Με το νόμο αυτό γίνεται η πρώτη σημαντική προσπάθεια για την αναγκαία προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας στα διεθνή καθιερωμένα, ενώ διευκολύνθηκε η κύρωση από τη χώρα μας της Διεθνούς Συμβάσεως MarPol 73/78 με το ΝΟΜΟ 1269/82.

Ακολουθεί ο ΝΟΜΟΣ 855/1978 "Περί κυρώσεως της Διεθνούς Συμβάσεως της Βαρκελώνης του 1976 "Περί προστασίας της Μεσόγειου θάλασσας εκ της ρυπάνσεως" μετά του συνημμένου σ' αυτήν Παραρτήματος και των Πρωτοκόλλων αυτής" "Περί προλήψεως ρυπάνσεως της Μεσόγειου θαλάσσης εκ της απορρίψεως ουσιών εκ των πλοίων και αεροσκαφών" και "Περί συνεργασίας δια την καταπολέμησιν ρυπάνσεως της Μεσόγειου θαλάσσης εκ πετρελαίου και άλλων επιβλαβών ουσιών" μετά των συνημμένων σ' αυτά Παραρτήματα.

Το 1979 εκδίδονται ο ΝΟΜΟΣ 947/1979 "Περί οικιστικών περιοχών και ο ΝΟΜΟΣ 998/1979 "Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας".

Το επόμενο έτος, το 1980 εκδίδονται ο ΝΟΜΟΣ 1032/1980 "Περί συστάσεως Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και περιβάλλοντος"

Το 1981 ψηφίζονται νόμος 1114/1981 "Περί κυρώσεως της Διεθνούς Συμβάσεως της Χάγης της 14.5.1954 Περί προστασίας πολιτιστικών αγαθών", ο ΝΟΜΟΣ 1126/1981 "Περί κυρώσεως της Διεθνούς Συμβάσεως των Παρισίων του 1972 δια την προστασίαν της παγκοσμίου πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς", ο ΝΟΜΟΣ 1127/1981 "Περί κυρώσεως της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως του Λονδίνου της 6.5.1969 δια την προστασίαν της Αρχαιολογικής κληρονομιάς" ο ΝΟΜΟΣ 1147/1981 "Περί κυρώσεως της Διεθνούς Συμβάσεως του 1972 του Λονδίνου κλπ Περί προλήψεως ρυπάνσεως της θαλάσσης εξ απορρίψεως κατάλοιπων και άλλων υλών και άλλων τινών διατάξεων".

Το 1982 ψηφίζονται ο ΝΟΜΟΣ 1269/1982 "Για την κύρωση της Διεθνούς Συμβάσεως του Λονδίνου 1973, περί προλήψεως της ρυπάνσεως της θαλάσσης από πλοία, του 1973 και του Πρωτοκόλλου του 1978 που αναφέρεται σ' αυτήν τη Σύμβαση" και ο ΝΟΜΟΣ 1327/1982 "Αντιμετώπιση εκτάκτων επεισοδίων ρύπανσης του περιβάλλοντος και ρύθμιση συναφών θεμάτων".

Το 1985 οι ΝΟΜΟΙ 1515 και 1561/1985 "Για την προστασία του περιβάλλοντος των ευρύτερων περιοχών Αθηνών και Θεσσαλονίκης" αντιστοίχως.

Το 1986 υπήρξε έτος σημαντικό για την εξέλιξη του δικαίου της προστασίας του περιβάλλοντος στη χώρα μας. Ψηφίζεται νόμος 1638/1986 "κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης των Βρυξελλών 1971 Ίδρυση Διεθνούς κεφαλαίου για την αποζημίωση ζημιών ρύπανσης από πετρελαιοδή" και ο ΝΟΜΟΣ 1650/1986 "Για την προστασία του περιβάλλοντος" ο εκτελεστικός του άρθρου 24 του Συντάγματος νόμος. Σκοπός του τελευταίου αυτού νομοθετήματος είναι η καθιέρωση θεμελιωδών κανόνων δικαίου για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως επίσης σχετικών κριτηρίων και μηχανισμών. Δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχουν εκδοθεί όλα τα προβλεπόμενα από το νόμο προεδρικά διατάγματα τα αναγκαία για την πλήρη υλοποίηση των διατάξεων του.

Η Εισηγητική Έκθεση του νόμου αυτού τον θεωρεί ως το θεσμικό πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος, δηλαδή ως τον εκτελεστικό νόμο της παραγράφου 1 του άρθρου 24 του Συντάγματος. Ενεργοποιήθηκε μετά την πάροδο τετραετίας με κοινή υπουργική απόφαση κατόπιν ασκηθείσης πίεσεως εκ μέρους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το 1992 ψηφίστηκε ο ΝΟΜΟΣ 2039/1992 "Για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς", ο οποίος επεκύρωσε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση της Γρενάδας του 1985. Ενώ το Υπουργείο Χωροταξίας και περιβάλλοντος είναι το αρμόδιο Υπουργείο για την προστασία του περιβάλλοντος γενικότερα, όπως ήδη προαναφέρθηκε, την ειδική για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος ευθύνη έχει το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας από το 1972, με ειδική επιτελική υπηρεσία, τη Διεύθυνση προστασίας θαλάσσιου περιβάλλοντος (Δ.Π.Θ.Π.) με αντίστοιχες εκτελεστικές υπηρεσίες τις Λιμενικές Αρχές.

Στον Οργανισμό του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας (Π.Δ 242/99) αναφέρεται η Διεθνής προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος, η οποία συγκροτείται από τα τμήματα :

- A)Περί Προλήψεως και αντιμετώπισεως της ρυπάνσεως
- B)Μελετών και προγραμματισμού
- Γ)Διεθνούς Συνεργασίας σε θέματα θαλάσσιου περιβάλλοντος και
- Δ)Τεχνικού εξοπλισμού

Μέχρι της ψηφίσεως του ειδικού ΝΟΜΟΥ 743/1977 "Για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και ρύθμιση συναφών θεμάτων" η επιβολή κυρώσεων κατά των υπαίτιων για την πρόκληση ρυπάνσεως στη θάλασσα εβασίζετο σε κατεσπαρμένες διατάξεις, σε διάφορα νομοθετήματα. Από ετών δε εμφανής υπήρξε η έλλειψη ειδικού σύγχρονου νομοθετήματος για την ενιαία ρύθμιση του ολοένα οξύτερα εμφανιζόμενου προβλήματος.

Το 1994 με το ΝΟΜΟ 2242/1994 για "Πολεοδότηση περιοχών δεύτερης κατοικίας σε Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου, προστασία φυσικού περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις" συνεστήθη Ειδικό Σώμα Ελεγκτών για την Προστασία του Περιβάλλοντος (Ε.Σ.Ε.Π.Π.) (αρθρ.4). Το Σώμα αυτό τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. Το Ε.Σ.Ε.Π.Π. έχει ως αποστολή του την προστασία του περιβάλλοντος από την καταστροφή του δασικού πλούτου, τις καταπατήσεις Δημοσίων εκτάσεων, τις παράνομες κατατμήσεις με τις αυθαίρετες κατασκευές, τις παράνομες επεμβάσεις σε ρέματα, στον αιγιαλό και στη ζώνη παραλίας και σε κάθε άλλη παράνομη δραστηριότητα, η οποία μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον (νερό-αέρα-έδαφος) (παρ.2 άρθρο 4).

Το 1995 ψηφίζεται ο ΝΟΜΟΣ 2289/1995 για "Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις". Με το νόμο αυτό καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του ανάδοχου στο στάδιο ερευνών και εκμεταλλεύσεως, όπως επίσης τα δικαιώματα του Δημόσιου για την αγορά προϊόντων. Επίσης προβλέπονται καθαροί χώροι χρήσεως Δημοσίων κτημάτων, αιγιαλού και θαλάσσιας περιοχής, εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, υφαλοκρηπίδας ή αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Μάλιστα καθορίζεται η λήψη μέτρων ασφάλειας και η εν γένει προστασία του περιβάλλοντος.

Το **2003** θεσπίστηκε ο ΝΟΜΟΣ 3199/2003 με τον οποίο η χώρα μας ενσωμάτωσε την ελληνική έννομη τάξη. Οδηγία-πλαίσιο για την διαχείριση των υδάτινων πόρων τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Τέλος, επίσης το **2003** θεσπίστηκε ο ΝΟΜΟΣ 3208/2003 "Προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων" κατάρτιση Δασολογίου, ρύθμιση εμπράγματων δικαιωμάτων επί δασών και δασιών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις".

2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία το νομικό πλαίσιο βγαίνει μέσα από το Σύνταγμα αλλά και τους παρακάτω Νόμους:

1) Για πρώτη φορά έχουμε νομοθεσία λεπτομερή για το περιβάλλον με το **NOMO 360/1976** "Περί Χωροταξίας και περιβάλλοντος" ο οποίος μας προσδιορίζει τις έννοιες **φυσικό** και **πολιτιστικό** περιβάλλον.

Ως **φυσικό** περιβάλλον χαρακτηρίζεται ο χερσαίος θαλάσσιος και εναέριος χώρος, συμπεριλαμβανόμενου σ' αυτόν της χλωρίδος, πανίδος και λοιπόν φυσικών πόρων.

Ως **πολιτιστικό** περιβάλλον χαρακτηρίζονται στοιχεία του πολιτισμού όπως αυτά διαμορφώθηκαν από την παρέμβαση και τις σχέσεις του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Σ' αυτά περιλαμβάνονται οι ιστορικοί χώροι και η καλλιτεχνική και πολιτιστική κληρονομιά της χώρας.

Το Συμβούλιο της Επικράτειας με νομολογία του καθορίζει ότι το πολιτιστικό περιβάλλον συγκροτείται από τα μνημεία και λοιπά στοιχεία τα οποία προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και εν γένει κληρονομιά της χώρας.

2) Ο **NOMOΣ 1650/1986** είναι ο βασικός "Θεσμικός Νόμος" για το περιβάλλον στη χώρα μας, και στο άρθρο 2 ορίζεται η έννοια του περιβάλλοντος που περιλαμβάνει "το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων τα οποία ευρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα της ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και αισθητικές αξίες.

Είναι γεγονός ότι συνταγματική κάλυψη έχει τόσο η προστασία του φυσικού όσο και του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων εν γένει, η προστασία της χωροταξικής αναδιορθώσεως και πολεοδομικής αναπτύξεως της χώρας με τη λήψη των αναγκαίων μέτρων ανήκουν στον τομέα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Η προστασία του περιβάλλοντος επεκτείνεται και στον πολιτιστικό τομέα. Σ' αυτόν αναφέρεται η προστασία, η οποία δημιουργείται εκ της υφιστάμενης υποχρεώσεως του κράτους να προωθήσει την ανάπτυξη και παραγωγή της ελευθερίας της τέχνης, της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας, σύμφωνα άλλωστε και με την επιταγή του άρθρου 16 του Συντάγματος..

3) Τέλος κατά τη Συνθήκη των Παρισίων η οποία υπεγράφηκε με μέριμνα της UNESCO το 1972 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το **NOMO 1126/1981** με σκοπό την προστασία της παγκοσμίου πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η έννοια αυτή θεωρείται ότι περιλαμβάνει τα μνημεία, τις κατασκευές και τα τοπία τα οποία διαμορφώθηκαν από τον άνθρωπο.

Στο άρθρο 2 της Συνθήκης αυτής προσδιορίζεται και έννοια της φυσικής κληρονομιάς. Σ' αυτή περιλαμβάνονται τα φυσικά μνημεία, τα οποία έχουν εξαιρετική αξία για την ανθρωπότητα, όπως και οι γεωλογικές διαμορφώσεις και ορισμένα φυσικά τοπία.

2.3 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΥΣΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.3.1 ΣΥΝΤΑΓΜΑ 1975/86/2001

ΑΡΘΡΟ 24

1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.

2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης.

Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. Η σύνταξη εθνικού κτηματολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους.

3. Για να αναγνωριστεί μια περιοχή ως οικιστική και για να ενεργοποιηθεί πολεοδομικά, οι ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτή συμμετέχουν υποχρεωτικά, χωρίς αποζημίωση από τον οικείο φορέα, στη διάθεση των εγκαταστάσεων που είναι απαραίτητες για να δημιουργηθούν δρόμοι, πλατείες και χώροι για κοινωφελείς γενικά χρήσεις και σκοπούς, καθώς και στις δαπάνες για την εκτέλεση των βασικών κοινόχρηστων πολεοδομικών έργων, όπως νόμος ορίζει.

4. Νόμος μπορεί να προβλέπει τη συμμετοχή των ιδιοκτητών περιοχής που χαρακτηρίζεται ως οικιστική στην αξιοποίηση και γενική διαρρύθμιση της σύμφωνα με εγκεκριμένο σχέδιο, με αντιπαροχή ακινήτων ίσης αξίας ή τμημάτων ιδιοκτησίας κατά όροφο, από τους χώρους που καθορίζονται τελικά ως οικοδομήσιμοι ή από κτίρια της περιοχής αυτής.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και στην αναμόρφωση των οικιστικών περιοχών που ήδη υπάρχουν. Οι ελεύθερες εκτάσεις, που προκύπτουν από την αναμόρφωση, διατίθενται για τη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων ή εκποιούνται για να καλυφθούν οι δαπάνες της πολεοδομικής αναμόρφωσης, όπως νόμος ορίζει.

6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών.

ΑΡΘΡΟ 25

****1.** Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκηση τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.

2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαραγράφτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής πρόοδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη.

3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται.

4. Το κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.

****** Ερμηνευτική δήλωση: Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασης τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παρακάτω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά.

ΑΡΘΡΟ 117

3. Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό.

4. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση δασών ή δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 17, για λόγους δημόσιας ωφέλειας διατηρείται πάντως η μορφή τους αμετάβλητη ως Δασική.

2.3.2 Ο ΝΟΜΟΣ 360 της 18/22-6-1976 (Α 151) Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος.

Άρθρο 1: Με τον παρόντα Νόμο νοούνται:

1) Ως Χωροταξικό "Σχέδιο": Σύνολο κειμένων και Σχεδίων με τα οποία εκφράζονται οι Γενικές αρχές και κατευθύνσεις της ακολουθητέας χωροταξικής πολιτικής, μέσα στα πλαίσια των Προγραμμάτων Οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως και καθορίζονται κατά κύριο λόγο τα ακόλουθα: α) Η κατανομή και διάρθρωση του πληθυσμού σε συνάρτηση προς το πλέγμα δραστηριοτήτων, κατά τομείς παραγωγής. β) η κατανομή και διάρθρωση των χρήσεων χώρου, κατά λειτουργία και τομείς παραγωγής. γ) Τα εθνικά και συγκοινωνιακά δίκτυα και λοιπά δίκτυα κοινωνικής, Οικονομικής και διοικητικής υποδομής. δ) Οι εθνικοί δρυμοί, οι ζώνες πρασίνου και οι σημαντικοί προς διαφύλαξη και προστασία χώροι. ε) Τα γενικά πλαίσια, οι όροι και περιορισμοί, για την εξασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος. στ) Άλλα κατά την κρίση του Υπουργού Συντονισμού και Προγραμματισμού συναφή στοιχεία.

2) Ως Χωροταξικό "Πρόγραμμα": Σύνολο κειμένων και Σχεδίων από τα οποία καθορίζονται οι απαιτούμενες για την εφαρμογή του αντίστοιχου Χωροταξικού Σχεδίου Παρεμβάσεις, μετά των φάσεων πραγματοποιήσεως και χρηματοδοτήσεως αυτών, ως και τα προς αυτό ληπτέα Θεσμικά, οικονομικά και διοικητικά μέτρα.

3) Ως "Εθνικό" το Χωροταξικό Σχέδιο ή Πρόγραμμα, το αναφερόμενο στο σύνολο της Χώρας, ως "Περιφερειακό" το αναφερόμενο σε συγκεκριμένο Τμήμα αυτής και ως "Ειδικό" το αναφερόμενο σε συγκεκριμένο Τομέα παραγωγής, λειτουργίας, δραστηριότητας ή δικτύου υποδομής.

4) Ως "Χρήση Χώρου": Ο τρόπος της ενδεδειγμένης λειτουργικής χρησιμοποίησεως ζώνης, περιοχής ή τμήματος του χερσαίου και θαλάσσιου χώρου, με τους φυσικούς πόρους, ύδατα, κτίσματα και έργα υποδομής.

5) Ως "Φυσικό Περιβάλλον": ο περιβάλλον το άνθρωπο χερσαίος, θαλάσσιος και εναέριος χώρος, με τη χλωρίδα, την πανίδα και τους φυσικούς πόρους.

6) Ως "Πολιτιστικό Περιβάλλον": Τα ανθρωπογενή στοιχεία πολιτισμού και χαρακτηριστικά, όπως αυτά διαμορφώθηκαν μετά την παρέμβαση και τις σχέσεις του ανθρώπου με το φυσικό Περιβάλλον, περιλαμβανόμενων των Ιστορικών χωρών όπως και της καλλιτεχνικής κα πολιτιστικής εν γένει κληρονομιάς της χώρας.

7) Ως "Προστασία του Περιβάλλοντος": α) Η διατήρηση του χαρακτήρα του φυσικού περιβάλλοντος και η βελτίωση των διαμορφωθείσων σχέσεων μεταξύ των στοιχείων αυτού, ως οικοσυστήματος. β) Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από τις ζημιόγones επιπτώσεις από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων και παρεμβάσεων του ανθρώπου. γ) Η διαφύλαξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος και των Ιστορικών χωρών μέσα στους οποίους αυτό διαμορφώθηκε. δ) Ο έλεγχος της αξιοποίησεως των φυσικών πόρων και της αναπτύξεως μέσα στο χώρο δραστηριοτήτων, για τον σκοπό της εναρμονίσεως των σχέσεων μεταξύ του φυσικού περιβάλλοντος, του πολιτιστικού περιβάλλοντος και τις οικονομικής δράσεως του ανθρώπου.

“Για την προστασία του περιβάλλοντος”, όπως εν τω μεταξύ έχει τροποποιηθεί
(ΦΕΚ 160 Α’)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Σκοπος του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και αν ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Η προστασία του περιβάλλοντος, θεμελιώδες και αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής και αναπτυξιακής διαδικασίας και πολιτικής, υλοποιείται κύρια μέσα από το δημοκρατικό προγραμματισμό.

2. Ειδικότερα, βασικοί στόχοι του νόμου αυτού είναι οι ακόλουθοι:

A) η αποτροπή της ρύπανσης και γενικότερα της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και η λήψη όλων των αναγκαίων, για το σκοπό αυτό, προληπτικών μέτρων.

B) η διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας από τις διάφορες μορφές υποβάθμισης του περιβάλλοντος και Ειδικότερα από τη ρύπανση και τις οχλήσεις.

Γ) η προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης του εθνικού χώρου συνολικά και των επί μέρους γεωγραφικών και οικιστικών ενοτήτων του και μέσα από την ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος.

Δ) η διασφάλιση της δυνατότητας ανανέωσης φυσικών πόρων και η ορθολογική αξιοποίηση των μη ανανεώσιμων ή σπάνιων σε σχέση με τις τωρινές και τις μελλοντικές ανάγκες και με κριτήρια την προστασία του περιβάλλοντος.

Ε) η διατήρηση της οικολογικής ισόρροπης των φυσικών οικοσυστημάτων και η διασφάλιση της αναπαραγωγικής τους ικανότητας.

ΣΤ) η αποκατάσταση του περιβάλλοντος.

3. Αναλυτικότερα, με τις διατάξεις του παρόντος νόμου επιδιώκονται:

A) η προστασία του εδάφους και η λήψη των αναγκαίων μέτρων ώστε οι χρήσεις του να γίνονται σύμφωνα με τις φυσικές ιδιότητες του και την παραγωγική του ικανότητα.

B) η προστασία των επιφανειακών και υπόγειων νερών θεωρουμένων ως φυσικών πόρων και ως οικοσυστημάτων.

Γ) η προστασία της ατμόσφαιρας.

Δ) η προστασία και διατήρηση της φύσης και του τοπίου και ιδιαίτερα περιοχών με μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική ή γεωγραφική αξία.

Ε) η προστασία των ακτών των θαλασσών, των όχθων των ποταμών, των λιμνών, του βυθού αυτών και των νησίδων ως φυσικών πόρων, ως στοιχείων οικοσυστημάτων και ως στοιχείων του τοπίου.

ΣΤ) ο καθορισμός της επιθυμητής και της επιτρεπόμενης ποιότητας των φυσικών αποδεκτών καθώς και των κάθε είδους επιτρεπόμενων εκπομπών αποβλήτων, με την

καθιέρωση και χρησιμοποίηση κατάλληλων παραμέτρων και οριακών τιμών, ώστε να μην προκαλείται υποβάθμιση του περιβάλλοντος, με κριτήρια:

1. την επιστημονική γνώση και εμπειρία
2. την καλύτερη διαθέσιμη και οικονομικά εφικτή τεχνολογία
3. τις τοπικές συνθήκες και ιδιομορφίες του περιβάλλοντος και του πληθυσμού καθώς επίσης και τις ανάγκες ανάπτυξης
4. την προϋπάρχουσα διαμόρφωση συλλογικής χρήσης μιας περιοχής
5. τα υφιστάμενα χωροταξικά και αναπτυξιακά σχέδια.

Ζ) Η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος μέσα από τη σωστή πληροφόρηση και εκπαίδευση.

2.3.4 Ο ΝΟΜΟΣ 1126 της 30-1/10-2-81 (Α32). Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 23^η Νοεμβρίου 1972 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως δια την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς.

I. Ορισμοί της Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς:

Άρθρο 1.-Για τους σκοπούς της Παρούσας Σύμβασης θεωρούνται σαν "Πολιτιστική Κληρονομιά",

Μνημεία: αρχιτεκτονικά έργα, σημαντικά έργα γλυπτικής και ζωγραφικής, έργα ή κατασκευές αρχαιολογικού χαρακτήρα, επιγραφές, σπήλαια και σύνολα έργων παγκοσμίου αξίας από απόψεως της Ιστορίας, της τέχνης ή της Επιστήμης.

Σύνολα οικοδομημάτων: ομάδες κτιρίων μεμονωμένων ή ενοτήτων (οικισμών) τα οποία λόγω της αρχιτεκτονικής τους, της ομοιογένειας τους ή της θέσεως τους έχουν παγκόσμια αξία από απόψεως της Ιστορίας, της τέχνης ή της Επιστήμης.

Τοπία: έργα του ανθρώπου ή συνδυασμός έργων και της φύσεως, καθώς και εκτάσεις περιλαμβανομένων και των αρχαιολογικών χώρων, τα οποία έχουν παγκόσμια αξία από Ιστορικής, αισθητικής, εθνολογικής και ανθρωπολογικής απόψεως.

Άρθρο 2:-Για τους σκοπούς της Παρούσας Σύμβασης θεωρούνται σαν "Φυσική Κληρονομιά,

Φυσικά μνημεία αποτελούμενα από φυσικούς ή βιολογικούς σχηματισμούς ή από ομάδα τέτοιων σχηματισμών παγκοσμίου αξίας από αισθητικής ή επιστημονικής απόψεως

Γεωλογικοί και φυσιογραφικοί σχηματισμοί και καθορισμένες εκτάσεις αποτελούν την κατοικία απειλούμενων ζωικών και φυτικών ειδών, παγκοσμίου αξίας από απόψεως επιστήμης ή ανάγκης διατηρήσεως.

Φυσικά τοπία ή ακριβώς καθορισμένες φυσικές εκτάσεις παγκοσμίου αξίας από απόψεως επιστήμης, ανάγκης διατηρήσεως ή φυσικού κάλλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία για το περιβάλλον απορρέει από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, τις Συνθήκες του Μάαστριχ, Άμστερνταμ και Νίκαιας, τα σχετικά άρθρα των οποίων παρατίθενται στη συνέχεια.

3.1 ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΞΗ

Κύρωση Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης και σχετικών δηλώσεων που περιλαμβάνονται στην Τελική Πράξη.

Ενότητα VI-Περιβάλλον

Άρθρο 25

Στο τρίτο μέρος της συνθήκης ΕΟΚ, προστίθεται ένας τίτλος VII, ο οποίος έχει ως εξής: "Τίτλος VII Περιβάλλον"

Άρθρο 130 Π

1. Η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος έχει ως αντικείμενο:

- τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- τη συμβολή στην προστασία της υγείας των προσώπων,
- τη εξασφάλιση συνετής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων.

2. Η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος στηρίζεται στις αρχές της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει". Οι ανάγκες της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας.

3. Κατά την επεξεργασία της δράσης της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Κοινότητα λαμβάνει υπόψη :

- τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας,
- τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,
- την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολο της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Η Κοινότητα δρα στον τομέα του περιβάλλοντος εφόσον οι στόχοι που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο παρά σε επίπεδο των επί μέρους κρατών μελών. Με επιφύλαξη ορισμένων μέτρων κοινοτικού χαρακτήρα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εκτέλεση των άλλων μέτρων.

5. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Για τις λεπτομέρειες της συνεργασίας της Κοινότητας μπορούν να υπάρξουν συμφωνίες

μεταξύ της Κοινότητας και των αφορώμενων τρίτων μερών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνονται σύμφωνα με το άρθρο 228..

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο 130 Ρ

Το Συμβούλιο, προτάσσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αποφασίζει ομόφωνα για τη δράση που θα αναλάβει η Κοινότητα.

Υπό τις συνθήκες που προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο το Συμβούλιο καθορίζει τα θέματα επί των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία.

Άρθρο 130 Σ

Τα μέτρα προστασίας που λαμβάνονται από κοινού δυνάμει του άρθρου 130 Ρ δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας που δεν αντίκεινται στην παρούσα συνθήκη.

3.2 Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧ

Τίτλος XVI

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Άρθρο 130 Ρ

1. Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των ακόλουθων στόχων :

- τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκοσμίων περιβαλλοντικών

2. Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει". Οι ανάγκες στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον καθορισμό και την εφαρμογή των άλλων πολιτικών της Κοινότητας.

Στα πλαίσια αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασία του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου.

3. Κατά την εκπόνηση της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Κοινότητα λαμβάνει υπόψη :

- τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας,
- τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,
- την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολο της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Κοινότητας μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας και των ενδιαφερόμενων τρίτων μερών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνονται σύμφωνα με το άρθρο 228.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο 130 Σ

1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189Γ και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αποφασίζει τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Κοινότητα για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 130 Ρ.

2. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως της παραγράφου 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου 100Α, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από προτάσσει της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, θεσπίζει :

α) διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα

β) τα μέτρα που αφορούν τη χωροταξία, τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων και των μέτρων γενικού χαρακτήρα, καθώς και τη διαχείριση των υδάτινων πόρων,

γ) τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ των διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας υπό τους όρους του πρώτου εδαφίου, μπορεί να καθορίζει τα θέματα της παρούσας παραγράφου, για τα οποία οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία.

3. Σε άλλους τομείς, τα προγράμματα γενικών δράσεων που θέτουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους θεσπίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με τη διαδικασία του άρθρου 189Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας υπό τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή 2, κατά περίπτωση, θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων κοινοτικού χαρακτήρα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Υπό την επιφύλαξη της αρχής "ο ρυπαίνων πληρώνει", εάν ένα μέτρο που βασίζεται στις διατάξεις της παραγράφου 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το Συμβούλιο προβλέπει, στην πράξη με την οποία θεσπίζεται το μέτρο αυτό, τις κατάλληλες διατάξεις υπό μορφή :

- προσωρινών παρεκκλίσεων ή / και
- οικονομικής στήριξης από το Ταμείο Συνοχής που θα ιδρυθεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1993 το αργότερο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 130Δ.

Άρθρο 130 Τ

Τα μέτρα προστασίας που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου 130 Σ δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβιβάζονται με την παρούσα συνθήκη, και κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

3.3 Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ τροποποιεί ορισμένα άρθρα της Συνθήκης του Μάαστριχ.

34. Στο άρθρο 130Ρ, η παράγραφος 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

"2. Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει.

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, και μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου".

35. Το άρθρο 130Σ τροποποιείται ως εξής:

α) Η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

"1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, αποφασίζει τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Κοινότητα για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 130Ρ",

β) στην παράγραφο 2, η εισαγωγική φράση αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

“2. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως της παραγράφου 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου 100Α, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των περιφερειών, θεσπίζει:”,

γ) στην παράγραφο 3, το πρώτο εδάφιο αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

“3. Σε άλλους τομείς, τα προγράμματα γενικών ζέων που θέτουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους θεσπίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με τη διαδικασία του άρθρου 189B και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών”.

3.4 Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Η Συνθήκη της Νίκαιας που κυρώθηκε με το νόμο 3001/8.4.2002 (Α'73) από τη χώρα μας, τροποποίησε τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς Πράξεις, καθώς και τις σχετικά Πρωτόκολλα και τις Δηλώσεις που περιλαμβάνονταν στην Τελική Πράξη.

3.5 ΤΑ ΑΡΘΡΑ 174, 175 ΚΑΙ 176 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (που κυρώθηκε με τον Ελληνικό Νόμο 945/1979)

Άρθρο 174

1. Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των ακόλουθων στόχων :

- τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκοσμίων περιβαλλοντικών.

2. Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”.

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου.

3. Κατά την εκπόνηση της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Κοινότητα λαμβάνει υπόψη :

- τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας,

- τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,
- την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολο της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Κοινότητας μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Κοινότητας και των ενδιαφερόμενων τρίτων μερών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνονται σύμφωνα με το άρθρο 300.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο 175

1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, αποφασίζει τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Κοινότητα για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 174.

2. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως της παραγράφου 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου 95, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει :

α) διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα

β) τα μέτρα που επηρεάζουν :

- τη χωροταξία,
- την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων ή εκείνα που επιδρούν αμέσως ή εμμέσως στη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,
- τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείριση των απόβλητων

γ) τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ των διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας υπό τους όρους του πρώτου εδαφίου, μπορεί να καθορίζει τα θέματα της παρούσας παραγράφου, για τα οποία οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία.

3. Σε άλλους τομείς, τα προγράμματα γενικών δράσεων που θέτουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους θεσπίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας υπό τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή 2, κατά περίπτωση, θεσπίζει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων κοινοτικού χαρακτήρα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Υπό την επιφύλαξη της αρχής "ο ρυπαίνων πληρώνει", εάν ένα μέτρο που βασίζεται στις διατάξεις της παραγράφου 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το Συμβούλιο προβλέπει, στην πράξη με την οποία θεσπίζεται το μέτρο αυτό, τις κατάλληλες διατάξεις υπό μορφή :

- προσωρινών παρεκκλίσεων ή /και οικονομικής στήριξης από το Ταμείο Συνοχής που ιδρύθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 161

Άρθρο 176

Τα μέτρα προστασίας που θεσπίζονται δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβαδίζουν με την παρούσα συνθήκη και να κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

Στη δεκαετία του 1970 εμφανίστηκαν οι πρώτες περιβαλλοντικές αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(ΔΕΚ), που αυξήθηκαν εντυπωσιακά στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και καταδίκασαν κράτη μέλη για μη συμμόρφωσή τους με το περιβαλλοντικό κοινοτικό δίκαιο.

Το 1982 σημειώνονται οι πρώτες κοινοτικές νομοθετικές πρωτοβουλίες, με την θέσπιση οδηγιών με ειδικό αντικείμενο, κυρίως την προστασία των υδάτων.

Η κοινοτική δράση υπέρ του περιβάλλοντος μνημονεύεται για πρώτη φορά στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) της 28.2.1986 υπό τον αυτοτελή τίτλο "Περιβάλλον"(άρθρα 130Π,Ρ και Σ) που προστέθηκε στην Συνθήκη της ΕΟΚ και που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 1681 της 2/4.2.87 και που άρχισε να ισχύει την 1^η Ιουλίου 1987. Η σημασία των άρθρων αυτών υπήρξε μεγάλη, δεδομένου ότι με αυτά δημιουργήθηκε για πρώτη φορά ένα σύστημα αυτοτελούς προστασίας του περιβάλλοντος, ορίστηκε το αντικείμενο της κοινοτικής δράσης για το περιβάλλον και οι αρχές της. Υιοθετήθηκε η "αρχή της επικουρικότητας" και υπογραμμίστηκε ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας δηλαδή αυστηρότερα μέτρα από αυτά που θεσπίζει η Κοινότητα, ενώ η τελευταία μπορεί να υπογράψει διεθνείς συμβάσεις για την προστασία του.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ του 1992 για την Ευρωπαϊκή Ένωση (άρθρα 130P-T) που κυρώθηκε από τη χώρα μας με το νόμο 2077/1992. Στη Συνθήκη αυτή η προστασία του περιβάλλοντος συσχετίζεται με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Υπογραμμίζεται ότι συνιστά αποστολή και αντικείμενο δράσης της Ε.Ε καθώς και ότι ο στόχος της πολιτικής της είναι το υψηλό επίπεδο προστασίας. Τονίζεται επίσης με την "αρχή της ενσωμάτωσης" ότι οι ανάγκες στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον καθορισμό και την εφαρμογή των άλλων πολιτικών της Κοινότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δηλαδή πρέπει πάντοτε να συνυπολογίζει την

παράμετρο περιβάλλον και όταν χρηματοδοτεί έργα μέσω των Ταμείων της. Ιδιαίτερο θετικό στοιχείο της νέας Συνθήκης είναι η δυνατότητα ευχερέστερης έκδοσης μέτρων επειδή τροποποιήθηκε η διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ της 2.10.1977 που κυρώθηκε στην Ελλάδα με το νόμο 2691/1999 και τέθηκε σε ισχύ από 1.5.1999 συγκαταλέγει, τέλος, την προστασία του περιβάλλοντος μεταξύ των κοινοτικών στόχων, και μολονότι δεν του δίνει προτεραιότητα έναντι των άλλων αξιών που προστατεύει η Κοινότητα, το ανάγει στο ίδιο με αυτές επίπεδο, εξαγγέλλοντας την προστασία του ήδη στα πρώτα άρθρα και κατοχυρώνοντας έτσι την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

Διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος και για την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης περιέχουν σήμερα τόσο η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Σημαντικό είναι το άρθρο 174 παράγραφος 2, της Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το οποίο ορίζει ότι η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας, ενώ στη συνέχεια κατοχυρώνει τις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει". Το άρθρο 176 (πρώην 130Τ) δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν και αυστηρότερα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, ορίζοντας ότι "τα μέτρα προστασίας που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου 175 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβιβάζονται με την παρούσα Συνθήκη και κοινοποιούνται στην Επιτροπή".

Εκτός των ανωτέρω άρθρων, η προστασία του περιβάλλοντος βρήκε τη θέση της στην Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που προέκυψε από τη Σύνοδο κορυφής της Νίκαιας το Δεκέμβριο του 2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟ ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Εκτός από τις σχετικές διατάξεις των συνθηκών υπάρχουν και αυτές του λεγόμενου "παράγωγου" δικαίου δηλαδή οι Κανονισμοί, οι Οδηγίες και οι Αποφάσεις που δημιουργούνται εντός των του κοινοτικού χώρου από προβλεπόμενα όργανα και διαδικασίες. Τα όργανα αυτά είναι το Συμβούλιο και η Επιτροπή.

4.1 Τα είδη των κοινοτικών διατάξεων

Οι κανονισμοί είναι οι νόμοι της Κοινότητας. Ισχύουν ενιαία, απόλυτα και άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη. Συνέπεια της άμεσης ισχύος τους είναι ότι στις περισσότερες περιπτώσεις δεν απαιτούνται άλλες πράξεις ή και μέτρα προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή τους στο κράτος μέλος. Οι λίγοι Κανονισμοί που αφορούν το περιβάλλον, συνήθως εκδηλώνουν τη βούληση της Κοινότητας να δεσμευτεί από διεθνείς συμβάσεις (π.χ ο κανονισμός 3626/82 για τη σύμβαση για το διεθνές εμπόριο απειλούμενων ειδών κ.λ.π.)

Οι οδηγίες που αποτελούν τη μερίδα του λέοντος της περιβαλλοντικής κοινοτικής νομοθεσίας και μοιάζουν με "νόμους πλαίσια". Οι οδηγίες δεσμεύουν τα κράτη μέλη στα οποία απευθύνονται μόνο ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα που πρέπει να υλοποιηθεί, μέσα σε προθεσμία που καθορίζει η ίδια η οδηγία, αλλά η επιλογή του τρόπου και των μέσων για την επίτευξη του αποτελέσματος αφήνεται στις εθνικές αρχές.

(Εάν το κράτος παραλείπει να εναρμονίσει την εθνική του νομοθεσία με μια οδηγία εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, συνήθως 2 χρόνια, γίνεται δεκτό κατά τη νομολογία του ΔΕΚ ότι οι πολίτες μπορούν να επικαλούνται τις διατάξεις της οδηγίας, εφόσον αυτές είναι αρκετά συγκεκριμένες και δεν θέτουν όρους για την εφαρμογή τους).

Οι αποφάσεις διαφέρουν από τις οδηγίες και τους κανονισμούς επειδή συνήθως δεν απευθύνονται στο ευρύ κοινό και δεσμεύουν ως προς τα μέρη τους, τους αποδέκτες που αυτές ορίζουν. Στα θέματα περιβάλλοντος οι αποφάσεις απευθύνονται στα κράτη και αφορούν συνήθως τη δημιουργία συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών ή την έγκριση διεθνών Συμβάσεων.

4.2 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΠΡΟΣΧΩΡΕΙ Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Οι συμβάσεις αυτές συνιστούν μέρος του κοινοτικού δικαίου και τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να εξασφαλίσουν το σεβασμό των διατάξεων τους.

Η Κοινότητα μπορεί βεβαίως (άρθρο 130P παράγραφος 4 της Συνθήκης της Ε.Ε) να συνεργάζεται με τρίτες (μη κοινοτικές) χώρες και με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς.

4.3 ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί περισσότερες από 200 Οδηγίες, 40 Κανονισμοί και 150 Αποφάσεις. Οι δυο πρώτες κατηγορίες αφορούν τους εξής τομείς:

- απόβλητα
- προστασία υδάτων – χημικά/ επικίνδυνες ουσίες
- γενετική μηχανική
- θόρυβος
- ατμόσφαιρα
- προστασία της φύσης/ χλωρίδα και πανίδα.

Τα κράτη υποχρεούνται αντίστοιχα:

- να προβλέπουν διαδικασία αδειοδότησης των εγκαταστάσεων που δημιουργούν απόβλητα και ρυπαίνουν
- να πληροφορούν τις αρμόδιες αρχές σχετικά με τις διευθετήσεις για την προστασία του πληθυσμού και του περιβάλλοντος
- να συντάσσουν σχέδια καθαρισμού και αποφυγής της ρύπανσης
- να συμμορφώνονται με τα καθορισμένα όρια
- να εκτελούν μετρήσεις και παρατηρήσεις
- να απαγορεύουν την εκβολή ορισμένων επικίνδυνων ουσιών
- να πληροφορούν την Επιτροπή για τα μέτρα που έλαβαν.

4.4 Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Γίνεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στη σειρά "C" (=communication: επικοινωνία) και "L" (=legislation: νομοθεσία). Στην πρώτη δημοσιεύονται Κοινοτικά Προγράμματα, στη δεύτερη οι νομοθετικές πράξεις (οδηγίες κλπ.)

4.5 Στη συνέχεια παρατίθενται μερικοί κανονισμοί ,οδηγίες και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ενώσεως για το περιβάλλον.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

32000R1655

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 1655/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 17^{ης} Ιουλίου 2000, σχετικά με το χρηματοδοτικό μέσον για το περιβάλλον (LIFE).

ΕΕ L 192 28.07.2000 σ.1

32000R1980

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 1980/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Ιουλίου 2000 περί αναθεωρημένου κοινοτικού συστήματος απονομής οικολογικού σήματος. ΕΕ L 237 21.09.2000 σ.1

3200R2493

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 2493/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Νοεμβρίου 2000, σχετικά με τα μέτρα για την προώθηση της πλήρους ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στη διαδικασία ανάπτυξης των αναπτυσσομένων χωρών. ΕΕ L 288 15.11.2000 σ.1

32001R0761

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 761/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19^{ης} Μαρτίου 2001 για την εκούσια συμμετοχή οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχειρίσεως και οικολογικού έλεγχου (EMAS) ΕΕ L 114 24.04.2001 σ.1

Σχετική πράξη 32001H0680(ΕΕ L 17.09.2001 σ.1) Τροποποίηση από 103T

31999R2161

Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ.2161/1999 της Επιτροπής της 12^{ης} Οκτωβρίου 1999, σχετικά με την επιβολή πρόσθετων απαιτήσεων διεξαγωγής δοκιμών στους εισαγωγείς ή παρασκευαστές ορισμένης ουσίας προτεραιότητας, όπως προβλέπεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθρ.793/93 του Συμβουλίου για την αξιολόγηση και τον έλεγχο των κινδύνων από τις υπάρχουσες ουσίες. ΕΕ L 265 13.10.1999 σ.11

32000R1655

Κανονισμός (ΕΚ) αριθμό 1655/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Ιουλίου 2000 σχετικά με το χρηματοδοτικό μέσον για το περιβάλλον (LIFE) ΕΕ L 192 28.07.2000 σ.1 ΕΕ C 353 08.12.2000 σ.1

32000R1980

Κανονισμός (ΕΚ) αριθμό 1980/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Ιουλίου 2000 περί αναθεωρημένου κοινοτικού συστήματος απονομής οικολογικού σήματος. ΕΕ L 237 21.09.2000 σ.1

32000R2493

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 2493/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Νοεμβρίου 2000 σχετικά με τα μέτρα για την προώθηση της πλήρους ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στη διαδικασία ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών. ΕΕ L 288 15.11.2000 σ.1

32001R2592

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 2592/2001 της Επιτροπής, της 28^{ης} Δεκεμβρίου 2001 περί επιβολής περαιτέρω απαιτήσεων σε ό,τι αφορά τις πληροφορίες και τις δόκιμες, στους παραγωγούς και τους εισαγωγείς ορισμένων ουσιών προτεραιότητας σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ 793/93 του Συμβουλίου για την αξιολόγηση και τον έλεγχο των κινδύνων από τις υπάρχουσες ουσίες. ΕΕ L 345 29.12.2001 σ.25

3200R2037

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 2037/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29^{ης} Ιουνίου 2000 για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος

EE L 244 29.09.2000 σ.1 όπως εν τω μεταξύ τροποποιήθηκε. Τελευταία τροποποίηση από 32004D0232 EE L 071 10.03.2004 σ.28

32001R0761

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ 761/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19^{ης} Μαρτίου 2001 για την εκούσια συμμετοχή οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) EE L 114 24.04.2001 σ.1

ΟΔΗΓΙΕΣ

32001L0042

Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. EE L 197 21.07.2001 σ.30

32003L0035

Οδηγία 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Μαΐου, σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και με την τροποποίηση όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου –ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.
EE L 156 25.06.2003 σ.17

Οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημιάς

32001L0042

Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. EE L 197 21.07.2001 σ.30

32003L0035

Οδηγία 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Μαΐου 2003, σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και με την τροποποίηση όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου-ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
EE L 156 25.06.2003 σ.17

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

22001D0335

2001/335/ΕΚ Απόφαση αριθ 2/2001 του Συμβουλίου Σύνδεσης Ε.Ε-Λετονίας, της 7^{ης} Μαρτίου 2001 σχετικά με τους όρους και προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Δημοκρατίας της Λετονίας στο χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον (LIFE).

EE L 120 28.04.2001 σ.36

22001D0358

2001/358/ΕΚ Απόφαση αριθ 3/2001 του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Ρουμανίας, της 23^{ης} Μαρτίου 2001 σχετικά με τους όρους και προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Ρουμανίας στο χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον (LIFE).

EE L 127 09.05.2001 σ.45

32002D0018

2002/18/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής, της 21^{ης} Δεκεμβρίου 2001, για τη θέσπιση του προγράμματος εργασίας της Κοινότητας για το οικολογικό σήμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2001)4395]

EE L 007 11.01.2002 σ.28

32002D0466

Απόφαση αριθ 466/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 1^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης για την παραγωγή των μη κυβερνητικών οργανώσεων που αναπτύσσουν δραστηριότητα κυρίως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος. EE L 075 16.03.2002 σ.1

32002D1600

Απόφαση αριθ 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2002, για τη θέσπιση του 6^{ου} κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον. EE L 242 10.09.2002 σ.1

32003D0287

2003/287/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής, της 14^{ης} Απριλίου 2003 για καθορισμό των οικολογικών κριτηρίων σχετικά με την απονομή του οικολογικού σήματος της Κοινότητας για υπηρεσίες τουριστικών καταλυμάτων (κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2003)235]

EE L 102 24.04.2003 σ.82

32003H0532

Σύσταση της Επιτροπής της 10^{ης} Ιουλίου 2003, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ 761/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εκούσια συμμετοχή οργανισμών στο κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικονομικού ελέγχου (EMAS) σχετικά με την επιλογή και τη χρήση των δεικτών περιβαλλοντικών επιδόσεων (κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2003)2253]

EE L 184 23.07.2003 σ.19

32004D0277

2004/277/ΕΚ Ευρατόμ. Απόφαση της Επιτροπής, της 29^{ης} Δεκεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής της απόφασης 2001/792/ΕΚ Ευρατόμ του Συμβουλίου, περί κοινοτικού μηχανισμού για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας (κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2003)5185]EE L 087 25.03.2004 σ.20

22001D0335

2001/335/ΕΚ Απόφαση αριθ 2/2001 του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Λετονίας, της 7^{ης} Μαρτίου 2001, σχετικά με τους όρους και προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Δημοκρατίας της Λετονίας στο χρηματοδοτικό μέσον για το περιβάλλον (LIFE)
ΕΕ L 120 28.04.2001 σ.36

22001Δ0358

2001/358/ΕΚ Απόφαση αριθ 3/2001 του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Ρουμανίας, της 23^{ης} Μαρτίου 2001, σχετικά με τους όρους και προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Ρουμανίας στο χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον (LIFE).
ΕΕ L 120 28.04.2001 σ.45

32001D0681

2001/681/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής, της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 σχετικά με κατευθύνσεις για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ 761/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εκούσια συμμετοχή οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2001)2504] (κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) ΕΕ L 247 17.09.2001 σ.24

32002D0466

Απόφαση αριθ 466/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 1^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προαγωγή των μη κυβερνητικών οργανώσεων που αναπτύσσουν δραστηριότητα κυρίως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος. ΕΕ L 075 16.03.2002 σ.1

32002D1600

Απόφαση αριθ 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2002, για τη θέσπιση του 6^{ου} Κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον. ΕΕ L 242 10.09.2002 σ.1

32003D0287

2003/287/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής, της 14^{ης} Απριλίου 2003 για καθορισμό των οικολογικών κριτηρίων, σχετικά με την απονομή του οικολογικού σήματος της Κοινότητας για υπηρεσίες τουριστικών καταλυμάτων (κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2003)235]
ΕΕ L 102 24.04.2003 σ.82

32004D0277

2004/277/ΕΚ Ευρατόμ. Απόφαση της επιτροπής, της 29^{ης} Δεκεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής της απόφασης 2001/792/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, περί κοινοτικού μηχανισμού για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας (κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2003) 5185] L087 25.03.2004 σ.20

32003D0256

2003/256/ΕΚ απόφαση της Επιτροπής, της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2003 για την κατανομή των ποσοτώσεων εισαγωγής ελεγχόμενων ουσιών βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ2037/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου κατά την περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2003 [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2003) 617] ΕΕ L 095 11.04.2003 σ.54

32003D0316

2003/316/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής, της 28^{ης} Μαρτίου 2003, για την κατανομή των ποσοτήτων των ελεγχόμενων ουσιών που επιτρέπονται για βασικές χρήσεις στην Κοινότητα κατά το 2003 δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ 2037/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2003)747] ΕΕ L 115 09.05.2003 σ.75

32004D0176

2004/176/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής της 20^{ης} Ιανουαρίου 2004 για την κατανομή των ποσοτώσεων εισαγωγής ελεγχόμενων ουσιών βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ 2037/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου κατά την περίοδο από τις 1^{ης} Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2004 [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2004)64] ΕΕ L 055 24.02.2004 σ.57

32004D0209

2004/209/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής της 28^{ης} Ιανουαρίου 2004 για την έγκριση ποσοτήτων, ελεγχόμενων ουσιών που επιτρέπονται για βασικές χρήσεις στην Κοινότητα, το 2004, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ 2037/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2004)103] ΕΕ L 066 04.03.2004 σ.36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ
ΕΠΙΠΕΔΟ

Το Διεθνές Δίκαιο Περιβάλλοντος προέρχεται από τις διεθνείς Συμβάσεις, οι οποίες έχουν κατά καιρούς υπογραφεί, προκειμένου να κατοχυρωθεί διεθνώς η προστασία του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με την καθιερωμένη αρχή, ότι το περιβάλλον δεν έχει σύνορα, είναι γεγονός ότι για την αποτελεσματική προστασία του απαραίτητη κρίνεται η υπογραφή διεθνών Συμβάσεων μεταξύ περισσότερων κρατών ή και Οργανισμών. Οι κατά καιρούς σημειωθείσες περιβαλλοντικές προσβολές σε όλα τα σημεία του πλανήτη μας οδήγησαν στο συμπέρασμα, ότι η από κοινού συνεργασία θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα.

5.1 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η ανάγκη διατήρησης της αγρίας φύσης στο Δυτικό Ημισφαίριο, αλλά και η βούληση για διατήρηση καθαρών θαλασσών υπήρξαν σοβαρές αιτίες για συλλογική συνεργασία. Είναι γεγονός ότι το περιβάλλον έχει προσβληθεί βαρύτερα τα τελευταία 50 έτη τόσο από πολεμικές, όσο και από εξωπολεμικές δραστηριότητες. Υπενθυμίζουμε τις κατά καιρούς πυρηνικές δόκιμες από Η.Π.Α και Γαλλία, όσο και τη χρήση νέων όπλων μαζικής καταστροφής με απεμπλουτισμένο ουράνιο στους τελευταίους πολέμους. Εξ ίσου όμως μεγάλη είναι η σημειωθείσα καταστροφή στις όχθες του Αμαζονίου. Τα ακραία αυτά γεγονότα οδήγησαν σε κλιματολογικές αλλαγές, οι οποίες με τη σειρά τους επέφεραν την τήξη των πάγων τόσο στην Αρκτική, όσο και στην Ανταρκτική με άμεσο αποτέλεσμα την ανύψωση της στάθμης των υδάτων σε θάλασσες και ποταμούς. Τα γεγονότα αυτά συνέβαλαν στη δημιουργία αντιδράσεως σε διεθνές επίπεδο για τη σωτηρία του πλανήτη Γη, ο οποίος δέχεται συνεχείς προσβολές στο φυσικό του περιβάλλον.

Το έτος 1972 υπήρξε χρονολογία καθοριστική για τη γένεση του Διεθνούς Δικαίου περιβάλλοντος, όταν στη Στοκχόλμη ο Ο.Η.Ε συνεκάλεσε την Διάσκεψη για το Περιβάλλον. Στη σχετική Διακήρυξη τονίσθηκε η ανάγκη για αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος και κατοχυρώθηκε το δικαίωμα αποζημιώσεως των θυμάτων της ρυπάνσεως από τους ρυπαντές. Στο πλαίσιο επίσης του Ο.Η.Ε συστήθηκε η "Διεθνής Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη" υπό την Προεδρία της κ. H.Brudland η οποία συνεισφέρει θετικά στην παγκόσμια περιβαλλοντική προστασία. Από το 1987 με την έκθεση της Επιτροπής αυτής καθιερώθηκε και η αρχή της "sustainable development", όρος ο οποίος είχε χρησιμοποιηθεί και στην 4^η Σύμβαση του Lomé.

Άξια λόγου είναι και η Παγκόσμια Διάσκεψη του Rio καθώς και η διάσκεψη του Johannesburg που διεξήχθη το 2002.

Εν τω μεταξύ το 1997 ψηφίσθηκε το Πρωτόκολλο του Κιότο και πάλι στο πλαίσιο του Ο.Η.Ε για την αλλαγή του κλίματος.

Στην Ελλάδα με το άρθρο 28 παράγραφος 1 του Συντάγματος αναγνωρίζεται η υπεροχή του Διεθνούς Δικαίου έναντι κάθε άλλης διατάξεως νόμου. Μάλιστα η προστεθείσα κατά την πρόσφατη Αναθεώρηση του 2001 Ερμηνευτική Δήλωση στο άρθρο αυτό τονίζει, ότι το άρθρο 28 αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της χώρας στις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ολοκληρώσεως. Η δε κοινοτική έννομη τάξη είναι αυτή, η οποία

κατ'εξοχήν εμπλουτίζει το ελληνικό δίκαιο περιβάλλοντος με Οδηγίες και Κανονισμούς, που ενσωματώνονται στην ελληνική νομοθεσία.

Έχει μάλιστα παρατηρηθεί το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, το Σ.τ.Ε, να επικαλείται την άμεση εφαρμογή όχι μόνο διατάξεων Διεθνών Συμβάσεων, όπως εκείνης του *Ramseur*, αλλά και Διακηρύξεων Διεθνών Διασκέψεων, όπως εκείνης του *Rio* του 1992.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου δεν περιέχεται διάταξη, που να αναφέρεται στο Περιβάλλον και την προστασία του. Συνεπώς και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, του Στρασβούργου, μόνο έμμεσα κρίνει σχετικά ζητήματα υποφαινόμενα για ανάγκη δίκαιης ισορροπίας μεταξύ ιδιωτικών συμφερόντων και συμφερόντων της κοινωνίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ενδιαφερόμενη άμεσα για την προστασία του περιβάλλοντος, δεν περιορίζεται μόνο στο χώρο των κρατών μελών της, αλλά αντιθέτως φροντίζει, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της, για την ευρύτερη δυνατή διασφάλιση του, δεδομένης της αρχής ότι το περιβάλλον δεν έχει σύνορα και κάθε προσβολή του είναι δυνατόν να έχει επιπτώσεις και στον χώρο της.

Στο δε άρθρο 174 της Σ.Ε.Κ παράγραφος 2 ορίζεται, ότι τόσο η προστασία, όσο και η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος θα στηρίζονται στις αρχές της προφυλάξεως και προλήψεως .

Είναι σημαντικό ότι η Ε.Ε υπέγραψε τη Σύμβαση του Aarhus, η οποία έχει δημιουργήσει ήδη παράγωγο δίκαιο με την έκδοση σειράς Οδηγιών. Συγκεκριμένα, με την Οδηγία 2003/4 της 28^{ης} Ιανουαρίου 2003 για πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες και με την Οδηγία 2003/35 της 26^{ης} Μαΐου 2003 για δημόσια συμμετοχή στην κατάρτιση περιβαλλοντικών σχεδίων και προγραμμάτων.

Στο πλαίσιο της Ε.Ε αξιωματικώς είναι η Απόφαση 99/1214/ΕΟΚ της 14^{ης} Δεκεμβρίου 1999, σύμφωνα με την οποία η Κοινότητα ενέκρινε το Πρωτόκολλο του 1995 για τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιοποικιλότητα στη Μεσόγειο. Με τον τρόπο αυτό το Πρωτόκολλο θεωρείται εφαρμοστέο και στην Ελλάδα ως κράτος μέλος, μόλις τούτο τεθεί σε ισχύ, ακόμη και προτού το υπογράψει και το επικυρώσει αυτοτελώς κατά τα οριζόμενα από τις διατάξεις του άρθρου 28 του Συντάγματος.

Άλλη περίπτωση αποτελεί η κύρωση με νόμο αριθμό 2719/1999 από την χώρα μας της Συμβάσεως για την διατήρηση των αποδημητικών ειδών της αγρίας πανίδας. Τούτο διότι με την Απόφαση 82/461/ΕΟΚ της 24^{ης} Ιουνίου 1982, από του έτους 1982 οι διατάξεις της Συμβάσεως αυτής περιέχονται στην κοινοτική έννομη τάξη και κατά συνέπεια και στην ελληνική.

Στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου Περιβάλλοντος εντάσσουμε διατάξεις, οι οποίες περιλαμβάνονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (*United Nations Convention on the Law of the Sea*) του 1982, βάσει της οποίας δημιουργείται υποχρέωση προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος στα κράτη, τα οποία την έχουν υπογράψει. Η υποχρέωση αυτή υλοποιείται κυρίως με την λήψη προληπτικών μέτρων. Για την προστασία συγκεκριμένων θαλάσσιων περιοχών έχουν επίσης υπογραφεί και περιφερειακές Συνθήκες μεταξύ όμορων κρατών.

Παράλληλα έχει υπογραφεί η Σύμβαση του Λονδίνου και αυτή της Βασιλείας, που αφορούν τον έλεγχο των Διασυνοριακών Μεταφορών Επικίνδυνων Αποβλήτων.

Άλλη Σύμβαση είναι αυτή της Βιέννης του 1985 για την προστασία του στρώματος του Όζοντος, η οποία υποχρεώνει τα κράτη να λαμβάνουν μέτρα κατάλληλα για την προστασία όχι μόνο της ανθρώπινης ζωής, αλλά και του περιβάλλοντος από δραστηριότητες, οι οποίες προκαλούν αλλοιώσεις στο στρώμα του όζοντος.

Μνημονεύεται η Σύμβαση της Γενεύης του 1979 για την Διασυνοριακή Ρύπανση της Ατμόσφαιρας σε μεγάλη απόσταση. Το 1987 υπεγράφη και το Πρωτόκολλο του Montreal, συνοδευτικό αυτής της Συμβάσεως το οποίο απαγορεύει τη χρήση ορισμένων ουσιών, οι οποίες κατά τεκμήριο βλάπτουν το στρώμα του όζοντος .

Ήδη έχει αρχίσει διάλογος για τη σύσταση και Ειδικού Περιβαλλοντικού Τμήματος στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης ή ακόμη και Ανεξαρτήτου Διεθνούς Δικαστηρίου για το Περιβάλλον, χωρίς όμως οι σχετικές συζητήσεις να έχουν συγκεκριμενοποιηθεί.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το πώς θα εφαρμοστεί και ερμηνευτεί διάταξη του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, το οποίο κυρώθηκε και από την Ελλάδα με το ΝΟΜΟ 3003/2002, η οποία μεταξύ των εγκλημάτων πολέμου έχει συμπεριλάβει και την καταστροφή του περιβάλλοντος και μάλιστα υπό την ευρεία του έννοια, του φυσικού και πολιτιστικού.

Από άποψη της διεθνούς νομολογίας το Διεθνές Δίκαιο Περιβάλλοντος δεν έχει εμπλουτιστεί. Τούτο διότι διεκόπη άδοξα η πρώτη σχετική ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου συζητηθείσα υπόθεση των Πυρηνικών Δοκιμών το 1974 με εναγόμενη τη Γαλλία, όταν η τελευταία δήλωσε ότι είχε ολοκληρώσει την προγραμματισθείσα σειρά των πυρηνικών δοκιμών της. Η δε σχετική προσπάθεια εκ μέρους της Ν. Ζηλανδίας για αναβίωση της υποθέσεως το 1995 δεν ευοδώθηκε, διότι κρίθηκε ότι πρόκειται για υπόγειες πυρηνικές δόκιμες και όχι για δόκιμες στην ατμόσφαιρα.

Το Ευρωπαϊκό όμως Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ήδη από το 1991 είχε την ευκαιρία να αναγνωρίσει την αξία του αιτήματος για την προστασία του περιβάλλοντος και να κρίνει επίσης, ότι η ρύπανση του συνιστά προσβολή του δικαιώματος στην κατοικία, ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.

Στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, κορυφαίο επίτευγμα της διεθνούς κοινότητας ύστερα από πολύχρονες και επίμονες διαπραγματεύσεις με συμμετοχή 157 Κρατών ενετάχθησαν διατάξεις υπό τίτλο : Προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου Περιβάλλοντος ως ιδιαίτερο Μέρος XII της Συμβάσεως αυτής (άρθρα 192-237). Η Σύμβαση αυτή κυρώθηκε με το ΝΟΜΟ 2321/1995.

Σύμφωνα λοιπόν με τη Σύμβαση αυτή τα κράτη έχουν υποχρέωση να προστατεύουν και να διατηρούν το θαλάσσιο περιβάλλον. Παραλλήλως τα κράτη διατηρούν το κυριαρχικό δικαίωμα να εκμεταλλεύονται τους φυσικούς τους πόρους σύμφωνα με την περιβαλλοντική τους πολιτική και την υποχρέωση τους να προστατεύουν και να διατηρούν το θαλάσσιο περιβάλλον. Σε αλλά άρθρα της Συμβάσεως προβλέπονται τα μέτρα για την πρόληψη, μείωση και έλεγχο της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Επίσης στο πλαίσιο της παγκοσμίου και περιφερειακής συνεργασίας προβλέπεται υποχρέωση για γνωστοποίηση επικείμενης ή πραγματικής ζημιάς, ανάπτυξη προγραμμάτων επιστημονικής έρευνας και ενθάρρυνση ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων, που αφορούν στη ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Ειδικό Τμήμα των διατάξεων αυτών αφιερώνεται σε θέματα τεχνικής βοήθειας, στην παρακολούθηση και τεχνική εκτίμηση όπως και στους διεθνείς κανόνες και την εθνική νομοθεσία για την πρόληψη, μείωση και έλεγχο της ρυπάνσεως του θαλάσσιου περιβάλλοντος, όπως επίσης και σε εφαρμογή σχετικών με τη ρύπανση διατάξεων. Τέλος περιέχει εγγυήσεις και χρηματικές ποινές. Τα τελευταία Τμήματα αφορούν περιοχές καλυμμένες με πάγο, ευθύνη και υποχρέωση αποζημιώσεως, κρατική ετεροδικία και υποχρεώσεις δυνάμει άλλων συμβάσεων για την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

5.2 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Μετά τους δυο καταστροφικούς Παγκόσμιους Πολέμους οι ευρωπαίοι πολίτες αισθάνθηκαν την ανάγκη να αναδείξουν τον πολιτισμό τους και να τον προστατεύσουν. Χαρακτηριστική είναι η προσπάθεια ανακαινίσεως ιστορικών κέντρων πόλεων, που είχαν καθολικώς καταστραφεί κατά την διάρκεια των πολέμων, όπως π.χ η περίπτωση του ιστορικού κέντρου της Βαρσοβίας.

Με το ΝΟΜΟ 4194/1961 η Ελλάδα κύρωσε την Ευρωπαϊκή Μορφωτική Σύμβαση στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης με αντικειμενικό σκοπό την προαγωγή της μελέτης των γλωσσών, της ιστορίας και του πολιτισμού των συμβαλλόμενων μερών.

Με τον ΝΟΜΟ 1103/1980 η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση Παρισίων του 1970 για "τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παρανόμου εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβιβάσεως της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών", Σύμβαση, η οποία υπεγράφη στο πλαίσιο της Γ. Διασκέψεως του Ο.Η.Ε για την Εκπαίδευση, Επιστήμη και Μόρφωση (Unesco).

Κυρώθηκαν επίσης από την Ελλάδα με το ΝΟΜΟ 1114/1981 η Διεθνής Σύμβαση της Χάγης του 1954 "Περί Προστασίας των Πολιτιστικών Αγαθών εν περιπτώσει ενόπλου συρράξεως μετά του Κανονισμού εκτελέσεως αυτής και του Πρωτοκόλλου και των υπ' αριθμών I, II, και III αποφάσεων της Διάσκεψης" και με το ΝΟΜΟ 1126/81 η Διεθνής Σύμβαση των Παρισίων για την Προστασία της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς. Αμφότερες Συμβάσεις υπεγράφησαν στο πλαίσιο της Unesco.

Τέλος με το ΝΟΜΟ 2039/1992 η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση για την προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης (Γρανάδα 1985).

Οι Διεθνείς αυτές Συμβάσεις βοήθησαν την όλη εξέλιξη της προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθορίζοντας επακριβώς τις έννοιες και τους ορισμούς, στοιχεία, τα οποία έσπευσε να υιοθετήσει νομολογία των Δικαστηρίων.

Αρκετά χρόνια νωρίτερα τα δεδομένα αυτά ενστερνίσθηκε και η νομοθεσία με το ΝΟΜΟ 3028/2002 για την πολιτιστική κληρονομιά. Η εθνική μας νομοθεσία επηρεάστηκε από την εν τω μεταξύ διαμορφωθείσα νομολογία, η οποία είχε υιοθετήσει τις Διεθνείς Συμβάσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε

Στα πρώτα χρόνια της Ευρωπαϊκής Ένωσης το μεγαλύτερο μέρος της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών αφορούσε το εμπόριο και τα οικονομικά. Τα πρώτα επιτεύγματα της Ε.Ε ήταν η κοινή αγροτική πολιτική, η τελωνειακή ένωση και η ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων και εμπορευμάτων. Στις νεότερες πολιτικές με τις οποίες ασχολήθηκε η Ε.Ε είναι και η περιβαλλοντική πολιτική.

6.1 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η περιβαλλοντική πολιτική από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 κατέχει σημαντική θέση στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Επισήμως στο Συμβούλιο κορυφής των Παρισίων του 1972 διευτυπώθησαν, για πρώτη φορά σε ανώτατο επίπεδο της Κοινότητας, αποφάσεις για τη θέσπιση βασικών περιβαλλοντικών αρχών, με τη γενικότερη διακήρυξη, ότι "η οικονομική ανάπτυξη δεν αποτελεί πλέον αυτοσκοπό".

Ουσιαστική όμως πρόοδος έγινε αρκετά χρόνια νωρίτερα με την ψήφιση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξεως του 1986, με την οποία τα κράτη μέλη προέβησαν σε τροποποιήσεις της Συνθήκης της Ρώμης και η οποία Πράξη κυρώθηκε στην χώρα μας με το ΝΟΜΟ 1681/1987.

Έκτοτε μέσω των κατά καιρούς αναθεωρήσεων των Συνθηκών το περιβάλλον θεωρήθηκε ως αγαθό, το οποίο η κοινοτική έννομη τάξη οφείλει να προστατεύει. Συν τη ροή δε του χρόνου η προστασία του εξελίχθη σε κατοχύρωση της βιώσιμου αναπτύξεως.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι σχετικές για την προστασία του περιβάλλοντος διατάξεις της Ενιαίας Πράξεως δεν περιέλαβαν περιορισμούς, παρά τις τροπολογίες που είχαν υποβληθεί σχετικά με την αρμοδιότητα της Κοινότητας σε θέματα περιβάλλοντος, με συνέπεια να θεωρείται, ότι η κοινοτική έννομη τάξη θεωρεί το περιβάλλον υπό την ευρεία έννοια του.

Μάλιστα, όπως άλλωστε θα έπρεπε, η κοινοτική αρμοδιότητα για την προστασία του περιβάλλοντος επεκτείνεται και πέραν των γεωγραφικών ορίων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, σύμφωνα με την γραμματική διατύπωση των σχετικών κανόνων, κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και διεθνείς Οργανισμούς.

Ειδικότερα στην αναθεώρηση της Συνθήκης του Amsterdam ορίζεται, ότι επιδιώκεται, "αρμονική, ισόρροπη και αειφόρος ανάπτυξη", διατύπωση που επισημαίνει την διεύρυνση της περιβαλλοντικής προστασίας, καθόσον κατοχυρώνεται η βιωσιμότητα. Μάλιστα η διατύπωση αυτή περιλαμβάνεται στο άρθρο 2 της Σ.Ε.Κ. Το γεγονός αποδεικνύει, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλησε να συμπορευτεί με την αντίστοιχη Αρχή 4 της Διακηρύξεως του Rio de Janeiro.

Η προστασία της αειφορίας δεν μειώνει την σημασία των άλλων ισχυουσών διατάξεων για την γενικότερη προστασία του περιβάλλοντος. Τούτο διότι η έννοια της αειφορίας είναι έννοια γενική, ενώ αυτή της προστασίας του περιβάλλοντος ειδική.

Η όλη εξέλιξη των Συνθηκών ως προς την περιβαλλοντική προστασία οδήγησε στη σκέψη ότι δημιουργήθηκε αυτόνομο κοινοτικό δίκαιο περιβάλλοντος. Η εξέλιξη όμως αυτή δεν περιορίστηκε μόνο στο σημείο τούτο. Προκειμένου να τονισθεί η αποφασιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως στον τομέα της περιβαλλοντικής

προστασίας η μέχρι τότε αναφερόμενη κοινοτική δράση εξελίχθη σε ειδική κοινοτική πολιτική για θέματα περιβάλλοντος.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι με το άρθρο 2 Σ.Ε.Κ επιδίωξη είναι το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτιώσεως της ποιότητας του περιβάλλοντος. Ήδη άνοιξε ο δρόμος με την τελευταία διατύπωση για την αναγνώριση και εκ μέρους του κοινοτικού δικαίου, όπως μέχρι σήμερα έχουν πράξει τα επί μέρους εσωτερικά δίκαια των κρατών μελών, της περιβαλλοντικής προστασίας ως αυτοτελούς δικαιώματος, ώστε να κατοχυρώνεται ως αρχή του κοινοτικού δικαίου. Ένα δηλαδή ακόμη βήμα στην σημειούμενη εξέλιξη για ενισχυμένη προστασία.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι με την νέα διατύπωση το βάρος της περιβαλλοντικής πολιτικής επικεντρώνεται στην ανάγκη για ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, και το κυριότερο, στην ανάγκη βελτιώσεως του ήδη υφιστάμενου περιβάλλοντος, με ότι τούτο σημαίνει. Γεγονός, το οποίο φανερώνει με την πάροδο του χρόνου σταδιακή ένταση της προσπάθειας για ένα καλύτερο περιβάλλον, που συνεχώς θα αναβαθμίζεται.

6.2 ΣΤΟΧΟΙ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στόχοι: Σύμφωνα με το άρθρο 174 της Συνθήκης της Ε.Ε η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος έχει τους εξής στόχους:

- τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- την προώθηση σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Κατά την εκπόνηση της πολιτικής της, η Κοινότητα πρέπει να λαμβάνει υπόψη:

- τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές,
- τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,
- την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολο της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

Ιδιαίτερα τα δυο τελευταία μπορούν όμως να λειτουργήσουν και ως όρια της περιβαλλοντικής πολιτικής.

Η πολιτική της Κοινότητας λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές, αλλά αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας.

ΑΡΧΕΣ: Η πολιτική της Κοινότητας στηρίζεται στις εξής αρχές:

- την αρχή της πρόληψης,
- την αρχή της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή (να επεξεργάζεται π.χ τα απόβλητα η ίδια η βιομηχανία που τα παράγει),

- την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει (δηλαδή ότι το κόστος της πρόληψης και της αποκατάστασης του περιβάλλοντος φέρει κατ'αρχήν ο ρυπαίνων),
- την αρχή της ενσωμάτωσης.

Σήμερα πλέον αρχίζει να γίνεται δεκτή η άποψη ότι οι αρχές αυτές είναι νομικά δεσμευτικές και υποβάλλονται σε δικαστικό έλεγχο. Ήδη το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Δ.Ε.Κ), στην υπόθεση C-2/90 (Επιτροπή κατά Βελγίου που αφορούσε τη μεταφορά απόβλητων), εξέτασε την εφαρμογή της αρχής της επανόρθωσης και έκρινε ότι η εκάστοτε τοπική οργάνωση οφείλει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της επεξεργασίας και της καταστροφής των απόβλητων όσο το δυνατόν πλησιέστερα στον τόπο παραγωγής τους.

Η ευρεία διατύπωση των προαναφερθέντων στόχων της κοινοτικής πολιτικής σε συνδυασμό με την αρχή της ενσωμάτωσης, φαίνεται να ευνοεί μια "επεκτατική" πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος σε βάρος των κρατών.

Αυτό όμως προσκρούει σε όρια που θέτουν:

Η αρχή της επικουρικότητας:

Σύμφωνα με αυτή την αρχή, η Ε.Ε δρα μόνο εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατο να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύναται, συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.

Οι δυνατότητες των κρατών να διαφοροποιούνται:

Ακολουθώντας "ηπιότερα" μέτρα:

Όταν τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ή όταν ήδη στη σχετική πράξη (π.χ μια οδηγία) προβλέπονται "προσωρινές παρεκκλίσεις" κράτους μέλους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι παρεκκλίσεις που προβλέπονται από την Αγγλία ως προς τις οριακές τιμές των υδάτων, επειδή η κατάσταση των υδάτων στη χώρα αυτή δεν της επιτρέπει να τηρήσει τα όρια αυτά χωρίς δυσανάλογο κόστος.

Ακολουθώντας αυστηρότερα μέτρα:

Τα κράτη μέλη μπορούν να διαφοροποιηθούν προς το αυστηρότερο, μπορούν δηλαδή να διατηρούν ή να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας εφόσον τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις (άρθρο 130Τ της Συνθήκης της Ε.Ε). Στην πράξη με φωτεινή εξαίρεση τη Δανία τα κράτη μέλη αποφεύγουν να θεσπίζουν αυστηρότερα μέτρα.

Η ευθύνη των κρατών για τη μεταφορά και την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων:

Αποκλειστικά υπεύθυνες για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο (όποτε χρειάζεται) και την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων που αφορούν το περιβάλλον είναι οι αρχές των κρατών μελών. Αυτές πρέπει να οργανώσουν τη διαχείριση των απόβλητων, την

εγκατάσταση σταθμών μέτρησης της ρύπανσης, την επιβολή προστίμων, την αφαίρεση αδειών και γενικά την καταπολέμηση της παρανομίας. Τα κοινοτικά όργανα έχουν πάντως αρμοδιότητες ελέγχου.

6.3 ΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τα κοινοτικά θεσμικά όργανα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την περιβαλλοντική πολιτική είναι τα εξής:

Νομοθετικά: το Συμβούλιο, η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο.

Δικαστικά: το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) και το Πρωτοδικείο.

Συμβουλευτικές Επιτροπές: η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η πρωταρχική θέση του περιβάλλοντος και η ανάγκη έγκαιρης αντίδρασης στην υποβάθμιση του, οδήγησε την Κοινότητα ήδη από το 1973 να υιοθετήσει μια πολιτική και το 1^ο Πρόγραμμα Δράσης για την προστασία του. Τα Προγράμματα δράσης, είναι μέτρα που αποσκοπούν στην επίτευξη ορισμένου στόχου σε συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο. Οι πρώτες κοινοτικές δράσεις ξεκίνησαν το 1982 και καταγράφηκαν σε 4 διαδοχικά προγράμματα. Με τα προγράμματα αυτά η τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα υιοθετούσε μια κάθετη και τομεακή προσέγγιση των οικολογικών προβλημάτων. Κατά την περίοδο εκείνη η Κοινότητα θέσπισε περίπου 200 νομοθετικά κείμενα, κυρίως για τον περιορισμό της ρύπανσης των υδάτων και του αέρα και για θέματα διαχείρισης των αποβλήτων.

Προγράμματα:

Από τον Ιούνιο του 1988 συμφωνήθηκε να ενταθεί η προσπάθεια προαγωγής και αναδιορθώσεως των καθυστερημένων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Κύριο χαρακτηριστικό των περιοχών αυτών υπήρξε και η περιβαλλοντική υποβάθμιση. Το δε Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης είχε συνεισφέρει σημαντικά ποσά, για να επιτύχει την αναβάθμιση των περιοχών αυτών, προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη περιβαλλοντική προστασία. Τα προγράμματα **Envireg** και **Medspa** αποτελούν του λόγου του αληθές.

Το πρόγραμμα **Envireg** αναφέρεται στην αντιμετώπιση της ρυπάνσεως στις πλέον υποανάπτυκτες παράκτιες περιοχές της Ενώσεως. Περίπου 250 παράκτιες περιοχές με πληθυσμό έως 100.000 κατοίκους καλύπτονται από το πρόγραμμα **Envireg** το οποίο συντελεί επίσης στην εγκατάσταση συστημάτων καθαρισμού και εξοπλισμού για την καταπολέμηση της ρυπάνσεως από τον τουρισμό και τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Το πρόγραμμα **Medspa** αναφέρεται στην περιβαλλοντική κάλυψη παράκτιων περιοχών της Μεσογείου θαλάσσης, όπως επίσης και περιοχών μη κρατών μελών, οι οποίες όμως βρίσκονται στη λεκάνη της Μεσογείου, δεδομένης της αρχής, ότι το περιβάλλον δεν έχει σύνορα, η οποία είναι αποδεκτή από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ήδη έχουν καθιερωθεί επί μέρους προστατευτικά μέτρα για τα ύδατα κολυμβήσεως, τα επιφανειακά ύδατα, τα ύδατα γλυκού νερού για αλιεία, όπως επίσης τέλος και για ύδατα για αναπαραγωγή οστρακόδερμων.

Το πρόγραμμα **Medspa** ως στόχους δράσεως του έχει :

- την ένταση των προσπαθειών προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των ενεργειών, που γίνονται για το περιβάλλον στην περιοχή αρμοδιότητας του (Μεσόγειος θάλασσα).
- τη συμβολή για την καλύτερη ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διαστάσεως στην δράση της Κοινότητας.
- την αύξηση της συνεργασίας και του συντονισμού στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος στην ανωτέρω περιοχή και
- την ενθάρρυνση της μεταφοράς κατάλληλων τεχνολογιών με κύριο σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου θαλάσσης.

Το πρόγραμμα **Norspa** 1989-1991 είναι ένα ειδικό κονδύλιο που ιδρύθηκε σε απάντηση στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα για τις βόρειες ευρωπαϊκές θαλάσσιες περιοχές και παρείχε 16 εκατομμύρια ECU στη χρηματοδότηση για 38 προγράμματα. Έδωσε προτεραιότητα στη συντήρηση της θαλάσσιας ζωής και ενσωμάτωσε τη διαχείριση των βιότοπων με μια ιδιαίτερη έμφαση στη διεθνή συνεργασία και το συντονισμό.

Ένα άλλο σημαντικό πρόγραμμα είναι το **Ace** το οποίο πρώτο δημιουργήθηκε το 1984 και επιδιώκει κυρίως :

- έργα για την ανάπτυξη καθαρών τεχνολογιών .
- έργα για την ανάπτυξη καθαρών τεχνολογιών για τη μέτρηση και την παρακολούθηση της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος.
- έργα για την αποκατάσταση σοβαρά απειλούμενων βιότοπων, που φιλοξενούν απειλούμενα είδη, που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Κοινότητα, σύμφωνα με την Οδηγία 79/409.

Life : ένα χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον

Το Life συγχρηματοδοτεί δράσεις υπέρ του περιβάλλοντος στην Κοινότητα και σε ορισμένες τρίτες χώρες (παράκτιες χώρες της Μεσογείου θαλάσσης και της Βαλτικής θαλάσσης, χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης υποψήφιες για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για τις τελευταίες η συμμετοχή στο Life-Φύση και στο Life-Περιβάλλον είναι δυνατή υπό τον όρο ότι οι ενδιαφερόμενες χώρες θα συμμετάσχουν στη χρηματοδότηση.

Το Life εκτελέστηκε σταδιακά :

- το 1^ο στάδιο κάλυψε την περίοδο από 23 Ιουλίου 1992 έως 31 Δεκεμβρίου 1995 με προϋπολογισμό 400 εκατομμύρια ευρώ.
- το 2^ο στάδιο άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1996 και ολοκληρώθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1999, για το στάδιο αυτό διατέθηκαν περίπου 450 εκατομμύρια ευρώ.
- το 3^ο στάδιο άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 2000 και έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2004 με προϋπολογισμό 640 εκατομμύρια ευρώ.

Το Σεπτέμβριο του 2004 με τη δημοσίευση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ.1682/2004 το Life III επεκτάθηκε για περαιτέρω δυο έτη (2005 και 2006) με ένα πρόσθετο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης 317 εκατομμυρίων ευρώ. Η πρόθεση της επέκτασης ήταν να αποφευχθεί ένα νομικό χάσμα μεταξύ του περιβόλου του Life III στο τέλος του 2004 και η υιοθέτηση των νέων κοινοτικών οικονομικών προοπτικών το 2007.

Τα έργα που χρηματοδοτούνται από το Life πρέπει να πληρούν τα ακόλουθα γενικά κριτήρια :

- να παρουσιάζουν κοινοτικό ενδιαφέρον και να συμβάλλουν στους στόχους του Life.
- να υλοποιούνται από τεχνικά και οικονομικά αξιόπιστους συμμετέχοντες.
- να είναι εφικτά από άποψη τεχνικών προτάσεων, χρονοδιαγράμματος, προϋπολογισμού και σχέση κόστους/οφέλους.

Το Life αποτελείται από 3 θεματικά σκέλη : Life-Φύση, Life-Περιβάλλον και Life-Τρίτες Χώρες.

Η Επιτροπή εξασφαλίζει τον έλεγχο των χρηματοδοτήσεων, την παρακολούθηση της υλοποίησης των δράσεων καθώς και ενδεχομένως, την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, καθώς και την εφαρμογή των δράσεων που έχουν χρηματοδοτηθεί.

Και για τα 3 θεματικά σκέλη, τα κράτη ή οι Τρίτες Χώρες διαβιβάζουν στην Επιτροπή τις προτάσεις έργων κατά την ημερομηνία που καθορίζει κάθε χρόνο η Επιτροπή.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι το Life έχει ως στόχο τη συμβολή στην ανάπτυξη, την εφαρμογή και την αναπροσαρμογή της κοινοτικής πολιτικής και νομοθεσίας στον τομέα του περιβάλλοντος. Το συγκεκριμένο χρηματοδοτικό μέσο επιδιώκει επίσης να διευκολύνει την ενσωμάτωση του περιβάλλοντος σε άλλες πολιτικές καθώς και τη βιώσιμη ανάπτυξη της Κοινότητας.

Το 1987 υιοθετήθηκε το 4^ο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον, με βασικό στόχο την "Αποτελεσματική εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον" από όλα τα κράτη μέλη.

Το 5^ο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον (1993-1997) εγκρίθηκε το 1993 με τίτλο "Αειφόρος ανάπτυξη".

Το πρόγραμμα που έχει ήδη ολοκληρωθεί βασιζόταν στα παρακάτω σημεία :

Α. Εστιαζόταν στις ουσίες και στις δραστηριότητες, οι οποίες εξαντλούν τους φυσικούς πόρους ή βλάπτουν με οποιονδήποτε τρόπο το περιβάλλον και δεν ανέμενε να ανακύψουν πρώτα τα προβλήματα, ώστε εκ των υστέρων να αντιμετωπιστούν.

Β. Επεδίωκε αλλαγές στις επικρατούσες τάσεις και πρακτικές στο σημείο, που προκαλούνται προσβολές στο περιβάλλον.

Γ. Επεδίωκε την αλλαγή της συμπεριφοράς των πολιτών μέσω της δημιουργίας πνεύματος ευθύνης.

Δ. Αντιμετώπιζε τα διάφορα περιβαλλοντικά θέματα όχι ως προβλήματα, αλλά ως συμπτώματα κακής και καταχρηστικής διαχείρισης.

Κατά την αξιολόγηση που ακολούθησε το Πέμπτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, τονίστηκε ο ουσιαστικός ρόλος του στην καθιέρωση της αειφόρου ανάπτυξης ως αντικειμενικού στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως άλλωστε επιβεβαιώθηκε με τη Συνθήκη του Amsterdam.

Είναι γεγονός ότι αειφόρος ανάπτυξη δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί με μόνη την πολιτική για το περιβάλλον. Αντιθέτως απαιτεί τη δέσμευση όλων των φορέων των επιφορτισμένων με χάραξη πολιτικών, συμπεριλαμβανομένου και του περιβάλλοντος, σε όλο το φάσμα των πολιτικών της Κοινότητας, με στόχο την επίτευξη της άριστης ισορροπίας μεταξύ οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων.

Το 5^ο Πρόγραμμα Δράσεως θεωρήθηκε ότι αντιπροσωπεύει την περιβαλλοντική διάσταση μιας ευρύτερης κοινοτικής στρατηγικής για την αειφορία, όπως ακριβώς διατυπώθηκε στη σχετική Εισηγητική Έκθεση αξιολόγησης του.

Στόχευσε στον εντοπισμό των καίριων περιβαλλοντικών προβλημάτων και των κινητήριων δυνάμεων τους. Τονίσθηκε δε ότι η περιβαλλοντική ολοκλήρωση είναι ο μηχανισμός διασφάλισης, του ότι οι υπόλοιπες πολιτικές ανταποκρίνονται στα προβλήματα με αποτελεσματικό τρόπο.

Στη συνέχεια προτάθηκε το επόμενο πρόγραμμα, το **6^ο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης** να είναι δεκαετούς διάρκειας, ελάχιστο δηλαδή απαιτούμενο χρονοδιάγραμμα για :

A. την ανάπτυξη νέων μέτρων.

B. τη μεταφορά και εφαρμογή των μέτρων.

Γ. να παρουσιάσουν τα μέτρα ουσιαστικό αποτέλεσμα και

Δ. την ύπαρξη δυνατότητας αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων αυτών.

Το 6^ο Κοινοτικό Πρόγραμμα για το Περιβάλλον με τίτλο : Το μέλλον μας, η επιλογή μας, εστιάζεται στους τομείς όπου χρειάζεται περισσότερη δράση, δηλαδή :

- στην αντιμετώπιση των κλιματικών μεταβολών,
- στην προστασία της φύσης και της αγρίας ζωής,
- στην αντιμετώπιση θεμάτων σχετικών με το περιβάλλον και την υγεία,
- στη διατήρηση των φυσικών πόρων και τη διαχείριση των απόβλητων.

Μάλιστα για την καλύτερη παρακολούθηση του νέου Προγράμματος προτάθηκε τακτική παρακολούθηση της προόδου του με αντίστοιχη δημοσίευση των δεικτών του.

Το 6^ο Πρόγραμμα Δράσεως 2001-2010 για την προστασία του περιβάλλοντος βρίσκεται σε εξέλιξη και είναι ακόμη νωρίς για να κρίνουμε την αποτελεσματικότητά του.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» 2000-2006

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (ΕΠΠΕΡ) του Γ΄ ΚΠΣ, καταρτίστηκε με στόχο την υλοποίηση δράσεων εθνικής σημασίας, και την πραγματοποίηση παρεμβάσεων ιδιαίτερου χαρακτήρα από πλευράς π.χ. τεχνογνωσίας, επίδειξης, πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος, συμπληρωματικότητας κλπ, δεδομένου ότι τα έργα των βασικών υποδομών στους τομείς της διαχείρισης των αστικών λυμάτων και των απορριμμάτων, της ύδρευσης καθώς και άλλες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις χρηματοδοτούνται κυρίως από το Ταμείο Συνοχής. Σημειώνεται ότι περιβαλλοντικές δράσεις περιλαμβάνονται και στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) καθώς και σε πολλά Τομεακά Ε.Π. όπως το Ε.Π. «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ», το Ε.Π. «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ» κλπ.

Στο Ε.Π «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» έχουν προτεραιότητα δράσεις, ενέργειες και παρεμβάσεις όπως:

- Έργα αποκλειστικής αρμοδιότητας του ΥΠΕΧΩΔΕ.

- Έργα μεγίστης εθνικής περιβαλλοντικής προτεραιότητας για την ποιότητα ζωής, όπως η παρακολούθηση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού και ακουστικού περιβάλλοντος στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, η παρακολούθηση της ποιότητας των νερών της χώρας κ.α.
- Έργα και δράσεις εθνικού χαρακτήρα, κυρίως σε συνεχεία των δράσεων του Β' ΚΠΣ που απαιτούν ειδική τεχνογνωσία σε υποδομές εθνικού επιπέδου (Δίκτυο Ποιότητας νερών, Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών Περιβάλλοντος κλπ.).
- Έργα και δράσεις διαπεριφερειακού χαρακτήρα (ολοκληρωμένες δράσεις για τις περιοχές NATURA 2000 ή υποβαθμισμένες φυσικές περιοχές).
- Έργα και δράσεις σε εφαρμογή Κοινοτικών Οδηγιών ή Διεθνών Συμβάσεων και Συνθηκών εθνικής σημασίας και ενδιαφέροντος.
- Έργα αστικών αναπλάσεων εθνικής κλίμακας και προτεραιότητας ή καινοτόμου χαρακτήρα, όπως η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, παρεμβάσεις στη Θεσσαλονίκη και άλλες μεγάλες πόλεις, η προστασία και διατήρηση και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών κλπ.
- Ειδικά προγράμματα με ιδιαίτερες περιβαλλοντικές και τεχνικές απαιτήσεις όπως αυτά της αντιμετώπισης των βιομηχανικών ατυχημάτων μεγάλης έκτασης ή της παρακολούθησης των παγκοσμίων περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας.
- Έργα προστασίας και αναβάθμισης εδαφικών και υδατικών πόρων.
- Προώθηση εθνικού σχεδιασμού για τη διαχείριση ειδικών (τοξικών) αποβλήτων.
- Δράσεις περιφερειακού χαρακτήρα προσαρμογής της χώρας στην κοινοτική νομοθεσία στους τομείς των αστικών λυμάτων και των αστικών στερεών απορριμμάτων.

Η παρούσα δομή για το ΕΠΠΕΡ 2000-2006 έχει προσαρμοσθεί ως προς τους άξονες προτεραιοτήτων, στη διάρθρωση του Γ' ΚΠΣ όπως αυτό τελικά διαμορφώθηκε και εγκρίθηκε. Η διάρθρωση των αξόνων σε μέτρα γίνεται με βάση τα παραπάνω γενικά κριτήρια επιλογής και ιεράρχησης δράσεων, με δεδομένη την τελική κατανομή των πόρων του Γ' ΚΠΣ στα διάφορα Ε.Π και αφού λήφθηκαν υπόψη αφενός τα Συμπεράσματα της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης και αφετέρου το Πλαίσιο και οι Κατευθύνσεις της Αναθεώρησης, όπως τέθηκε από το Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών.

Προγράμματα του Γ' ΚΠΣ με δράσεις που συμβάλλουν στη μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης από τη βιομηχανία είναι τα **Resider** και **Rechar** που ενισχύουν δράσεις ΜΜΕ σε υποβαθμισμένες βιομηχανικές περιοχές σιδήρου/ χάλυβα και άνθρακα αντίστοιχα. Το πρόγραμμα **Thermie** προωθεί μια σειρά από δράσεις φιλικές προς το περιβάλλον, όπως νέες ενεργειακές τεχνολογίες (ηλιακή και γεωθερμική ενέργεια), οικονομική χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας στη Βιομηχανία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης δεκαετίας του '80, η δημόσια συνείδηση για τις περιβαλλοντικές απειλές αυξήθηκε γρήγορα. Οι περιβαλλοντικές καταστροφές μεγάλης κλίμακας όπως η καταστροφή του Τσερνομπίλ έστρεψαν την προσοχή στην ανάγκη για πιο υψηλά επίπεδα προστασίας του περιβάλλοντος. Τα ζητήματα όπως οι τρύπες στο στρώμα του όζοντος πέρα από τους πόλους και η παγκόσμια αύξηση της θερμοκρασίας λόγω του φαινομένου του θερμοκηπίου, επέβαλαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα την ανάγκη για χάραξη περιβαλλοντικής πολιτικής και χρηματοδότησης της.

8.1 Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η υλοποίηση της περιβαλλοντικής προστασίας στον κοινοτικό χώρο γίνεται κατ'εξοχήν μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων, τα οποία παρέχουν τα απαιτούμενα μέσα, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων και το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας. Με τη συνθήκη του Μάαστριχ είχαμε και τη δημιουργία ενός άλλου Ταμείου γνωστού ως Ταμείου Συνοχής (άρθρο 161 παράγραφο 2 ΣΕΚ, πρώην 130Δ).

Τα **Διαρθρωτικά Ταμεία** και το **Ταμείο Συνοχής** αποτελούν τα χρηματοδοτικά μέσα της περιφερειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) η οποία αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών ως προς το επίπεδο ανάπτυξης των περιφερειών και των κρατών μελών. Συμβάλλουν επομένως πλήρως στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Για την περίοδο 2000-2006 η χρηματοδότηση που διατίθεται για την περιφερειακή πολιτική ανέρχεται σε 213 δισεκατομμύρια ευρώ : 195 δις για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και 18 δις για το Ταμείο Συνοχής. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 35% του κοινοτικού προϋπολογισμού, και αντιπροσωπεύει το δεύτερο σε μέγεθος κονδύλιο του προϋπολογισμού.

Υπάρχουν 4 Διαρθρωτικά Ταμεία :

- το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)** είναι το σημαντικότερο στο παρόν στάδιο. Από το 1975, χρηματοδοτεί τη δημιουργία υποδομών και την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης, ιδίως με προορισμό τις επιχειρήσεις.
- το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)** ιδρύθηκε το 1958 με σκοπό την προώθηση της ένταξης ανέργων και μειονεκτουσών κατηγοριών του πληθυσμού στην αγορά εργασίας μέσω της χρηματοδότησης κυρίως δράσεων κατάρτισης.
- το **Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)** αποτελεί το χρηματοδοτικό μέσο της κοινής αγροτικής πολιτικής και της ανάπτυξης της υπαίθρου. Αποτελείται από δυο τμήματα : το τμήμα Προσανατολισμού, το οποίο χρηματοδοτεί δράσεις αγροτικής ανάπτυξης και ενίσχυσης των κατοίκων των αγροτικών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το τμήμα Εγγυήσεων το οποίο χρηματοδοτεί κυρίως τις κοινές οργανώσεις αγοράς.

- το **Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ)** ιδρύθηκε το 1993 και αποσκοπεί στην προσαρμογή και στον εκσυγχρονισμό των εξοπλισμών αυτού του τομέα καθώς και στη διαφοροποίηση των οικονομιών των ζωνών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Το **Ταμείο Συνοχής** διαφέρει ουσιαστικά από τα λοιπά Διαρθρωτικά Ταμεία, έχει δε κύρια αποστολή του την παροχή βοήθειας στα φτωχότερα κράτη ώστε με τη σειρά τους να μπορέσουν να συμμετάσχουν εγκαίρως στην τελική της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης.

Χαρακτηριστική είναι η διάταξη του άρθρου 2 του Κανονισμού του, σύμφωνα με την οποία το Ταμείο Συνοχής παρέχει οικονομική βοήθεια σε έργα, συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων, οι οποίοι καθορίζονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στον τομέα του περιβάλλοντος, αλλά και στον τομέα Διευρωπαϊκών Δικτύων υποδομής των μεταφορών στα κράτη μέλη, τα οποία παρουσιάζουν Κατά Κεφαλήν Ακαθάριστο Προϊόν (ΑΕΠ) χαμηλότερο του 90% του κοινοτικού μέσου όρου.

Τέλος το Ταμείο αυτό, έχει τη δυνατότητα ενισχύσεως περιβαλλοντικών έργων, τα οποία συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του άρθρου 174 της ΣΕΚ, συμπεριλαμβανομένων των έργων, που σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης εντάσσονται στις προτεραιότητες της κοινοτικής πλέον πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι ενισχύσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής χορηγούνται πάντοτε με τη μορφή της συγχρηματοδότησης. Το ύψος τους εξαρτάται από το επίπεδο της οικονομικής καθυστέρησης της περιφέρειας στην οποία υλοποιείται ένα πρόγραμμα και ανέρχεται κατά κανόνα στο 50% αν και μπορεί να φτάσει το 75% των επιλέξιμων δαπανών στις περιφέρειες με τη μεγαλύτερη καθυστέρηση (τις λεγόμενες περιφέρειες του στόχου 1) ακόμη και στο 85% σε ορισμένες περιπτώσεις. Αυτό το ποσοστό μπορεί να μειωθεί σύμφωνα με την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει" ή εάν ένα πρόγραμμα αποφέρει έσοδα. Βέβαια όλα τα προγράμματα οφείλουν να τηρούν την ευρωπαϊκή νομοθεσία, κυρίως όσον αφορά τον ανταγωνισμό, το περιβάλλον και την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων.

Ωστόσο έχει ήδη δρομολογηθεί η μεταρρύθμιση της περιφερειακής πολιτικής. Έως το 2006 στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης αυτής θα περιοριστούν σε δυο τα Διαρθρωτικά Ταμεία (το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) συν το Ταμείο Συνοχής. Το θεματικό πεδίο δράσης του Ταμείου Συνοχής προβλέπεται να διευρυνθεί, ώστε να καλύπτει τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, τη συμπληρωματικότητα των μεταφορών καθώς και τις αστικές και τις μαζικές μεταφορές.

Δεν πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε και τον εποικοδομητικό ρόλο της **Ευρωπαϊκής Τράπεζας Αναπτύξεως (ΕΤΑ)** η οποία από το 1984 χρηματοδοτεί έργα, τα οποία αποσκοπούν στην καλύτερη προστασία του περιβάλλοντος καθώς και την **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)** που αποτελεί το χρηματοδοτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διαθέτοντας νομική υπόσταση και χρηματοδοτική αυτονομία, παρέχει μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση για την υλοποίηση

συγκεκριμένων προγραμμάτων με εγγυημένη οικονομική, τεχνική, περιβαλλοντική και χρηματοδοτική βιωσιμότητα.

Η ΕΤΕπ χορηγεί δάνεια που προέρχονται κυρίως από πόρους που δανείζεται στις αγορές κεφαλαίων αλλά και από τα ίδια τα κεφάλαια των μετόχων οι οποίοι είναι τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημαντική επίσης είναι η συμβολή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκροτήσεως και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) η οποία κατευθύνεται με τη συμφωνία ίδρυσης της για να προωθήσει στο πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων της, την περιβαλλοντική υγιή και βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτή η απαίτηση εφαρμόζεται στην τράπεζα μέσω μιας συντονισμένης προσπάθειας από διάφορες ομάδες.

Πρέπει επίσης να αναφέρουμε την Παγκόσμια Τράπεζα που προσφέρει μια σειρά οργάνων συμπεριλαμβανομένων των δανείων και επιχορηγήσεων για να χρηματοδοτήσει τις προσπάθειες της μείωσης της ένδειας και της οικονομικής ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο. Η τράπεζα έχει δυο τύπους δανεισμών και οργάνων : τα δάνεια επένδυσης και τα πολιτικά δάνεια ανάπτυξης.

Τα προγράμματα και οι δραστηριότητες της τράπεζας κυβερνώνται από τις λειτουργικές πολιτικές οι οποίες έχουν ως σκοπό να εξασφαλίσουν ότι είναι οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά υγιείς.

Το Ταμείο Περιβάλλοντος δημιουργήθηκε από τη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1972 για να παρέχει τη χρηματοδότηση για τα περιβαλλοντικά προγράμματα. Συνολικά 169 χώρες έχουν τουλάχιστον μια εθελοντική συμβολή στο Ταμείο Περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια της περιόδου 1973-2004. Δώδεκα (12) χώρες έχουν διατηρήσει τις κανονικές ετήσιες συνεισφορές τους κατά τη διάρκεια ολόκληρης της περιόδου, εξασφαλίζοντας κατά συνέπεια τη συνεχή υποστήριξη και την εφαρμογή των προγραμμάτων του Ταμείου.

Επίσης οι δαπάνες του Κοινοτικού Προϋπολογισμού είναι το βασικό εργαλείο για την χρηματοδότηση των "κοινών πολιτικών" και για τη λειτουργία του διοικητικού μηχανισμού της Κοινότητας. Όμως μόλις το 4% του συνόλου των Κοινοτικών Εσόδων απορροφάται στις δαπάνες για την Ενέργεια, το Περιβάλλον, την Έρευνα και τις Μεταφορές.

8.2 Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα είναι μια από τις πλουσιότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε βιοποικιλότητα, διαθέτοντας έτσι ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για ανάπτυξη: το φυσικό περιβάλλον. Για την προστασία της μοναδικής αυτής κληρονομιάς η χώρα μας δεσμεύεται τόσο από την εθνική νομοθεσία για το περιβάλλον, όσο και από διεθνείς συμβάσεις, κοινοτικές οδηγίες και κανονισμούς.

Η διεθνής εμπειρία και πρακτική καταδεικνύει ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι εφικτή μόνο όταν χρηματοδοτείται σταθερά από τον Εθνικό Προϋπολογισμό. Άλλες πηγές χρηματοδότησης (προγράμματα, χορηγίες, αυτοχρηματοδότηση) είναι εξαιρετικά χρήσιμες και εφικτές, αλλά επ' ουδενί δεν αρκούν για να στηρίξουν τη λειτουργία του συστήματος.

Στην Ελλάδα οι κύριοι φορείς που ασχολούνται με τη χρηματοδότηση του Περιβάλλοντος είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε), το Υπουργείο Ανάπτυξης, το Υπουργείο Βιομηχανίας, το Εθνικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων (Ε.Τ.Ε.Ρ.Π.Σ).

Στην Ελλάδα του 2005, το φυσικό περιβάλλον καλείται να «χρηματοδοτηθεί» : οι εθνικοί πόροι για προγράμματα προστασίας είναι σχεδόν ανύπαρκτοι και οι πιστώσεις για τη λειτουργία των σχετικών υπηρεσιών ανεπαρκείς. Η μοναδική εθνική πηγή χρηματοδότησης περιβαλλοντικών δράσεων, δηλαδή το Εθνικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων παραμένει αδρανής, ενώ λειτουργεί υπό καθεστώς πλήρους αδιαφάνειας. Παράλληλα, η έλλειψη δομών, υποδομών και πολιτικής βούλησης εμποδίζει την απορρόφηση των ελάχιστων κονδυλίων που έχουν προβλεφθεί για περιβαλλοντικές δράσεις από κοινοτικά προγράμματα, όπως το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ).

Τα προγράμματα από το Γ΄ΚΠΣ που προορίζονταν για το περιβάλλον ήταν αρχής εξ'αρχής ελάχιστα. Συγκεκριμένα, οι πόροι για δράσεις αμιγούς περιβαλλοντικής προστασίας δεν ξεπερνούν το 1,8% του συνόλου του Γ΄ ΚΠΣ, ενώ ακόμα μικρότερο ποσοστό έχει απορροφηθεί μέχρι στιγμής. Παρ'όλα αυτά η πολιτική ηγεσία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε κατά τη διαδικασία ενδιάμεσης αναθεώρησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιβάλλον» (ΕΠΠΕΡ) πρότεινε τη δραστική περαιτέρω μείωση κονδυλίων σε άξονες όπως η προστασία της φύσης και η αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Ευτυχώς, η πρόταση του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε δεν έγινε δεκτή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ απορρίφθηκε και από τον Έλληνα Επίτροπο Περιβάλλοντος, κύριο Σταύρο Δήμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

Ένα μέσο που χρησιμοποιεί η πολιτεία για να προστατεύσει το περιβάλλον είναι και το ποινικό δίκαιο. Ορισμένες από τις συμπεριφορές που στρέφονται κατά του περιβάλλοντος τιμωρούνται από την ποινική νομοθεσία ως εγκλήματα. Ο πολίτης που ενδιαφέρεται για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να γνωρίζει δυο κυρίως πτυχές :

Αφενός ποιες είναι οι συμπεριφορές που τιμωρούνται ως εγκλήματα, αφετέρου με ποια μέσα και ποια διαδικασία μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματική ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού δικαίου κατά των εγκληματούντων σε βάρος του περιβάλλοντος.

9.1 ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος περιγράφονται είτε σε ειδικές διατάξεις νομοθετημάτων που αφορούν το περιβάλλον (πχ τον ν. 1650/1986) είτε σε κοινές ποινικές διατάξεις (στον ποινικό Κώδικα).

Ο νόμος προβλέπει ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, όπως και αστική ευθύνη για οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο προκαλεί ρύπανση, ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος (άρθρο 28). Το τελευταίο ευθύνεται σε αποζημίωση, εκτός εάν αποδείξει, ότι η ζημιά οφείλεται σε ανώτερη βία ή ότι η ζημιά προήλθε από υπαίτια ενέργεια τρίτου, ο οποίοςς ενήργησε δολίως.

Με φυλάκιση 3 μηνών έως και 2 ετών και χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος :

A. προκαλεί ρύπανση ή υποβαθμίζει το περιβάλλον με πράξη ή παράλειψη, η οποία αντιβαίνει στις διατάξεις του νόμου αυτού, ή ακόμη και κατ'εξουσιοδότηση των εκδιδόμενων διαταγμάτων και υπουργικών ή νομαρχιακών αποφάσεων.

B. Ασκει δραστηριότητα ή επιχείρηση χωρίς την απαιτούμενη άδεια ή έγκριση σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού ή υπερβαίνει τα όρια της αδειάς ή εγκρίσεως, η οποία του είχε χορηγηθεί και υποβαθμίζει το περιβάλλον.

Σε περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, ότι τα ανωτέρω αδικήματα τελέσθηκαν από αμέλεια επιβάλλεται ποινή φυλακίσεως μέχρι 1 έτους.

Αντιθέτως επιβαρυντική ποινή τουλάχιστον 1 έτους επιβάλλεται, εάν από το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή από την έκταση και την σημασία της υποβαθμίσεως του περιβάλλοντος δημιουργήθηκε κίνδυνος θανάτου, ή βαριάς σωματικής βλάβης. Εάν επήλθε βαριά σωματική βλάβη ή θάνατος ανθρώπου επιβάλλεται ποινή καθειρξεως έως 10 έτη. Εάν η βαριά σωματική βλάβη ή ο θάνατος αφορά έμβρυο επιβάλλεται ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον 2 ετών και χρηματική ποινή. Εάν η ρύπανση ή η υποβάθμιση του περιβάλλοντος προέρχεται από δραστηριότητα νομικού προσώπου, το δικαστήριο κηρύσσει αστικώς υπεύθυνο σε ολόκληρο για την καταβολή της χρηματικής ποινής και το νομικό πρόσωπο (παράγραφοι 3 και 4).

Τέλος, οποίοςς παραβιάζει τα μέτρα, τις απαγορεύσεις, τους όρους και τους περιορισμούς, οι οποίοι αναφέρονται σύμφωνα με τα άρθρα περί προστασίας της φύσεως και του τοπίου του νόμου αυτού ή ακόμη και των διαταγμάτων ή υπουργικών αποφάσεων, οι οποίες εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του, τιμωρείται με ποινή

φυλακίσεως τουλάχιστον 1 μήνα. Σε περίπτωση αμέλειας τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι 3 μηνών ή με χρηματική ποινή (παράγραφος 8).

Ανεξάρτητα από τις ποινικές κυρώσεις και την αστική ευθύνη προβλέπεται η επιβολή, ως διοικητική κύρωση, πρόστιμο από 50 μέχρι 500.000 χιλιάδες ευρώ σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία προκαλούν οποιαδήποτε ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου αυτού ή ακόμη και των κατ' εξουσιοδότηση του εκδιδόμενων διαταγμάτων ή υπουργικών ή νομαρχιακών αποφάσεων (άρθρο 30 παράγραφος 1).

Σε περίπτωση εξαιρετικά σοβαρής ρυπάνσεως ή σε περίπτωση, κατά την οποία υφίσταται κίνδυνος θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης ή ευρείας οικολογικής διαταράξεως ή καταστροφής ο νομάρχης παραπέμπει την υπόθεση στον αρμόδιο Υπουργό Χωροταξίας Περιβάλλοντος και Δημόσιων Έργων, ο οποίος από κοινού με τον τυχόν συναρμόδιο Υπουργό έχει την δυνατότητα επιβολής προστίμου μέχρι 500.000 ευρώ (παράγραφος 2).

Τα επιβαλλόμενα πρόστιμα εισπράττονται σύμφωνα με το νόμο για την είσπραξη των δημόσιων εσόδων και αποδίδονται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως της περιοχής, όπου προκλήθηκε η παράβαση (παράγραφος 3).

Ο ΝΟΜΟΣ 1650, ο οποίος σύμφωνα με το τελευταίο του άρθρο, το υπ' αριθμό 33, όφειλε να αρχίσει να ισχύει την πρώτη του μεθεπόμενου μήνα από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η οποία έγινε την 18^η Οκτωβρίου του 1986, άρχισε εφαρμοζόμενος μόλις μετά τετραετία περίπου με την έκδοση των απαιτούμενων για την εκτέλεση του διαταγμάτων. Όμως μέχρι σήμερα δεν έχει ολοκληρωθεί η έκδοση όλων των προβλεπόμενων διαταγμάτων.

9.2 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΩΣΗΣ

Τα εγκλήματα που αφορούν προσβολές των περιβαλλοντικών αγαθών διώκονται, κατά κανόνα, αυτεπάγγελα. Χωρίς δηλαδή να απαιτείται προηγούμενη ενέργεια των πολιτών, το αρμόδιο κατά την ποινική δικονομία όργανο, δηλαδή ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, προχωρεί στην έναρξη της ποινικής δίωξης.

Τα εγκλήματα πρέπει πάντως προηγουμένως να έχουν περιέλθει με κάποιο τρόπο σε γνώση του εισαγγελέα. Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να ανακοινώνουν στον εισαγγελέα οποιοδήποτε αυτεπάγγελα διωκόμενο έγκλημα αντιληφθούν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους (π.χ σοβαρή ρύπανση της θάλασσας.)

Η συμβολή του πολίτη έγκειται στην καταγγελία του εγκλήματος κατά του περιβάλλοντος στις αρμόδιες κρατικές αρχές, ιδίως όταν η διοίκηση φαίνεται απρόθυμη να καταγγείλει τέτοιες πράξεις. Η καταγγελία αυτή του πολίτη λέγεται μήνυση.

Η μήνυση υποβάλλεται στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, αλλά και στους υπόλοιπους ανακριτικούς υπάλληλους π.χ τους αστυνομικούς ή τους λιμενικούς, που οφείλουν τότε να τη διαβιβάσουν στον εισαγγελέα. Η μήνυση μπορεί να γίνει και προφορικά, όποτε συντάσσεται σχετική έκθεση.

Ο μηνυτής πρέπει να αναφέρει στη μήνυση του το όνομα του δράστη (ή να αναφέρει "κατ' αγνώστων"), τα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν την αξιόποινη πράξη, όλες τις σχετικές λεπτομέρειες, τον τόπο και το χρόνο τέλεσης καθώς και αποδείξεις

και στοιχεία που να θεμελιώνουν τους ισχυρισμούς του. Επίσης προτείνει μάρτυρες και ζητά την ποινική δίωξη του δράστη. Ο σχετικός νόμος που περιγράφει το έγκλημα δεν χρειάζεται να αναφερθεί.

Ο εισαγγελέας που παίρνει τη μήνυση είναι υποχρεωμένος, εφόσον τα γεγονότα που καταγγέλλονται δεν είναι προφανώς αβάσιμα (όποτε θέτει τη μήνυση στο αρχείο), να προβεί στην ποινική δίωξη, παραγγέλλοντας ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος ανάκριση, προανάκριση ή εισάγοντας την υπόθεση με απευθείας κλήση στο ακροατήριο.

Παράσταση πολιτικής αγωγής μπορεί να κάνει ο πολίτης μόνο όταν είναι άμεσα ζημιωθείς από το έγκλημα, όταν π.χ έχει προκληθεί από τη ρύπανση βλάβη της υγείας του. Όταν αντίθετα έχει θίγει μόνο το περιβάλλον τότε δεν αναγνωρίζεται δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής σε μεμονωμένους πολίτες αλλά μόνο στο δημόσιο, στους εκεί ΟΤΑ, καθώς και στο Τεχνικό Επιμελητήριο.

Ο δράστης του εγκλήματος κατά του περιβάλλοντος είναι ορισμένες φορές δύσκολο να προσδιορισθεί όπως π.χ όταν υπεύθυνη είναι μια επιχείρηση και είναι δύσκολο να αποδειχθεί ποιος από τους εργαζόμενους ευθύνεται. Γι' αυτό το λόγο ο νόμος θεωρεί σε τέτοιες περιπτώσεις ως αυτοεργούς (δράστες) ορισμένα πρόσωπα που κατέχουν υψηλές διοικητικές θέσεις στην επιχείρηση. Άλλοτε πάλι είναι δύσκολο εκ των πραγμάτων να εντοπιστεί ο δράστης (π.χ όταν βρίσκονται απλώς τα πτώματα πουλιών που ανήκουν σε προστατευόμενο είδος), πιθανόν όμως να τίθεται τότε θέμα αξιόποινης ολιγωρίας των κρατικών αρχών.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ**

Όλοι οι άνθρωποι ως πολίτες δημοκρατικών χωρών έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις που απορρέουν από τα Συντάγματα των χωρών τους. Αντίστοιχα λοιπόν όσον αφορά το περιβάλλον έχουν δικαιώματα που απορρέουν από την περιβαλλοντική νομοθεσία.

10.1 ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στην Ελληνική Δημοκρατία που οργανώνεται ως κράτος δικαίου καταστρώνονται μηχανισμοί για την προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των πολιτών. Ως προς την προστασία του περιβάλλοντος ιδιαίτερη σημασία έχουν οι δυνατότητες που προσφέρουν:

- ο διοικητικός έλεγχος της διοικήσεως,
- η προσφυγή στη διοικητική δικαιοσύνη,
- η ποινική προστασία του περιβάλλοντος,
- η προσφυγή στα πολιτικά δικαστήρια σύμφωνα με τις διατάξεις του αστικού δικαίου,
- η ενεργοποίηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου,
- η τοπική αυτοδιοίκηση.

10.1.1 Η προσφυγή στη διοικητική δικαιοσύνη

Το δικαίωμα των πολιτών να αναζητούν τη βοήθεια της δικαιοσύνης κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα (άρθρο 20) και πραγματώνεται στην πράξη για την προστασία του περιβάλλοντος από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις της διοικήσεως με την προσφυγή σε δικαστήρια με ιδιαίτερη δικαιοδοσία, στα διοικητικά δικαστήρια και ιδίως στο Συμβούλιο της Επικράτειας (Σ.τ.Ε).

10.1.2 Προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικράτειας

Στο Συμβούλιο της Επικράτειας μπορεί να ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως κατά των παράνομων πράξεων της διοίκησης (π.χ ΠΔ, ΥΑ, Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου κ.α). Συχνά το Σ.τ.Ε ελέγχει και τη συνταγματικότητα των εφαρμοσθέντων από τη διοίκηση νόμων.

Αίτηση ακυρώσεως (που κατοχυρώνεται συνταγματικά και δεν χρειάζεται ειδική πρόβλεψη στο νόμο) μπορούν να ασκήσουν εντός 60 ημερών όσοι έχουν έννομο συμφέρον, δηλαδή εκείνοι των οποίων τα συμφέροντα θίγονται από την προσβαλλόμενη πράξη της διοίκησης. Ευτυχώς το Σ.τ.Ε έχει υιοθετήσει μια μάλλον γενναιόδωρη νομολογία ως προς τον κύκλο εκείνων που αναγνωρίζει ότι έχουν "έννομο συμφέρον" σε περιβαλλοντικά θέματα. Σ'αυτούς συμπεριλαμβάνει όχι μόνο τους κατοίκους της περιοχής, αλλά και τους έχοντες εκεί θερινή κατοικία, τους περιβαλλοντικούς συλλόγους και σωματεία, τους ΟΤΑ, ακόμη και τον τοπικό δικηγορικό σύλλογο.

Παράδειγμα: με ΠΔ εγκρίθηκε το 1989 η πολεοδομική μελέτη της πολεοδομικής ενότητας 5 στη Ν.Μάκρη (Αττική). Με αυτή την πολεοδομική ρύθμιση προβλέφθηκε η

δημιουργία οδού, μήκους ενός χλμ. πάνω στο ρεύμα "Βαζανά" χωρίς επιπλέον να έχει προηγηθεί η οριοθέτηση του. Το Σύνταγμα επιβάλλει την περιφρούρηση των ρεμάτων ως κοινόχρηστων χωρών που δεν μπορούν να επιχωματωθούν, ενώ παράλληλα πρέπει να διασφαλίζεται η ελεύθερη ροή τους. Μετά από σχετική αίτηση ακυρώσεως, το Σ.τ.Ε (2163/94) ακύρωσε το εν λόγω ΠΔ.

Η διαδικασία ενώπιον του Σ.τ.Ε είναι όμως αρκετά χρονοβόρα. Συνήθως λόγω "φόρτου εργασίας" του δικαστηρίου, απαιτείται τουλάχιστον ένας χρόνος μέχρι να εκδοθεί η απόφαση. Άλλοτε πάλι, προσβάλλεται με την αίτηση ακυρώσεως μια διοικητική πράξη με περιορισμένη χρονική ισχύ (π.χ απόφαση για κυνηγετική περίοδο, αεροψεκασμοί κ.α). Στην περίπτωση αυτή, επειδή η αίτηση ακυρώσεως έχει νόημα όσο χρόνο διαρκεί η διοικητική πράξη, υπάρχει κίνδυνος να έχει λήξει η ισχύς της επίμαχης πράξης πριν την έκδοση της απόφασης του Σ.τ.Ε, με αποτέλεσμα να πάψει η δίκη να έχει αντικείμενο. Γι' αυτό το λόγο, όταν πρόκειται για επείγουσα περίπτωση, οι αιτούντες συχνά επιστρατεύουν παράλληλα την Αίτηση αναστολής εκτέλεσης.

Αίτηση αναστολής εκτέλεσης:

Αυτός που έχει ήδη προσβάλει την επίμαχη πράξη της διοίκησης με αίτηση ακυρώσεως μπορεί να υποβάλλει ταυτόχρονα ιδιαίτερη αίτηση αναστολής στην Επιτροπή των Αναστολών του Σ.τ.Ε. Έτσι, όταν η Επιτροπή αυτή πεισθεί ότι η εκτέλεση της επίμαχης πράξης είναι δυνατό να προκαλέσει στον αιτούντα ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη, τότε εντός 15 ημερών περίπου από την επιβολή της αιτήσεως αναστολής, διατάσσει την αναστολή εκτελέσεως της πράξης. Η επίμαχη πράξη "παγώνει" δηλαδή μέχρι να εκδικαστεί οριστικά η αίτηση ακυρώσεως (π.χ η άδεια παραγωγικής μονάδας π.χ χοιροτροφείου, η λειτουργία της οποίας θα καταστρέψει το εκεί οικοσύστημα ή η άδεια κοπής δέντρων κλπ.). Θα μπορούσε δηλαδή να συγκρίνει κανείς την εν λόγω διαδικασία "αναστολής εκτελέσεως" με την επίσης ταχεία διαδικασία των "ασφαλιστικών μέτρων" στα πολιτικά δικαστήρια.

Η συμμόρφωση της Διοίκησης με τις αποφάσεις του Σ.τ.Ε αποτελεί μείζον πρόβλημα στη χώρα μας : το ότι δικαιώθηκε κάποιος από το Δικαστήριο δεν οδηγεί πάντοτε σε πρακτικά αποτελέσματα, αφού συχνά η ελληνική διοίκηση "κάνει ότι δεν κατάλαβε" και δεν ακολουθεί τις αποφάσεις του Σ.τ.Ε. Βέβαια σύμφωνα με το νόμο η παράλειψη συμμόρφωσης δημιουργεί αστική ευθύνη (ευθύνη αποζημίωσης) σε βάρος του δημόσιου νομικού προσώπου το οποίο αφορά η δικαστική απόφαση του αρμόδιου οργάνου (π.χ Διοικητικού Συμβουλίου). Το τελευταίο έχει μάλιστα και ποινική καθώς και πειθαρχική ευθύνη.

Στην πράξη Βέβαια το ενδιαφερόμενο δημόσιο νομικό πρόσωπο μπορεί να προσπαθήσει να δημιουργήσει "τετελεσμένα" ερήμην της απόφασης του Σ.τ.Ε. Χαρακτηριστικό ήταν το παράδειγμα της ΔΕΗ που εξακολούθησε τις εργασίες εκτροπής του Αχελώου μετά την απόφαση του Σ.τ.Ε. Σχετική "αίτηση ασφαλιστικών μέτρων" δεν εξετάστηκε "κατ' ουσίαν" και απορρίφτηκε για τυπικούς λόγους, με βάση ένα παλαιό, αμφίβολης συνταγματικότητας βασιλικό διάταγμα (έτος έκδοσης 1952) που απαγορεύει τα ασφαλιστικά μέτρα σε βάρος της ΔΕΗ.

Σε τέτοιες περιπτώσεις προσφέρονται ως εναλλακτικές / συνοδευτικές ενέργειες :

- η καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- η ενεργοποίηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου,
- η κινητοποίηση των ΜΜΕ – οι μηνύσεις κατά των υπεύθυνων.

10.1.3 Προσφυγή στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια (διοικητικά πρωτοδικεία, διοικητικό εφετείο) :

Πρόκειται για ένδικο βοήθημα (προσφυγή) που ασκείται μόνο σε όσες περιπτώσεις προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις (π.χ αυτές του 1739/1987 για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων). Με την προσφυγή ακυρώνεται ή μεταρρυθμίζεται (τροποποιείται) "ατομική διοικητική πράξη" (δηλαδή πράξη της διοίκησης που έχει συγκεκριμένο αποδέκτη) ή αντίστοιχη παράλειψη της διοίκησης.

Για την άσκηση τέτοιας προσφυγής απαιτείται και εδώ έννομο συμφέρον. Εκτός αυτού ο πολίτης που έχει ζημιωθεί από πράξη ή παράλειψη της διοίκησης (πχ αδράνεια ή αδυναμία των αρμόδιων αρχών να επιβάλλουν την τήρηση του νόμου) μπορεί να προσφύγει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια (τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο, άρθρο 1, 3 ν.1406/1983) και να ζητήσει αποζημίωση από το Δημόσιο.

10.2 ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Πως μπορούν να αντιδράσουν οι πολίτες όταν παραβιάζεται το ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό δίκαιο.

10.2.1 Όταν παραβιάζεται διάταξη των Συνθηκών ή ενός Κανονισμού.

Οι διατάξεις των Συνθηκών, οι διατάξεις των διεθνών συμβάσεων για την προστασία του περιβάλλοντος στις οποίες έχει προσχωρήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση και των Κανονισμών πρέπει να τηρούνται στα κράτη μέλη. Ειδικά μάλιστα για τους Κανονισμούς, γίνεται δεκτό ότι έχουν άμεση ισχύ στα Κράτη- μέλη.

Οι διοικητικές αρχές, τα δικαστήρια και οι κάθε είδους φορείς (και ιδιωτικοί) των κρατών μελών πρέπει λοιπόν να εφαρμόζουν αυτές τις διατάξεις. Κάθε πολίτης μπορεί να επικαλεστεί στις διατάξεις μιας διεθνούς συμβάσεως στην οποία έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση ή το περιεχόμενο ενός Κανονισμού του Συμβουλίου απευθείας στα εθνικά δικαστήρια.

10.2.2 Όταν παραβιάζεται διάταξη οδηγίας:

Οι πολίτες μπορούν να επικαλεστούν μια συγκεκριμένη διάταξη οδηγίας (που δεν έχει –εννοείται- μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο, γιατί τότε θα πρόκειται για παραβίαση του τελευταίου) εφόσον η διάταξη αυτή είναι αρκετά συγκεκριμένη και δεν θέτει όρους για ερμηνεία της. Διατάξεις αρκετά σαφείς, ανεπιφύλακτες και συγκεκριμένες περιλαμβάνει πχ η οδηγία για την πληροφόρηση των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος.

Όταν παραβιάζεται η Κοινοτική Περιβαλλοντική Νομοθεσία αλλά είναι αδύνατο να γίνει επίκληση των διατάξεων της:

Αυτό συμβαίνει όταν δεν μπορεί να επικαλεστεί κανείς τις διατάξεις μιας οδηγίας επειδή δεν έχει μεταφερθεί ("εναρμοστεί") στο εσωτερικό δίκαιο και οι διατάξεις της δεν είναι τόσο συγκεκριμένες και ανεπιφύλακτες ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν απευθείας σε κράτος μέλος. Αυτό συμβαίνει πχ όταν οι διατάξεις μιας τέτοιας οδηγίας αφήνουν στην κρίση του κράτους μέλους τον καθορισμό των "ζωνών προστασίας" για ορισμένα είδη της άγριας πανίδας. Πιθανόν είναι επίσης, μια ενδεχόμενη παραβίαση κοινοτικού κανόνα να μην αφορά άμεσα τη δεδομένη οργάνωση πολιτών και αυτή να μην μπορεί να την επικαλεστεί στις εθνικές αρχές, επειδή οι τελευταίες θέτουν ως προϋπόθεση την ύπαρξη "έννομου συμφέροντος" της συγκεκριμένης οργάνωσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις προσφέρονται οι εξής δυνατότητες:

10.2.2 1) Καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Κάθε πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει δικαίωμα να απευθύνει καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για γεγονός που πιστεύει ότι συνιστά παράβαση των κοινοτικών διατάξεων για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην καταγγελία αυτή πρέπει να δίνονται ακριβή στοιχεία για το είδος, τον τόπο και τον τρόπο της παραβίασης, το πώς μπορεί να ελεγχθεί η ακρίβεια των καταγγελλόμενων καθώς και πληροφορίες για τον καταγγέλλοντα. Ο τελευταίος έχει πάντως τη δυνατότητα να παραμείνει ανώνυμος.

Η καταγγελία μπορεί, είτε να αποσταλεί απευθείας στις Βρυξέλλες, είτε να κατατεθεί σε ένα από τα κατά τόπους Γραφεία Τύπου και Πληροφοριών της Επιτροπής.

Τον καταγγέλλοντα "καλύπτουν" οι εξής διαδικαστικές εγγυήσεις:

- από της καταχώρησης της καταγγελίας, αποστέλλεται στον καταγγέλλοντα αποδεικτικό παραλαβής της,
- ο καταγγέλλων τηρείται ενήμερος για τη συνέχεια που δίδεται στην υπόθεση και ιδίως για τα διαβήματα που γίνονται προς τις εθνικές αρχές και τις σχετικές επιχειρήσεις,
- ο καταγγέλλων τηρείται ενήμερος για κάθε διαδικασία επί παραβάσει που κινεί η Επιτροπή, κατόπιν της καταγγελίας, κατά κράτους-μέλους, καθώς και σχετικά με τα σχετικά που λαμβάνει κατά μιας επιχείρησης. Ανάλογα με την περίπτωση, ο καταγγέλλων ενημερώνεται για τις διαδικασίες που έχουν ήδη κινηθεί και αφορούν το αντικείμενο της καταγγελίας.

Αμέσως μετά τη λήψη της καταγγελίας, η αρμοδία υπηρεσία της Επιτροπής τη στέλνει στη Γ. Γραμματεία της Επιτροπής. Η καταγγελία καταχωρείται τότε στο αρχείο καταγγελιών και εξετάζονται ακολούθως τα γεγονότα που καταγγέλλονται. Εάν η αρμοδία υπηρεσία της Επιτροπής σχηματίσει την αντίληψη ότι τίθεται όντως θέμα παραβίασης κοινοτικών κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος τότε θέτει, με επιστολή, διευκρινιστικά ερωτήματα στο θιγόμενο κράτος-μέλος (πχ την Ελλάδα). Εάν το κράτος παραλείψει να απαντήσει ή η απάντηση που έδωσε δεν κριθεί ικανοποιητική, τότε η Επιτροπή διατυπώνει "αιτιολογημένη γνώμη" και αν και πάλι το κράτος μέλος

δεν συμμορφωθεί με τη γνώμη αυτή εντός της προθεσμίας που του έταξε η Επιτροπή, τότε η τελευταία μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο.

Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή οφείλει να ενημερώσει τον καταγγέλλοντα για την πορεία των διαδικασιών, οι οποίες είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες και συνήθως διαρκούν πολλούς μήνες.

Στην επόμενη σελίδα παρατίθεται υπόδειγμα καταγγελίας στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Λόγω μη τήρησης του κοινοτικού δικαίου (89/C26/01)

Όνοματεπώνυμο του καταγγέλλοντος.....

Υπηκοότητα.....

Διεύθυνση ή εταιρική έδρα

Τομέας δραστηριότητας.....

Κράτος –μέλος, οργανισμός ή επιχείρηση που παρέβη το κοινοτικό δίκαιο.....

Πράξη που αποτελεί το αντικείμενο καταγγελία και ενδεχόμενη ζημία.....

Διαβήματα ενώπιον εθνικών ή κοινοτικών αρχών.....

Διοικητικά διαβήματα.....

Προσφυγές στα δικαστήρια (εφόσον έχουν υποβληθεί).....

Δικαιολογητικά, τυχόν αποδεικτικά και οτιδήποτε συμπληρωματικά στοιχεία που είναι δυνατό να προσκομιστούν προς υποστήριξη της καταγγελίας.....

Ημερομηνία.....

Υπογραφή

10.2.2 2) Αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Όλοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και κάθε άλλο πρόσωπο, φυσικό (πχ νόμιμα διαμένων αλλοδαπός) ή νομικό (πχ εταιρεία ή σύλλογος), που κατοικεί σε κράτος μέλος δικαιούνται να υποβάλλουν, ατομικά ή από κοινού, αναφορά στο Ευρωκοινοβούλιο (άρθρο 138Δ της Συνθήκης της Ε.Ε), εκφράζοντας συγκεκριμένα παράπονα ή αιτήματα. Οι αναφορές πρέπει να είναι γραπτές, διατυπωμένες σε οποιαδήποτε επίσημη γλώσσα της Κοινότητας, και να μνημονεύουν ενυπόγραφα το όνομα, την ιδιότητα, την ιθαγένεια και την κατοικία καθενός από τους υπογράφοντες.

Οι αναφορές μπορεί να αφορούν παραβιάσεις της ισχύουσας Κοινοτικής νομοθεσίας ή προτάσεις τροποποίησης της. Το γεγονός για το οποίο γίνεται η αναφορά δεν είναι ανάγκη να θίγει άμεσα το πρόσωπο που την υποβάλλει, αρκεί να πρόκειται για θέμα που εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Κοινότητας.

Η αναφορά αποστέλλεται στη διεύθυνση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπόψη του κ Προέδρου, L-2929 Luxembourg.

Οι αναφορές που περιλαμβάνουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία του φορέα της θεωρούνται παραδεκτές και καταχωρούνται στο γενικό πρωτόκολλο, στη συνέχεια παραπέμπονται από τον πρόεδρο του Ευρωκοινοβουλίου στην Επιτροπή Αναφορών. Οι μη παραδεκτές (δηλαδή αυτές που δεν περιλαμβάνουν τα απαραίτητα στοιχεία) αναφορές αρχειοθετούνται με ταυτόχρονη γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο.

Η Επιτροπή Αναφορών εξετάζει κατά ποσό οι αναφορές εμπίπτουν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Κοινότητας. Και πάλι, οι μη παραδεκτές αρχειοθετούνται με ταυτόχρονη γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο.

Η Επιτροπή Αναφορών μπορεί εάν το κρίνει σκόπιμο, να υποβάλλει το ζήτημα που θίγει η αναφορά στο διαμεσολαβητή.

Η Επιτροπή Αναφορών, όταν προχωρήσει η ίδια στην ουσιαστική διερεύνηση του θέματος:

- μπορεί να οργανώσει ακροάσεις, να ζητήσει τη γνωμοδότηση άλλης επιτροπής και, γενικά, να συγκεντρώσει με κάθε πρόσφορο μέσο (πχ επιτόπια έρευνα) πληροφορίες για το θέμα
- καταγράφει τα αποτελέσματα των ερευνών της σε μια έκθεση που μπορεί, με απόφαση της, να διαβιβαστεί από τον Πρόεδρο του Ευρωκοινοβουλίου στο Συμβούλιο ή στην Επιτροπή της Κοινότητας.

Πληροφόρηση για τις δραστηριότητες της παρέχει η Επιτροπή Αναφορών κάθε εξάμηνο στο Κοινοβούλιο. Για τις ενέργειες που έχουν γίνει επί των αναφορών τους πληροφορούνται οι ενδιαφερόμενοι από τον Πρόεδρο του Ευρωκοινοβουλίου.

Στην επόμενη σελίδα παρατίθεται υπόδειγμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

**ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ**

ΑΝΑΦΟΡΑ

Όνοματεπώνυμο

.....

Πατρώνυμο.....

Ημερομηνία-έτος γεννήσεως (ή ιδρύσεως).....

Διεύθυνση κατοικίας

Επάγγελμα/Ιδιότητα.....

Ιθαγένεια.....

Θέμα.....

.....

.....

Ημερομηνία

Υπογραφή

10.2.3 3)Καταγγελία στον Διαμεσολαβητή

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχ καθιερώθηκε ο θεσμός του Διαμεσολαβητή (Ombudsman). Ως Διαμεσολαβητής εκλέγεται από το Ευρωκοινοβούλιο (για 5ετη θητεία) προσωπικότητα κύρους που προτάθηκε από 23 τουλάχιστον Ευρωβουλευτές και συγκέντρωσε σε μυστική ψηφοφορία την πλειοψηφία των ψηφισάντων.

Ποιος μπορεί να απευθύνει καταγγελία

Κάθε πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή κάθε φυσικό πρόσωπο (πχ αλλοδαπός από τρίτη χώρα) ή νομικό πρόσωπο (πχ εταιρεία, σύλλογος) που κατοικεί ή έχει κατά το καταστατικό του την έδρα του σε κράτος μέλος της Ένωσης.

Τι μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μιας καταγγελίας

Περιπτώσεις κακής διοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των κοινοτικών οργάνων και οργανισμών (εκτός από το ΔΕΚ και το Πρωτοδικείο όταν ασκούν δικαιοδοτικά καθήκοντα). Παραβιάσεις πχ της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας από κοινοτικά όργανα, όχι όμως από εθνικές αρχές. Παραβιάσεις της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας από κοινοτικά όργανα έχουμε πχ όταν χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής προγράμματα ή έργα που έρχονται σε αντίθεση με την Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της εκτροπής του Αχελώου).

Αντικείμενο καταγγελίας δεν μπορούν επίσης να είναι γεγονότα για τα οποία έχει ή είχε κινηθεί δικαστική διαδικασία ενώπιον του ΔΕΚ.

Πως και πότε γίνεται η καταγγελία:

Η καταγγελία μπορεί να γίνει απευθείας στο Διαμεσολαβητή από τους ενδιαφερόμενους (που μπορούν και να ζητήσουν να παραμείνει εμπιστευτική) ή μέσω κάποιου Ευρωβουλευτή. Η καταγγελία μπορεί να διατυπωθεί σε οποιαδήποτε επίσημη γλώσσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η καταγγελία πρέπει να γίνει εντός 2 ετών από τότε που τα σχετικά πραγματικά περιστατικά έγιναν γνωστά.

Σε τι ενέργειες προβαίνει ο Διαμεσολαβητής:

- Ελέγχει αν ο καταγγέλων είχε προηγουμένως απευθυνθεί στα όργανα ή τους οργανισμούς που τελέσαν την επίμαχη πράξη.
- Προχωρά σε σχετική ερευνά, χρησιμοποιώντας κάθε πρόσφορο μέσο. Τόσο οι κοινοτικές όσο και οι εθνικές αρχές είναι υποχρεωμένες να του παρέχουν κάθε δυνατή πληροφορία. Μπορούν να αρνηθούν μόνο για λόγους απορρήτου, δεόντως αιτιολογημένους.
- Ζητά από τον υπαίτιο να του εκθέσει αιτιολογημένα την γνώμη του εντός 3 μηνών, όταν διαπιστωθεί "κακή διοίκηση".

- Διαβιβάζει στη συνέχεια έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το αρμόδιο (κοινοτικό) όργανο. Ο καταγγέλλων τηρείται ενήμερος καθ'όλη τη διάρκεια των σχετικών διαδικασιών, ενώ του γνωστοποιείται και το αποτέλεσμα των ερευνών.

Ο ρόλος των Ευρωβουλευτών είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Οι Ευρωβουλευτές (οποιασδήποτε χώρας) μπορούν να αξιοποιηθούν από τους πολίτες της Ένωσης για να υποβληθεί, όπως προαναφέρθηκε, καταγγελία στο Διαμεσολαβητή. Ο Ευρωβουλευτής μπορεί επίσης να υποβάλλει ερώτηση (γραπτή ή προφορική) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για θέμα που του έθεσαν πολίτες ή εάν πρόκειται για ιδιαίτερα σοβαρό ζήτημα, να ζητήσει μαζί με άλλους συνάδελφους του που φθάνουν συνολικά το ¼ του όλου αριθμού των Ευρωβουλευτών, τη σύσταση Προσωρινής Εξεταστικής Επιτροπής. Γενικά, οι Ευρωβουλευτές μπορούν να φανούν πολύ χρήσιμοι στους ευαίσθητους για το περιβάλλον πολίτες, ακόμη και ως πηγή πληροφοριών.

Στην επόμενη σελίδα παρατίθεται σχετικό υπόδειγμα καταγγελίας στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή.

**ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΣΤΟΝ
ΕΥΡΩΠΑΙΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ**

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΙΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Όνοματεπώνυμο.....

Πατρώνυμο.....

Ημερομηνία-έτος γεννήσεως (ή ιδρύσεως).....

Διεύθυνση-χώρα κατοικίας (ή έδρας).....

Επάγγελμα/Ιδιότητα.....

Θέμα.....

.....

.....

Ημερομηνία

Υπογραφή

10.3 Μπορεί μια οργάνωση πολιτών να προσφύγει απευθείας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Μια τέτοια προσφυγή δεν είναι, κατ'αρχήν, δυνατή. Όταν πρόκειται για παραβίαση του κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου από τις αρχές του κράτους μέλους, τότε αρμοδία για να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είναι η Επιτροπή. Η τελευταία μπορεί βέβαια να έχει κινηθεί (όπως και συμβαίνει αρκετές φορές) μετά από σχετική καταγγελία πολιτών. Άλλες φορές, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ασχολείται με παραβιάσεις εθνικών αρχών μετά από "προδικαστική παραπομπή" εθνικού δικαστηρίου. Αυτό συμβαίνει όταν πχ ορισμένοι πολίτες ή κάποιες οργανώσεις προσφεύγουν στα εθνικά δικαστήρια και τα τελευταία, επειδή πρόκειται για υποτιθέμενη παραβίαση του κοινοτικού (περιβαλλοντικού) δικαίου, παραπέμπουν την υπόθεση για γνωμοδότηση ("προδικαστική παραπομπή") στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Θεωρητικά, οι πολίτες ή οι οργανώσεις τους μπορούν να προσφύγουν απευθείας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (ή στο Πρωτοδικείο) όταν πλήττονται από απόφαση που απευθύνεται σε αυτούς ή όταν τους αφορά άμεσα και προσωπικά Κανονισμοί ή Αποφάσεις (άρθρο 173 παράγραφος 4 της Συνθήκης της Ε.Ε). Σ'αυτή την περίπτωση – που είναι απίθανο να προκύψει για πολίτες αλλά μάλλον για μεγάλες εταιρείες- οι σχετικές προσφυγές πρέπει να ασκηθούν εντός 2 μηνών από τη δημοσίευση, κοινοποίηση ή γνωστοποίηση της πράξης.

Ως προς τις παραβιάσεις του κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου που προέρχονται από τα κοινοτικά όργανα, αμφισβητείται κατά ποσό οι πολίτες και οι οργανώσεις τους μπορούν να προσφύγουν απευθείας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ήδη, πάντως, οι δυνατότητες που προσφέρονται στους πολίτες μέσω της αναφοράς ή του Διαμεσολαβητή στο Ευρωκοινοβούλιο μπορούν, με την αξιοποίηση τους να οδηγήσουν σε σημαντικά για τους πολίτες αποτελέσματα. Άλλωστε, οι τελευταίοι και οι οργανώσεις τους μπορούν, ούτως ή άλλως, να κάνουν χρήση της δυνατότητας που τους παρέχεται για "παρέμβαση" με δικό τους δικόγραφο σε δίκη όπου δεν είναι διάδικοι αλλά η οποία τους ενδιαφέρει και εκκρεμεί στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

10.4 Απαιτείται αποζημίωση επειδή ένα κράτος μέλος δεν εφάρμοσε κάποια Οδηγία που προστατεύει το περιβάλλον

Κατά την εξέταση της περίφημης "υπόθεσης Francovitch κατά της Ιταλίας" το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε ότι, όταν οι πολίτες ενός κράτους μέλους υπέστησαν ζημιές επειδή αυτό δεν εφάρμοσε Κοινοτικές Οδηγίες, τότε το κράτος αυτό οφείλει να τους αποζημιώσει. Σχετικό αίτημα για αποζημίωση μπορεί να τεθεί εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Η οδηγία πρέπει να παραχωρεί σχετικό δικαίωμα στους πολίτες.
- Η οδηγία πρέπει να καθορίζει σαφώς το περιεχόμενο αυτού του δικαιώματος.
- Οι πολίτες πρέπει να έχουν αδικηθεί ή να έχουν υποστεί ζημία επειδή το κράτος μέλος δεν τους απέδωσε το δικαίωμα που τους αναγνωρίζεται από την οδηγία.

Η νομολογία του ΔΕΚ έχει κρίνει πχ ότι οι διατάξεις της οδηγίας 80/779/ΕΟΚ 15.7.1980 για τις οριακές και ενδεικτικές τιμές της ποιότητας της ατμόσφαιρας για το διοξείδιο του θείου και τα αιωρούμενα σωματίδια δίνουν δικαιώματα στους πολίτες.

Το σημαντικότερο πρόβλημα που ανακύπτει, όταν πολίτες απαιτούν αποζημίωση από κράτος μέλος επειδή υπέστησαν ζημία από παράβαση διατάξεων κάποιας Οδηγίας, είναι να αποδειχτεί η αιτιώδης σχέση ανάμεσα στη ζημία και την παραβίαση των διατάξεων της Οδηγίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι διαδικασία αναγνώρισης αξιών και διασαφήνισης εννοιών, ώστε να αναπτυχθούν στα άτομα και στις κοινωνικές ομάδες οι ικανότητες και οι στάσεις οι απαραίτητες για την κατανόηση και εκτίμηση της συσχέτισης και αλληλεπίδρασης ΑΝΘΡΩΠΟΥ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ-ΒΙΟΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.

11.1 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, οι έντονες βροχοπτώσεις και οι πλημμύρες, οι ξηρασίες, οι τυφώνες που παρουσιάζουν έξαρση ακόμη και στην πατρίδα μας τα τελευταία χρόνια είναι το αποτέλεσμα μιας προδιαγεγραμμένης πορείας για το οποία κανένας ενήλικας δεν αισθάνεται την ανάγκη να απολογηθεί στις ερχόμενες γενιές.

Όλα αυτά συμβαίνουν γιατί επιζητούμε συνεχώς με ένα αλόγιστο τρόπο την ανάπτυξη και την ευημερία. Όμως κάθε ανάπτυξη δεν είναι συνώνυμη με την πρόοδο και την ευημερία. Η ανάπτυξη και η πρόοδος είναι συμβατές μόνο όταν διασφαλίζονται και ανανεώνονται τα φυσικά θεμέλια της ζωής, όταν το παρόν δεν υποβιβάζει το μέλλον. Όμως όταν η ανάπτυξη και η πρόοδος αναφέρεται μόνο στην αναφορά και την προβολή των ποσοτικών μεγεθών τους, αυτή η ανάπτυξη και η πρόοδος συνυπάρχουν με τα μεγάλα και παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα που τα σημαντικότερα είναι:

- η αύξηση του πληθυσμού της γης,
- η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πηγών,
- η αλλαγή του κλίματος,
- τα είδη που απειλούνται,
- η καταστροφή των δασών,
- η ρύπανση και η έλλειψη του νερού.

11.2 Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση απαιτεί πρακτική ενασχόληση, ενεργό συμμετοχή, άσκηση στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων και συμβάλει α) στη διαμόρφωση ενός ατομικού και κοινωνικού κώδικα συμπεριφοράς για θέματα που έχουν σχέση με το Περιβάλλον και την Αειφορία και β) στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του εκπαιδευόμενου μέσω των παιδαγωγικών διαδικασιών.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση μπορεί να χαρακτηριστεί και ως τρόπος διδακτικής που μπορεί να συνδέσει τις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία, την οικονομία, την πολιτική, την τέχνη, τον πληθυσμό και το περιβάλλον.

Αποδέκτες της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι άτομα και κοινωνικές ομάδες του συνολικού πληθυσμού της Γης, ανεξαρτήτως ηλικίας που συμμετέχουν και εμπλέκονται στις διαδικασίες α) της Τυπικής Εκπαίδευσης που περιλαμβάνει την προσχολική, την Α/θμια, τη Β/θμια και την Γ/θμια Εκπαίδευση β) της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης με τη συνεργασία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο) και εκπαιδευτικών μονάδων και γ) της Άτυπης Εκπαίδευσης με τη συνεργασία ΜΚΟ και κοινωνικών ομάδων απ'όλα τα τμήματα του πληθυσμού.

Διεθνώς η ιδέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ωρίμασε και αναπτύχθηκε στο τέλος της δεκαετίας του '50 και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '60. ήταν ο καρπός

των αναζητήσεων και των προβληματισμών, ευαίσθητων και συνειδητοποιημένων πολιτών. Ταυτόχρονα, αυτή η πρόταση σύνδεσης του Περιβάλλοντος με την Εκπαίδευση, υπήρξε και η απάντηση στο αίτημα της παγκόσμιας κοινότητας, για την αντιμετώπιση των διαρκώς αυξανόμενων οικολογικών προβλημάτων.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα άρχισε το 1976, με τη συνεργασία του Υπουργείου Συντονισμού (Γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος) του Υπουργείου Παιδείας και του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (Κ.Ε.Μ.Ε). Σήμερα οι κύριοι εκφραστές της Π.Ε στην Ελλάδα (στην τυπική μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση) είναι το Υπουργείο Παιδείας, (Υ.Π.Ε.Π.Θ) το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε) ορισμένες μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις και ορισμένοι Οργανισμοί Τ.Α.

11.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση απαντά με ανθρώπινη διάσταση και κοινωνική αντίληψη στο κοινωνικό αίτημα για την αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης και είναι προσανατολισμένη στη διεύρυνση και στην προσπάθεια επίλυσης των περιβαλλοντικών-οικολογικών προβλημάτων.

Η ριζική αντιμετώπιση και η επίλυση των περιβαλλοντικών-οικολογικών προβλημάτων δεν επιτυγχάνεται μόνο με την εφαρμογή της εξειδικευμένης και επιστημονικής γνώσης για τα συγκεκριμένα προβλήματα. Για να είναι η διαδικασία αυτή αποτελεσματική πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, εκτός από την ανθρώπινη και η κοινωνική διάσταση και προοπτική.

Επιβάλλεται λοιπόν και είναι χρήσιμη η προσεκτική εξέταση και μελέτη των ιστορικών, πολιτισμικών και άλλων σχετικών παραμέτρων του περιβάλλοντος, επειδή όπως όλοι γνωρίζουμε τα περιβαλλοντικά προβλήματα, πλην των φυσικών καταστροφών, δεν δημιουργούνται από μόνα τους ούτε οφείλονται σε κάποιες ιδιοτροπίες της φύσης αλλά οφείλονται και είναι αποτέλεσμα κοινωνικό-οικονομικών επιλογών και προϊόντα του σύγχρονου πολιτισμού.

Το περιβάλλον στην Π.Ε είναι μια πολύπλοκη, πολυσύνθετη και πολυδιάστατη έννοια και κυρίως περιλαμβάνει το Βίο-φυσικό περιβάλλον, το οποίο συγκροτείται από τα φυσικά συστήματα και το Ανθρωπογενές Περιβάλλον, όπως αυτό έχει δημιουργηθεί και διαμορφωθεί από την παρέμβαση του ανθρώπου και από το ευρύ φάσμα των δραστηριοτήτων του. Οι παράμετροι αυτοί του περιβάλλοντος βρίσκονται σε συνεχή αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση. Η Π.Ε αντιλαμβάνεται το περιβάλλον ως συνολικό περιβάλλον με τη συστηματική και σφαιρική του θεώρηση, το οποίο συνεχώς διαμορφώνεται και μεταβάλλεται από την αλληλεπίδραση των βιολογικών, φυσικών, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και άλλων συστημάτων.

Η προσπάθεια για την προστασία, τη βελτίωση του περιβάλλοντος και την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων δεν έχει μοναδικό αποδέκτη τον άνθρωπο και τις ανθρώπινες κοινωνικές αλλά πρωτίστως έχει ως αποδέκτη το ίδιο το περιβάλλον του οποίου ο άνθρωπος είναι ένα αναπόσπαστο στοιχείο.

11.4 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι στόχοι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κινούνται σε δυο επίπεδα :

- τη διαμόρφωση ενημερωμένων πολιτών με ανεπτυγμένο το αίσθημα ευθύνης με οικολογική παιδεία και οικολογική συνείδηση. Και παράλληλα συνείδησης κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και τελικά συνείδηση της βαθύτερης σχέσης που συνδέει τον άνθρωπο με τη φύση. Συνείδηση του γεγονότος ότι οι αιτίες των περιβαλλοντικών προβλημάτων πρέπει να τις αναζητήσει κανείς στις σχέσεις του ανθρώπου με τη Φύση και του ανθρώπου με τον άνθρωπο και ότι η λύση των περιβαλλοντικών προβλημάτων θα προκύψει μέσα από συλλογικές δράσεις.
- τη διαμόρφωση πολιτών με στάσεις και συμπεριφορές φιλικές προς το περιβάλλον και με τη διάθεση για ενεργό συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα. Έτσι λοιπόν η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση είναι ουσιαστικά Αγωγή του Πολίτη, που έχει στόχο και την κατανόηση των οργανωτικών δομών της κοινωνίας αλλά και την αμφισβήτηση και την προσπάθεια ανατροπής των κακώς κειμένων. Είναι μια διαφορετική μορφή εκπαίδευσης που προσπαθεί να ανατρέψει το "μαθαίνω και δέχομαι" και να το αντικαταστήσει με το "κατανοώ για να δράσω".

Μέσα από τους δυο αυτούς βασικούς στόχους η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση πετυχαίνει να δώσει το χαρακτήρα του "περιβαλλοντικά υπεύθυνου πολίτη".

11.5 ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΝΑ ΔΡΑΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ο σημαντικότερος τρόπος για την προστασία μας είναι η συμμετοχή μας ως πολιτών στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων. Ως συμμετοχή θεωρείται κάθε δραστηριότητα την οποία αναλαμβάνει ένα άτομο, μια ομάδα ατόμων ή μια οργάνωση που δεν έχει άμεση σχέση με τους αντιπροσώπους του λαού ή τους αρμόδιους κρατικούς υπάλληλους ή τους οργανισμούς του Δημόσιου, με σκοπό να συμμετάσχει ή να επηρεάσει τις αποφάσεις της διοίκησης, των δημόσιων επιχειρήσεων ή ακόμα και τις κυβερνήσεις.

Είναι γεγονός ότι οι κυβερνήσεις ιδιαίτερα τα τελευταία 20 χρόνια ασχολούνται συχνά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τους πιθανούς τρόπους επίλυσης τους. Οι επίσημες προσεγγίσεις για τη λύση τους υπολείπονται αισθητά των πραγματικών αναγκών και των υποδείξεων των επιστημόνων και των περιβαλλοντολόγων, είναι όμως πιο προωθημένες από την πρακτική της διοίκησης ή πολλών επιχειρήσεων και ιδιωτών όσον αφορά την εφαρμογή τους. Για να κλειστεί το χάσμα αυτό είναι απαραίτητη η άσκηση πίεσης, κάτι που με τη σειρά του απαιτεί την ενεργή δραστηριοποίηση του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού πολιτών.

Η συμμετοχή των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων και η παρακολούθηση των πράξεων και παραλείψεων της διοίκησης σε θέματα προστασίας του φυσικού και

πολιτιστικού περιβάλλοντος επιβάλλονται τόσο από τις πραγματικές ανάγκες της εποχής όσο και από το ουσιαστικό περιεχόμενο της δημοκρατίας με τη σύγχρονη έννοια της κοινωνίας των πολιτών.

Η έννοια της συμμετοχής περιλαμβάνει 3 στοιχεία:

Α) την πληροφόρηση των πολιτών και ιδιαίτερα το δικαίωμα για πληροφόρηση, εκ μέρους της διοίκησης για όλα τα θέματα που αφορούν το περιβάλλον και την προστασία του. Το δικαίωμα αυτό προβλέπεται στη Σύμβαση του Άαρχους που τέθηκε σε εφαρμογή τον Οκτώβριο του 2001.

Β) τη συμμετοχή με τη στενή έννοια, δηλαδή τη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, οι οποίες καταλήγουν κατά κανόνα στην έκδοση διοικητικών πράξεων για θέματα περιβάλλοντος. Η με τη στενή έννοια συμμετοχή μπορεί να διακριθεί σε συμμετοχή στο στάδιο προετοιμασίας των αποφάσεων και σε συμμετοχή στο στάδιο λήψης των αποφάσεων με συμβουλευτικές αρμοδιότητες.

Γ) τα ένδικα μέσα που είτε κατοχυρώνουν το δικαίωμα για πληροφόρηση και συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το περιβάλλον είτε δίνουν τη δυνατότητα για μια αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος.

Καθένας από εμάς που αισθάνεται ότι το περιβάλλον πλήττεται μπορεί να προσπαθήσει να αντιδράσει με τις δικές του δυνάμεις. Ωστόσο συνήθως υπάρχουν ομάδες πολιτών με ίδια ενδιαφέροντα και ανησυχίες με τα δικά μας (περιβαλλοντικές οργανώσεις) και είναι προτιμότερο να ενταχθούμε σε κάποια από αυτές τις ομάδες ώστε να είμαστε πιο αποτελεσματικοί.

Με αυτόν τον τρόπο εκμεταλλευόμαστε τη γνώση και την εμπειρία των άλλων, γίνεται καλύτερη κατανομή της δουλειάς ανάμεσα σε περισσότερα άτομα και προβάλλεται περισσότερο το θέμα που μας απασχολεί από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Επιπλέον οι πολιτικοί υπολογίζουν περισσότερο μια ομάδα παρά ένα άτομο.

Υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο που αγωνίζονται για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι άνθρωποι αυτοί προέρχονται από κάθε κοινωνική τάξη και είναι οργανωμένοι σε τοπικές, εθνικές ή διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις. Τις οργανώσεις αυτές μπορούμε να τις εντοπίσουμε από τις εφημερίδες, τα περιοδικά, το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και το Διαδίκτυο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12: ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Η νομολογία των διοικητικών ή πολιτικών δικαστηρίων προάγει την επιστημονική ερευνά. Κατά την κρατούσα όμως άποψη τα δικαστήρια δεν δημιουργούν με τις αποφάσεις τους νομικούς κανόνες. Το έργο και η αποστολή τους είναι να επιλύουν συγκεκριμένες διενέξεις επί τη βάσει του ισχύοντος δικαίου, το οποίο και ερμηνεύουν, χωρίς όμως να νομοθετούν. Επομένως σύμφωνα με την αντίληψη αυτή δεν είναι δυνατόν η νομολογία να αποτελέσει πηγή δικαίου και κατ' επέκταση του δικαίου του περιβάλλοντος. Αποτελεί καθοδηγητικό παράγοντα στη διάπλαση, στη διαμόρφωση του δικαίου.

12.1 Στη συνέχεια παραθέτουμε κάποιες αποφάσεις Ελληνικών Δικαστηρίων που έχουν σχέση με το περιβάλλον:

- Πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων για τη λειτουργία Radar όπου θα καλύψει τις ανάγκες της αεροναυτιλίας, δεν αποφέρει ανεπανόρθωτη βλάβη στο οικιστικό και φυσικό περιβάλλον και δεν θέτει σε άμεσο κίνδυνο την υγεία και ζωή των κατοίκων της περιοχής λόγω της εκπεμπόμενης τηλεμαγνητικής ακτινοβολίας . Σ.τ.Ε Ε.Α 187/1998.
- Οι τεχνικές εγκαταστάσεις και δραστηριότητες –προσωρινές ή μόνιμες- που εγκαθίστανται ή λαμβάνουν χώρα σε χερσαία ή θαλάσσια ζώνη των ακτών, αποτελούν αλλοίωση της ακτογραμμής και του παρακτίου τόπου, διαταράσσουν σοβαρά το οικείο οικοσύστημα και οδηγούν σε επικίνδυνες χρήσεις του. Σ.τ.Ε Ε.Α 2993/1998.
- Παράνομη έγκριση χωροθέτησης χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων. Σ.τ.Ε. Ε.Α 2594/1999.
- Έγκριση πολεοδομικής μελέτης έκτασης ιδιοκτησίας πιλότων με την επωνυμία "Ολυμπιακοί Αετοί" στη θέση Μαζογερέ- Βελατούρι- Αραπάκι της κοινότητας Κουβαρά και του Δήμου Μαρκόπουλου Νομού Αττικής. Σ.τ.Ε Π.Ε 96/2000.
- Απορρίπτεται αίτηση αναστολής εκτέλεσης πράξης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του Ολυμπιακού έργου του Τραμ Φαλήρου δεδομένου ότι οι σχετικοί λόγοι ακύρωσης ως προς τη χωροθέτηση του έργου, τα χαρακτηριστικά του και τους επιβληθέντες περιβαλλοντικούς όρους, στερούνται προδήλως βασιμότητας. Σ.τ.Ε Ε.Α 699/2002.
- Μερική αναστολή εκτέλεσης πράξης απαλλοτριώσεως ακίνητου για τη δημιουργία χώρου αποβίβασης επισκεπτών του Μουσείου Αρχαίας Ολυμπίας για το λόγο ότι η εκτέλεση της σχετικής πράξης συνεπάγεται ιδιαίτερα σοβαρή και μη επανορθώσιμη βλάβη του αιτούντα. Σ.τ.Ε Ε.Α 577/2002.
- Ακύρωση απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ίδρυσης και λειτουργίας υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων σε κεντρική πλατεία των Ιωαννίνων για το λόγο ότι εκδόθηκε χωρίς την απαιτούμενη έρευνα, βάσει πλήρους μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Σ.τ.Ε Ε.Α 287/2003 τμ.Ε'.

- Αναστέλλεται η εκτέλεση απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων έργου εναέριας γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας 150 KV Νικήτης-Σταγείρων Ν. Χαλκιδικής για το λόγο περίστασαν προδήλως βάσιμος ο σχετικός λόγος ακυρώσεως ότι της εκδόσεως της προσβαλλόμενης απόφασης δεν προηγήθηκε προέγκριση χωροθετήσεως του επίδικου έργου και αυτό κατατάσσεται στα έργα Α' κατηγορίας. Σ.τ.Ε Ε.Α 876/2003.
- Αναστολή εκτέλεσης απόφασης προσωρινής άρσης απαγόρευσης κυκλοφορίας και στάθμευσης σε πεζόδρομο του Δήμου Αμαρουσίου λόγω υποβάθμισης του οικιστικού περιβάλλοντος και την προκαλούμενη όχληση εκ της διελεύσεως και σταθμεύσεως αυτοκινήτων. Σ.τ.Ε Ε.Α 740/2004.
- Η πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων κατασκευής και λειτουργίας έργου στερείται νομιμότητας, εφ' όσον περιέχει περιβαλλοντικούς όρους επί ουσιωδών ζητημάτων, τα οποία δεν αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας από τη συνταχθείσα μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων αλλά εξετάσθηκαν το πρώτον μετά την υποβολή της. Ακύρωση απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων έργου ατμοηλεκτρικού σταθμού της ΔΕΗ σε περιοχή της Κρήτης. Σ.τ.Ε 3262/2003 τμ. Ε'.
- Αναστολή εκτέλεσης οικοδομικής άδειας ανέγερσης κτηρίου γραφείων και καταστημάτων στην περιοχή Αμαρουσίου Αττικής για το λόγο ότι θα προκαλέσει βλάβη σε παρακείμενο φυσικό οικοσύστημα ρεύματος με ικανή χλωρίδα και πανίδα. Σ.τ.Ε Ε.Α 230/2004.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από τα πρώτα επιτεύγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αρχικά Ευρωπαϊκή Κοινότητα) ήταν η κοινή αγροτική πολιτική, η τελωνειακή ένωση, η ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων και εμπορευμάτων. Η πολιτική για την προστασία του περιβάλλοντος ανήκει στις πολιτικές με τις οποίες ασχολήθηκε μεταγενέστερα η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η κοινοτική πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος (Κ.Π.Π.Π.) ουσιαστικά "γεννήθηκε" το 1973 με την έγκριση του πρώτου προγράμματος Δράση των Ε.Κ στον τομέα του περιβάλλοντος. Από τότε το πρόγραμμα ανανεώθηκε και ξαναπροσανατολίστηκε δυο φορές. Έτσι ενώ αρχικός στόχος της Κ.Π.Π.Π. ήταν η μείωση της ρύπανσης ή τουλάχιστον η μη αύξηση της, προοδευτικά η αναγκαιότητα πρόληψης της, συμπλήρωσε τα μέτρα για την αντιμετώπιση της.

Οι λόγοι που ώθησαν τα κράτη μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να θεσπίσουν μια κοινή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος ήταν οι εξής :

- Πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα είναι κοινά σε περισσότερα κράτη μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (π.χ η διαχείριση των απόβλητων) ή παρουσιάζουν κοινό ενδιαφέρον (π.χ η προστασία της Μεσογείου για την Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία).
- Η μεταφορά της ρύπανσης (π.χ απόβλητων) μπορεί να δημιουργήσει διακρατικές διαφορές.
- Ορισμένα μέτρα μπορούν επίσης να δημιουργήσουν τεχνικά εμπόδια στις συναλλαγές, εισάγοντας διαφορετικές προδιαγραφές στα προϊόντα και διαφορετικούς ελέγχους υγιεινής στα σύνορα π.χ τα αυτοκίνητα ή οι χημικές τοξικές ουσίες.
- Τέλος καθώς τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος επιφέρουν ορισμένες δαπάνες, αν αυτές παρουσιάζονται σε διαφορετικό βαθμό ή υπολογίζονται με διαφορετικά μέσα μπορούν να επηρεάσουν τις συνθήκες ανταγωνισμού και τις επενδύσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία συγκροτείται από κράτη μέλη που εκτείνονται από τον Βορρά μέχρι τον Νότο της γηραιάς Ηπείρου, είναι φυσικό, παράλληλα με την ποικιλία των οικονομικών δομών από χώρα σε χώρα αλλά πολλές και στην ίδια χώρα (π.χ Ιταλία) να εμφανίζουν και έντονη διαφοροποίηση των περιβαλλοντικών συνθηκών.

Το περιβάλλον και η μόλυνση του είναι κάτι που αφορά όλες όλες τις χώρες. Στην αυξανόμενη ρύπανση του περιβάλλοντος τα κράτη μέλη της Κοινότητας αντιδρούσαν με τη λήψη εθνικών μέτρων. Λόγω όμως του διασυνοριακού χαρακτήρα του προβλήματος δεν είναι δυνατή η αποτελεσματική αντιμετώπιση του με αποκλειστικώς εθνικές πολιτικές.

Πέραν των δραστηριοτήτων σε εθνικό και διμερές επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξελίχθηκε με τον καιρό σε καίριο παράγοντα άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής

στην Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει έως σήμερα μέτρα σε κάθε τομέα σχετικά με το περιβάλλον.

Το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό δίκαιο επικεντρώνεται στην περιβαλλοντική νομοθεσία που ανταποκρίνεται σε οικονομικές απαιτήσεις. Συνεχώς προστίθενται νέοι περιβαλλοντικοί νόμοι. Η αποτελεσματικότητα όμως του κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου εξαρτάται από το βαθμό συμβολής των κρατών μελών, δηλαδή την ενσωμάτωση των οδηγιών στο εθνικό δίκαιο.

Στην Ελλάδα μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 η σχετική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος δεν περιλαμβάνετο κατά κύριο λόγο σε ειδικούς νόμους αλλά οι σχετικές με αυτή διατάξεις εψηφίζοντο ευκαιριακά σε νομοσχέδια τα οποία εισηγούντο τα διάφορα Υπουργεία.

Μόλις στη δεκαετία του '80 σημειώνεται σημαντική πρόοδος στην επιστημονική ερευνά για το περιβάλλον και τα προβλήματα, τα οποία δημιουργούνται από την προσβολή του, ενώ διαπιστώνεται η επιτακτική ανάγκη προστασίας του.

Τα μέτρα τα οποία χρησιμοποιεί η Ελλάδα για τη μεταφορά των Οδηγιών είναι είτε το Προεδρικό Διάταγμα είτε η Υπουργική Απόφαση. Διαπιστώνεται όμως ότι πολλές φορές το κείμενο το οποίο μεταφέρει την Οδηγία, απαιτεί την έκδοση εκτελεστικών νομοθετικών διατάξεων, ώστε να τύχει ουσιαστικής εφαρμογής. Οι διατάξεις όμως αυτές συχνά ελλείπουν ιδιαίτερα στους τομείς της ρυπάνσεως της ατμόσφαιρας και της προστασίας της φύσης.

Εάν στο θέμα της μεταφοράς της κοινοτικής νομοθεσίας στην εσωτερική έννομη τάξη σημειώνεται πρόοδος, δεν συμβαίνει το ίδιο και στο θέμα της πραγματικής εφαρμογής των διατάξεων για το περιβάλλον, που εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα. Σχετικά έχει επισημανθεί ανεπαρκής υποδομή σε περιφερειακό ή και σε τοπικό επίπεδο, ελλείπει εξειδικευμένου προσωπικού και άλλων μέσων ελέγχου.

Ως γενικό συμπέρασμα προκύπτει ότι παρ'όλα τα ληφθέντα μέχρι σήμερα μέτρα και τις προσπάθειες οι οποίες καταβάλλονται εκ μέρους της Επιτροπής και του Συμβουλίου για μια αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος, οι περιπτώσεις της μη συμφωνίας των εθνικών διατάξεων προς τις κοινοτικές διατάξεις είναι πολυάριθμες. Η Επιτροπή ζητά συστηματικά από τα κράτη μέλη να τις διαβιβάζουν στοιχεία, εκ των οποίων να συνεπάγεται σαφώς, μέσω ποιου εθνικού κανόνος έχει μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο η κοινοτική διάταξη.

Η σχετική όμως ενημέρωση της Επιτροπής είναι πλημμελής. Επίσης η προσπάθεια της τελευταίας για λήψη ακριβών στοιχείων αναφορικά με την ουσιαστική εφαρμογή μιας οδηγίας, δεν ικανοποιείται από τα κράτη μέλη στον επιθυμητό βαθμό. Η δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση του προβλήματος του περιβάλλοντος φαίνεται και από την επιδίωξη της για σύσταση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος.

Αρμοδιότητα της νέας Υπηρεσίας θα είναι η συγκέντρωση και επεξεργασία αντικειμενικών στοιχείων για την κατάσταση του περιβάλλοντος στα κράτη μέλη. Ιδιαίτερη όμως έμφαση θα δώσει στις ατμοσφαιρικές εκπομπές και στην ποιότητα του αέρα και του νερού, στο θαλάσσιο περιβάλλον, στην διάβρωση του εδάφους, στην ρύπανση σημαντικών χερσαίων πόρων καθώς τέλος και στην διαφύλαξη της φύσεως και των βιότοπων.

Για την πλέον αποτελεσματική προστασία του κοινοτικού περιβάλλοντος η Επιτροπή εξετάζει τη σκοπιμότητα υποβολής στο Συμβούλιο προτάσεως Οδηγίας για τη θέσπιση συστήματος καταγγελιών, αναφορικά με το περιβάλλον, το οποίο θα λειτουργεί σε επίπεδο κρατών μελών. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό ο πολίτης θα είχε τη δυνατότητα υποβολής κατ'αρχήν καταγγελίας σε οργανισμό συγκεκριμένου κράτους. Η Επιτροπή θα διατηρούσε την ευχέρεια παρεμβάσεως, σε περίπτωση κατά την οποία οι αρχές του κράτους μέλους δεν θα έβρισκαν θετική λύση για το δημιουργηθέν πρόβλημα.

Το σύστημα αυτό στηρίζεται στον αποκεντρωτισμό και συντελεί στη μη συγκέντρωση καταγγελιών σε κοινοτικό επίπεδο για θέματα περιβάλλοντος. Η Επιτροπή εξετάζει την περίπτωση κατά ποσό θα έχουμε αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της προστασίας του περιβάλλοντος εάν αναγνωρισθεί δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου τόσο στις αρμόδιες οργανώσεις για το περιβάλλον όσο και στους πολίτες.

Οι Ευρωπαίοι αποδίδουν στην προστασία του Περιβάλλοντος υψίστη προτεραιότητα και ζητούν περισσότερα μέτρα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Αν και η Ευρώπη έχει αναλάβει ηγετικό ρόλο στην προστασία του εμείς με τη σειρά μας ως πολίτες δεν θα πρέπει να επαναπαυτούμε στις δάφνες μας, πρέπει να δράσουμε. Η ανάγκη για την προστασία του γίνεται επιτακτική και η ευθύνη του βαραίνει όλους μας ξεκινώντας από τον απλό πολίτη και την πολιτεία φτάνοντας μέχρι τις οικολογικές οργανώσεις και τα έθνη.

Η ευθύνη για την καταστροφή του περιβάλλοντος ανήκει σε όλους μας, στις Κυβερνήσεις με τα αναπτυξιακά έργα που κάνουν και τις αποφάσεις που παίρνουν, στις επιχειρήσεις που ρυπαίνουν το περιβάλλον και την παραγωγική διαδικασία αλλά και σε εμάς που εκτός από αυτά που μπορούμε να αλλάξουμε στην καθημερινότητα μας έχουμε ευθύνη να πείσουμε τόσο τις κυβερνήσεις να παίρνουν τις σωστές αποφάσεις όσο και τις επιχειρήσεις που ρυπαίνουν να παράγουν προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον.

Μειονέκτημα για την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί το γεγονός ότι η περιβαλλοντική πολιτική σε αντίθεση με ότι συμβαίνει με άλλες πολιτικές (οικονομική, γεωργική, βιοτεχνική κλπ) δεν διαθέτει άλλους υπερασπιστές πλην της εκάστοτε Δημόσιας Διοίκησης, των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ενδεχομένως των πολιτικών κομμάτων και των μεμονωμένων πολιτών που κατά καιρούς ευαισθητοποιούνται σε θέματα περιβάλλοντος, αν και οι τελευταίοι μειονεκτούν αρκετά μη διαθέτοντας επαρκείς γνώσεις για σωστή δράση.

Εμείς έχουμε τη δύναμη να επιλέξουμε ένα βιολογικό σε αντίθεση με ένα μεταλλαγμένο προϊόν και να υποστηρίξουμε επιχειρήσεις που προωθούν την

ανακύκλωση ή που παράγουν προϊόντα που μπορούν να ανακυκλωθούν. Εμείς ως πιθανοί μέτοχοι επιχειρήσεων, θα πρέπει να απαιτούμε να ενημερωνόμαστε για τις κινήσεις που γίνονται για την προστασία του περιβάλλοντος και εμείς έχουμε ευθύνη να υποστηρίξουμε υποψήφιους με φιλικό προς το περιβάλλον προφίλ ή κόμματα που έχουν υιοθετήσει περιβαλλοντική πολιτική.

Η διακήρυξη της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον που έγινε στη Στοκχόλμη το 1972 τόνιζε ότι : « Ο άνθρωπος έχει βασικό δικαίωμα για ελευθερία, ισότητα και ανάλογες συνθήκες ζωής μέσα σε ένα περιβάλλον ποιότητας που να επιτρέπει μια αξιοπρεπή και ευημερούσα ζωή».

Από αυτό βλέπουμε πως το δικαίωμα για ιδανικές συνθήκες ζωής στο περιβάλλον τοποθετείται στο ίδιο επίπεδο με τα δικαιώματα του ανθρώπου για ελευθερία και ισότητα.

Αποκλειστικά η ευθύνη για τη διασφάλιση και την προστασία του περιβάλλοντος ανήκει στους ανθρώπους. Εμείς είμαστε αυτοί οι οποίοι πρέπει να δράσουμε ώστε να εξασφαλίσουμε τόσο το μέλλον το δικό μας όσο και το μέλλον των επόμενων γενεών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διαβάζοντας κάποιος την εργασία μας θα συναντήσει κάποιους όρους για τους οποίους δεν γίνεται ιδιαίτερος λόγος, δεν επεξηγούνται και είναι λογικό να του δημιουργηθούν κάποιες απορίες.

Στη συνέχεια παραθέτουμε κάποια Προγράμματα, Συμβάσεις και Οργανισμούς που συναντήσαμε στην εργασία μας και κρίναμε σκόπιμο ότι είναι σημαντικό να τα αναφέρουμε.

1) ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, του οποίου ο στόχος έγκειται στην προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, βάσει των ισχυουσών διατάξεων στη Συνθήκη και των κοινοτικών προγραμμάτων δράσεως σε θέματα περιβάλλοντος, με προοπτική την εδραίωση μιας αειφόρου ανάπτυξης στην Κοινότητα.

Προκειμένου να το επιτύχει, ο Οργανισμός καλείται να παρέχει στην Κοινότητα και στα κράτη μέλη αντικειμενικές, αξιόπιστες και συγκρίσιμες –σε ευρωπαϊκό επίπεδο– πληροφορίες, που θα τους επιτρέπουν να λαμβάνουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για την προστασία του περιβάλλοντος, να αξιολογούν την εφαρμογή των μέτρων και να εξασφαλίζουν την κατάλληλη ενημέρωση του κοινού για την κατάσταση όσον αφορά το περιβάλλον.

Αντικείμενο δραστηριότητας του οργανισμού είναι τα ακόλουθα :

- Καταγραφή, συγκέντρωση, ανάλυση και διάχυση των σχετικών με την κατάσταση του περιβάλλοντος δεδομένων.
- Ο εφοδιασμός της Κοινότητας και των κρατών μελών με τις αντικειμενικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την χάραξη και την εφαρμογή ισόρροπων και αποτελεσματικών περιβαλλοντικών πολιτικών.
- Η παραγωγή της παρακολούθησης των περιβαλλοντικών μέτρων.
- Η παραγωγή της συγκρισιμότητας των δεδομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η προαγωγή της ανάπτυξης και της ενσωμάτωσης των τεχνικών περιβαλλοντικής πρόγνωσης.
- Η ευρεία διάχυση αξιόπιστων περιβαλλοντικών πληροφοριών.

Οι τομείς προτεραιότητας του οργανισμού είναι :

- Η ποιότητα του αέρα.
- Η ποιότητα των υδάτων.
- Η κατάσταση του εδάφους, της πανίδας και της χλωρίδας.
- Η χρήση του εδάφους και των φυσικών πόρων.
- Η διαχείριση των αποβλήτων.
- Η εκπομπή ήχων.
- Οι χημικές ουσίες.
- Η προστασία των ακτών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Ο Οργανισμός δύναται να συνεργάζεται στην ανταλλαγή πληροφοριών με άλλους οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου IMPEL (Implementation and Enforcement of Environmental Law-Δίκτυο πληροφοριών των κρατών μελών σε συνεργασία με την Επιτροπή, επί θεμάτων περιβαλλοντικής νομοθεσίας.)

Το ευρωπαϊκό Δίκτυο πληροφοριών και παρατηρήσεων για το περιβάλλον (EIONET) περιλαμβάνει ιδίως, τα κυριότερα στοιχεία που συνιστούν τα εθνικά δίκτυα πληροφοριών καθώς και τις πληροφορίες που παρέχονται από θεματικά κέντρα.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να ενημερώνουν τον οργανισμό για τα κυριότερα στοιχεία που συνιστούν τα οικεία δίκτυα πληροφοριών επί θεμάτων περιβάλλοντος.

Ο Οργανισμός είναι ανοικτός σε χώρες που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και περιλαμβάνει σήμερα 31 χώρες μέλη (25 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 3 υποψήφιες χώρες καθώς και το Λιχτενστάιν, την Ισλανδία και την Νορβηγία).

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι με στόχο την υποστήριξη της αιεφόρου ανάπτυξης για τη συμβολή στην ουσιαστική και μετρήσιμη βελτίωση στο περιβάλλον της Ευρώπης, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος έχει ως στόχο την παροχή αξιόπιστων και συγκρίσιμων πληροφοριών για το περιβάλλον στους υπευθύνους για τη λήψη αποφάσεων και το κοινό σε συνεργασία με το ευρωπαϊκό Δίκτυο πληροφοριών και παρατηρήσεων σχετικά με το περιβάλλον.

2) ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (EMAS)

Ο στόχος του νέου κοινοτικού συστήματος οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) είναι η βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των οργανισμών όλων των τομέων, μέσω :

- Της κατάρτισης και της εφαρμογής συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από τους οργανισμούς.
- Της αντικειμενικής και περιοδικής αξιολόγησης των συστημάτων αυτών.
- Της επιμόρφωσης και της ενεργού συμμετοχής του προσωπικού των οργανισμών.
- Της ενημέρωσης του κοινού και άλλων ενδιαφερομένων.

Οποιοσδήποτε οργανισμός επιθυμεί να συμμετάσχει στο σύστημα πρέπει :

- Να υιοθετήσει περιβαλλοντική πολιτική προσδιορίζοντας τους στόχους και τις αρχές που διέπουν τη δράση του οργανισμού σε σχέση με το περιβάλλον.
- Να πραγματοποιήσει περιβαλλοντική ανάλυση των δραστηριοτήτων, προϊόντων και υπηρεσιών του, με εξαίρεση τους οργανισμούς που διαθέτουν ήδη πιστοποιημένο και αναγνωρισμένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης.
- Να θέσει σε εφαρμογή σύστημα οικολογικής διαχείρισης.
- Να διενεργεί τακτικά οικολογικό έλεγχο και να συντάσσει περιβαλλοντική δήλωση, η οποία περιλαμβάνει εφαρμογή του οργανισμού, των δραστηριοτήτων, των προϊόντων και των υπηρεσιών του, την περιβαλλοντική πολιτική και το σύστημα οικολογικής διαχείρισης του οργανισμού, περιγραφή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων του, τους στόχους σε σχέση με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις του οργανισμού και την ημερομηνία της δήλωσης. Η εν λόγω δήλωση πρέπει να επικυρώνεται από επαληθευτή περιβάλλοντος, του οποίου το όνομα και ο αριθμός πρέπει να αναγράφονται στη δήλωση.
- Να διαβιβάζει την επικυρωμένη περιβαλλοντική δήλωση στον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους να δημοσιοποιεί τη δήλωση.

Κάθε κράτος μέλος θεσπίζει σύστημα διαπίστευσης των ανεξάρτητων επαληθευτών περιβάλλοντος και εποπτείας των δραστηριοτήτων τους. Τα συστήματα αυτά πρέπει να λειτουργούν πλήρως εντός 12 μηνών από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του κανονισμού. Κάθε κράτος μέλος ορίζει τον αρμόδιο φορέα του εντός 3 μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού. Όλοι οι φορείς διαπίστευσης συνέρχονται σε

φόρουμ, το οποίο καταρτίζει κατευθυντήριες γραμμές σε θέματα διαπίστευσης, επάρκειας και εποπτείας των επαληθευτών.

Καθιερώνεται διαδικασία αλληλοαξιολόγησης, της οποίας σκοπός είναι να διασφαλιστεί ότι τα συστήματα διαπίστευσης ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του κανονισμού.

Προκειμένου να παραμείνει ένας οργανισμός καταχωρημένος στο EMAS οφείλει να :

-Επαληθεύει τα στοιχεία που απαιτούνται για την καταχώρηση στο πλαίσιο του EMAS κατά διαστήματα που δεν υπερβαίνουν τους 36 μήνες και τα στοιχεία που περιέχει η περιβαλλοντική δήλωση κατά διαστήματα που δεν υπερβαίνουν τους 12 μήνες.

-Να διαβιβάζει στον αρμόδιο φορέα τις επικυρωμένες ενημερώσεις της περιβαλλοντικής δήλωσης και να τις δημοσιοποιεί.

Οι οργανισμοί που συμμετέχουν στο σύστημα EMAS, καταχωρούνται από τους αρμόδιους φορείς με την προϋπόθεση ότι :

-Έχει διαβιβαστεί στους εν λόγω φορείς επικυρωμένη περιβαλλοντική δήλωση.

-Έχουν καταβληθεί τα τέλη καταχώρησης, εφόσον είναι αναγκαίο.

-Έχει διαβιβαστεί συμπληρωμένο έντυπο που περιλαμβάνει τις πληροφορίες.

-Πληρούνται όλες οι απαιτήσεις που προβλέπονται από τον κανονισμό.

Σε περίπτωση όπου ένας οργανισμός δεν τηρεί τις διατάξεις του κανονισμού, οι αρμόδιοι φορείς δύνανται να διαγράψουν, να αναστέλλουν ή να αρνούνται την καταχώρηση του.

Η επιτροπή τηρεί και θέτει στη διάθεση του κοινού μητρώο των επαληθευτών περιβάλλοντος και μητρώο των καταχωρημένων στο πλαίσιο του EMAS οργανισμών.

Καθιερώνεται λογότυπο του EMAS, το λογότυπο αυτό μπορεί να χρησιμοποιείται από τους οργανισμούς στα επικυρωμένα στοιχεία, στις επικυρωμένες περιβαλλοντικές δηλώσεις, στα επιστολόχαρτα των οργανισμών, σε πληροφοριακό υλικό που προβάλλει τη συμμετοχή τους στο EMAS, καθώς και στις διαφημίσεις των υπηρεσιών, προϊόντων ή δραστηριοτήτων τους. Το λογότυπο δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται σε προϊόντα ή στη συσκευασία τους ούτε σε συγκριτικούς ισχυρισμούς για αλλά προϊόντα.

Για να αποφευχθεί η άσκοπη επικάλυψη εργασιών, τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να λαμβάνεται υπόψη η συμμετοχή των οργανισμών στο EMAS κατά τον έλεγχο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Ο κανονισμός επιβάλλει στα κράτη μέλη να προωθήσουν τη συμμετοχή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στο σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου.

Τα κράτη μέλη προβάλλουν το EMAS για να το καταστήσουν όσο το δυνατόν ευρύτερα γνωστό. Η Επιτροπή αναλαμβάνει την προώθηση του σε κοινοτικό επίπεδο.

Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τις κυρώσεις που πρέπει να επιβληθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς τον κανονισμό. Δύνανται να εφαρμόσουν σύστημα τελών για την κάλυψη των δαπανών που συνδέονται με τη λειτουργία του EMAS.

Η Επιτροπή επανεξετάζει το EMAS και το λογότυπο του και, ενδεχομένως, προτείνει τροποποιήσεις, σε χρονικό διάστημα 5 ετών από την έναρξη ισχύος του κανονισμού.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι το σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) στοχεύει στην προώθηση της συνεχούς βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιδόσεων όλων των ευρωπαϊκών οργανισμών, καθώς και της πληροφόρησης του κοινού και άλλων ενδιαφερομένων.

3) Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ARHUS

Η Σύμβαση σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη των αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (Σύμβαση του Aarhus), υπεγράφη από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα κράτη μέλη τον Ιούνιο του 1988. Με την πρόταση αυτή, η Κοινότητα θέλησε να επιδείξει τη δέουσα συνέπεια εφαρμόζοντας στο εσωτερικό της τις διατάξεις της Σύμβασης του Aarhus.

Η Σύμβαση του Aarhus έχει 3 σκέλη :

- Το πρώτο αναφέρεται στην πρόσβαση του κοινού στις πληροφορίες, και έχει τεθεί σε εφαρμογή σε κοινοτικό επίπεδο με την οδηγία για την πρόσβαση του κοινού στις πληροφορίες για θέματα περιβάλλοντος.
- Το δεύτερο, αφορά τη συμμετοχή του κοινού στις περιβαλλοντικές διαδικασίες.
- Τέλος, το τρίτο αναφέρεται στην πρόσβαση του κοινού στη δικαιοσύνη για θέματα περιβάλλοντος.

Η Σύμβαση του Aarhus βασίζεται στην ιδέα ότι η βελτίωση της πρόσβασης του κοινού στις πληροφορίες και στη δικαιοσύνη, καθώς και η μεγαλύτερη συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων για θέματα περιβάλλοντος θα έχουν ως συνέπεια την καλύτερη εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου.

4) ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΒΙΒΛΟΙ

Οι Πράσινες Βίβλοι που δημοσιεύονται από την Επιτροπή είναι έγγραφα που αποσκοπούν στην προώθηση του προβληματισμού και στην έναρξη διαβουλεύσεων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο επί συγκεκριμένου θέματος (π.χ κοινωνική πολιτική, ενιαίο νόμισμα τηλεπικοινωνίες κ.λ.π)

Οι διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται στα πλαίσια Πράσινης Βίβλου μπορούν στη συνέχεια να αποτελέσουν το έναυσμα της έκδοσης Λευκής Βίβλου προκειμένου να μετατραπούν οι καρποί του προβληματισμού σε συγκεκριμένα μέτρα κοινοτικής δράσης.

5) ΛΕΥΚΕΣ ΒΙΒΛΟΙ

Οι Λευκές Βίβλοι που εκδίδονται από την Επιτροπή είναι έγγραφα που περιλαμβάνουν προτάσεις κοινοτικής δράσης σε συγκεκριμένους τομείς. Σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελούν προέκταση των Πράσινων Βιβλίων, σκοπός των οποίων είναι η έναρξη διαδικασίας διαβουλεύσεων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Μπορούν να αναφερθούν ως παράδειγμα οι Λευκές Βίβλοι για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, την "ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση" ή ακόμη για την προσέγγιση των

νομοθεσιών των συνδεδεμένων κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στους τομείς που έχουν σχέση με την εσωτερική αγορά.

Εφόσον διατυπωθεί ευνοϊκή γνώμη για τη Λευκή Βίβλο από το Συμβούλιο, μπορεί ενδεχομένως, να αποτελέσει πρόγραμμα δράσης της Ένωσης στο συγκεκριμένο τομέα.

6) ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΟΥ ΚΙΟΤΟ

Πρόκειται για ένα πρωτόκολλο της Σύμβασης του ΟΗΕ για την Αλλαγή του Κλίματος, το οποίο εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 1997 και εκφράζει τη νέα σύσταση της διεθνούς κοινότητας απέναντι στο φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής.

Βάσει του πρωτοκόλλου αυτού πράγματι οι βιομηχανικές χώρες έχουν δεσμευτεί να μειώσουν στη διάρκεια της περιόδου 2008-2012, τις εκπομπές 6 αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου (διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο, μονοξείδιο του αζώτου, υδροφθοράνθρακες, φθοράνθρακες και εξαφθοριούχο θείο) τουλάχιστον κατά 5 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.

Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεσμεύθηκαν να μειώσουν τις δικές τους εκπομπές κατά 8 % τη συγκεκριμένη περίοδο.

Το 2000 οι συνολικές εκπομπές των 6 αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου στις χώρες της Ένωσης υπερέβαιναν κατά 3,5 % τα επίπεδα του 1990.

Στις 31 Μαΐου 2002 η Ένωση και τα κράτη μέλη επικύρωσαν το πρωτόκολλο του Κιότο, άρχισε όμως να ισχύει το Σεπτέμβριο του 2002.

7) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ AGENDA 2000

Η Agenda 2000 είναι ένα πρόγραμμα δράσης που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 15 Ιουλίου 1997. Το έγγραφο αυτό αποτελεί την απάντηση της Επιτροπής στα αιτήματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης του Δεκεμβρίου 1995, για την υποβολή συνολικού εγγράφου για την διεύρυνση, την αναμόρφωση των κοινών πολιτικών καθώς και το μελλοντικό δημοσιονομικό πλαίσιο της Ένωσης από την 31^η Δεκεμβρίου 1999. Οι γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής για τις υποψηφιότητες προσχώρησης επισυνάφθηκαν στο έγγραφο αυτό, το οποίο προσεγγίζει όλα τα θέματα τα οποία θα κληθεί να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση στις αρχές του 21^{ου} αιώνα.

Το πρόγραμμα δράσης Agenda 2000 περιλαμβάνει 3 τμήματα :

- το πρώτο τμήμα εξετάζει το θέμα της εσωτερικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως τη μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής για την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Περιλαμβάνει επίσης συστάσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της πρόκλησης της διεύρυνσης υπό τις καλύτερες συνθήκες και προτείνει τη θέσπιση νέου δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2000-2006.
- το δεύτερο τμήμα προτείνει μια ενισχυμένη προενταξιακή στρατηγική στην οποία ενσωματώνει 2 νέα στοιχεία : α) την εταιρική σχέση για την προσχώρηση και β) τη συμμετοχή των υποψήφιων χωρών στα κοινοτικά προγράμματα και στους μηχανισμούς εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου.

- το τρίτο τμήμα αποτελείται από μελέτη των επιπτώσεων της διεύρυνσης στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι προτεραιότητες αυτές λήφθηκαν υπόψη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά το 1998, σε 20 περίπου νομοθετικές προτάσεις. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου κατέληξε σε συνολική πολιτική συμφωνία για τη δέσμη αυτή νομοθετικών μέτρων το Μάρτιο του 1999, γεγονός που επέτρεψε την τελική έγκριση των μέτρων κατά το έτος αυτό.

Τα εν λόγω μέτρα καλύπτουν κατά την περίοδο 2000-2006, 4 στενά συνδεδεμένους τομείς : 1) τη μεταρρύθμιση της κοινοτικής αγροτικής πολιτικής, 2) τη μεταρρύθμιση της διαρθρωτικής πολιτικής, 3) τα προενταξιακά όργανα και 4) το δημοσιονομικό πλαίσιο.

8) ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Γνωστή ως Σύμβαση για την Παγκόσμια Κληρονομιά, τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 1975 και στόχος της είναι η προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που έχει εξαιρετική Παγκόσμια αξία. Κατά τη Σύμβαση, ως "φυσική κληρονομιά" θεωρούνται τα παρακάτω (άρθρο 2) :

- Φυσικά μνημεία που αποτελούνται από φυσικούς ή βιολογικούς σχηματισμούς ή ομάδες τέτοιων σχηματισμών, που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από αισθητική ή επιστημονική άποψη.
- Γεωλογικοί και φυσιογραφικοί σχηματισμοί και ακριβώς οροθετημένες περιοχές που αποτελούν βιότοπους απειλούμενων ζωικών και φυτικών ειδών παγκόσμιου αξίας από την άποψη της επιστήμης ή της ανάγκης διατήρησης τους (των ειδών).
- Φυσικά τοπία ή επακριβώς οροθετημένες περιοχές εξαιρετικής παγκόσμιας αξίας από την άποψη της επιστήμης, της ανάγκης διατήρησης ή του φυσικού κάλλους.

Το άρθρο 4 της Σύμβασης επισημαίνει ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος αναγνωρίζει την υποχρέωση να διασφαλίζει την οριοθέτηση, προστασία, διατήρηση και παράδοση στις μελλοντικές γενιές της φυσικής κληρονομιάς που βρίσκεται επί του εδάφους του. Το άρθρο 4 απαιτεί κάθε συμβαλλόμενο μέρος να κάνει οτιδήποτε είναι δυνατόν για την επίτευξη αυτών των στόχων. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος αναγνωρίζει περιοχές φυσικής κληρονομιάς σύμφωνα με το άρθρο 2 και υποχρεώνεται, στο βαθμό που είναι δυνατόν :

- Να υποβάλλει στην Επιτροπή παγκόσμιας κληρονομιάς απογραφή των αγαθών της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που βρίσκονται επί του εδάφους του και πληρούν τις προϋποθέσεις να συμπεριληφθούν στον κατάλογο του άρθρου 11.

Ο κατάλογος που αναφέρεται ονομάζεται κατάλογος της παγκόσμιας κληρονομιάς και υπεύθυνη γι' αυτόν είναι η Επιτροπή της παγκόσμιας κληρονομιάς. Τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης δέχονται την νομική ευθύνη να κάνουν ότι μπορούν για να προστατεύσουν τις περιοχές του καταλόγου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον.
Τόμος 1 Γενική Πολιτική Ευρωπαϊκή Επιτροπή Γενική Διεύθυνση XI

Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Λουξεμβούργο

Σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωσυντάγματος
Ευρωπαϊκή Συνέλευση 18 Ιουλίου 2003

Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας
Αριθμός Φύλλου 85

Ευρωπαϊκή Ένωση Δίκαιο-Οικονομία-Πολίτη
Νίκος Σ. Μούσης

Δίκαιο και Περιβάλλον
Θεόδωρου Ιωάν. Παναγοπουλου Καθ. Δημόσιου Δικαίου Παν. Πειραιώς
Δ' Έκδοση Αναθεωρημένη- Συμπληρωμένη Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης 2004

Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο
Ανδρέας Χ. Τέσσας Καθηγητή ΑΤΕΙ Λάρισας

Οδηγός του Πολίτη για την Προστασία του Περιβάλλοντος
Ν.Κ. Χλέπας – Ε. Μέρτζιου

Ευρωσκόπιο : Μηνιαία έκδοση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Επικοινωνίας
Πληροφόρησης και Πολιτισμού (ΕΚΕΠΠ)

Πηγές

Δικηγορικός Σύλλογος Λάρισας

Δικηγορικός Σύλλογος Πατρών

Γραφείο Ενημέρωσης Ευρωπαίου Πολίτη Λάρισας

Βιβλιοθήκη ΑΤΕΙ Λάρισας

Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρισας

Δημοτική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου

Ιστοσελίδες

www.europa.eu.int

www.ee.gr

www.euro-info.gr

www.minenv.gr

www.minagric.gr

www.ypepth.gr

www.environment.gov.gr

www.epper.gr

www.ekepp.gr

www.2ekke.gr

www.eic.gr

www.ecocity.gr

www.oikologos.gr

www.greenchem.robolo.org

www.ifc.org

www.un.org

www.unep.org

www.worldbank.org

www.ebrd.com